

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒
กรกฎาคม-ธันวาคม
พ.ศ. ๒๕๕๗
Vol.16 No.2
July-Dec2014

I วารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Journal of the Center for the Promotion of Arts and Culture, CMU

รมพยอม

พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา Lanna Traditional House Museum

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University

เปิดให้เข้าชม

จันทร์ – ศุกร์ 8.30 – 16.30 น.

Open Mon – Fri 8.30 am – 4.30 pm

เสาร์ – อาทิตย์ 9.00 – 16.30 น.

Sat–Sun 9.00 am – 4.30 pm

Tel : 053 94 3625, 053 94 3626

<http://art-culture.cmu.ac.th/th/museum>

(หยุดวันนักขัตฤกษ์ Closed on public holidays)

บทบรรณาธิการ

วารสารร่มพยอม ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ นี้ กองบรรณาธิการ ตั้งใจที่จะนำเสนอ บทความเกี่ยวกับดนตรีล้านนาและดนตรีของกลุ่มพี่น้องชนเผ่า ที่ได้มาร่วมงานเสวนา “ดนตรีกลุ่มชนเผ่า” ที่สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้จัดขึ้นในเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา รวมทั้งบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีในล้านนาโดยอาจารย์และนักวิชาการที่มีองค์ความรู้ด้านดนตรีล้านนา จากทั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง อีกทั้งบทความเกี่ยวกับดนตรีในด้านการบำบัดโรคจากศูนย์ธรรมชาติบำบัดปัลลิว

ประมวลภาพจากกิจกรรมการแสดงหุ่นของคณะหุ่นละคร จากน่านาประเทศ อาเซียน บวกสาม ในงานเทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 @เชียงใหม่ ที่จัดขึ้น ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และโรงละคร หอนิทรรศการศิลป์ มช. จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อร่วมฉลองปิดท้ายปีแห่งวาระครบรอบ ๕๐ ปีและเตรียมต้อนรับการเริ่มเข้าสู่ทศวรรษใหม่ของมหาวิทยาลัยในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ อันใกล้นี้

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี

ผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธันวาคม ๒๕๕๗

The seminar on “ethno music” which was held at The Center for the Promotion of Arts and Culture in August led to many articles on music in this issue. Writers from Chiang Mai University and also from Lampang Rajabhat University both presented their work on Lanna music which includes music from many ethnic groups living in and around Lanna region. Balavi Natural Medicine Center also presented their work on musical therapy.

We round of the year of CMU 50th Anniversary celebration with many photos of puppets performance and workshop from ASEAN +3 Countries which performed at the International Puppet Festival 2014 @ Chiang Mai, held at the The Center for the Promotion of Arts and Culture and also at the CMU Art Center organized by The Tourism Authority of Thailand and Chiang Mai University.

Editor in chief

Vilawan Svetsreni

DIRECTOR

The Center for the Promotion of Arts and Culture, Chiang Mai University

December 2014

วารสาร “ร่มพยอม” จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอความเคลื่อนไหวในแวดวงศิลปวัฒนธรรม หวังให้เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กำหนดออกราย ๖ เดือน ติดต่อส่งข่าวสารได้ที่ <http://art-culture.cmu.ac.th> หรือ email: artculture.cmu@gmail.com หรือสำนักงานบรรณาธิการ ที่ศูนย์คิดหรือขอคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏอยู่ในวารสารร่มพยอม เป็นความคิดเห็นอิสระของผู้เขียนแต่ละท่านมิใช่ทรงสนของกองบรรณาธิการ หรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะที่ปรึกษาทรงคุณวุฒิ

อาจารย์วิทย์ พานิชพันธ์
อาจารย์จุลทัศน์ กิตบุตร
อาจารย์นคร พงษ์น้อย
คุณอมรพันธุ์ นิมานันท์
คุณจุจ งามตระกูล

บรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม
รุจิรา คอทอง
สนั่น ธรรมธิ

กองบรรณาธิการ

ฐานันท์ เครือระยา
วาสนา ม่วงศ์
สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์
วนิดา เชื้อคำฟู
ศุภฤกษ์ กุลสุ
พิชัย แสงบุญ
ชนาภา คำวงศ์
ต่อพงษ์ เสมอใจ
ชุติมา พรหมาวัดน์

นักเขียนประจำ

สนั่น ธรรมธิ
สมโชติ อ่องสกุล
สุนทร บุญมี
พญ.ลลิตา ธีระสิริ

นักเขียนรับเชิญ

อิทธิพล กันตึงศักดิ์

นักเขียนฝึกหัด

วิรัชศักดิ์ ของเต็ม

จัดส่งวารสาร

รพีพรรณ ศรีทะ
ปัญญา แก้วคำ
สนอง คำบุญปั้น
จุฑามาศ ขุนหล่อ

ผู้จัดพิมพ์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อ.เมือง จ. เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๙๔-๓๖๒๕
โทรสาร ๐-๕๓๖๒-๒๖๘๐

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์

FLUKE Graphic & Design
email: fluke.th@gmail.com
โทรศัพท์ ๐-๘๐๔๙๖-๙๙๔๖

พิมพ์ที่

สุเทพการพิมพ์ ๕๐/๑๐ ถ.หัดเสว
ด.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๐-๕๓๖๒-๘๘๗๖
โทรสาร ๐-๕๓๔๐-๔๓๗๒

สารบัญ

วารสารร่มพยอม
ปีที่ 16 ฉบับที่ 2
กรกฎาคม - ธันวาคม
พ.ศ. 2557
ISSN 1689-2635

ภาพปก
การบรรเลง “เม่ง”
หรือแคน ของกลุ่มม้ง
ภาพโดย
นายอติวิชญ์ แก้วนุเม

เทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 1
@ เชียงใหม่
(The International Puppet Festival 2014 @
Chiang Mai, Thailand)

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้ง 5
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
สมโชค อ่องสกุล

วงเครื่องสาย 18
ในวัฒนธรรมมอญล้านนา
จิตติพล กันตื๋วงศ์

ดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา 28

อี้อละอ่อน : 40
ความอาหารจากเสียงขับกล่อม
สนั่น ธรรมธิ

พินเปียะ : 42
เสียงเพลงจากใจ
วีรศักดิ์ ของเดิม

ดนตรีบำบัด 45
พญ.ลลิตา ชีระศิริ

วงกัณโถง หนองบัวลำภู 50
สุนทร บุญมี

ชาวประชาสัมพันธ์ 51

ประธานถ่ายภาพร่วมกับ
แขกผู้เกียรติในพิธีเปิด

เทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 @ เชียงใหม่

(The International Puppet Festival 2014 @ Chiang Mai, Thailand)

คณะนัฏยศาลาทันละครเล็ก โจหลุยส์
ร่วม Workshop ให้ความรู้

ผู้ชมให้ความสนใจร่วมทดลองการเชิดหุ่น

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมถ่ายภาพร่วมกับ
คณะหุ่นมัลติ เอ็มเตอร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

เด็กๆ ทดลองเชิดหุ่นร่วมกับ คณะหุ่นมาสคอตส์ แอนด์
พัทเพทส์ สเปเชียลลิสต์ สาธารณลิ่งโปร์

การแสดงจากคณะหุ่นอุเทเวย์ เมียนมาร์

กิจกรรม Workshop โดยคณะหุ่นพระจันทร์เพนจร

เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2557 ที่ผ่านมา ได้มีพิธีเปิดงานเทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 @ เชียงใหม่ (The International Puppet Festival 2014 @ Chiang Mai, Thailand) ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมี นายศุภชัย เอี่ยมสุวรรณ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผศ.นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (มช.) นายพนพล ภาคพรต ผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกันเปิดงานดังกล่าว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงานว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกันจัดเทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 @ เชียงใหม่ (The International Puppet Festival 2014 @ Chiang Mai, Thailand) โดยจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12 - 14 ธันวาคม 2557 ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และหอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีคณะละครหุ่นในกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม เข้าร่วมกิจกรรมสาธิตเชิงปฏิบัติการ (workshop) นิทรรศการ (exhibition) และการจัดแสดงละครหุ่นนานาชาติ จำนวน 19 คณะ รวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ จีน และญี่ปุ่น

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.
กล่าวรายงานการจัดงาน

คณะกระบะบองลาว จากเวียงจันทร์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คณะอุเทเวย์ จากย่างกุ้ง
สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

(1) คณะเวียดนาม พัทเพทรี เฮียเตอร์ จากฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม / (2) คณะว้าย กุลิต จากบาทลี ประเทศอินโดนีเซีย / (3) คณะคิม เก็ก หลอ ชุน จากปิ่นัง ประเทศมาเลเซีย / (4) คณะมูลัท เฮียเตอร์ จากมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ / (5) คณะมาสคอตส์ แอนด์ พัทเพทส์ สเตเชียลลิทส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ / (6) คณะกว้างตง สาธารณรัฐประชาชนจีน / (7) คณะซิโมนากาสะ จากโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น / (8) หุ่นหลวงครูไ้ กรุงเทพฯ ประเทศไทย

(9)

(10)

(11)

(12)

(13)

(14)

(15)

(16)

(9) คณะนาฏยาศาฬานุเคราะห์เล็ก โจฬลยส์ กรุงเทพฯ ประเทศไทย / (10) คณะบ้านตุ๊กตุน หนุ่กระบอกไทย กรุงเทพฯ ประเทศไทย
 (11) คณะเชียงใหม่ฮอบบี ฮัท เชียงใหม่ ประเทศไทย / (12) คณะพระจันทรเพจร เชียงใหม่ ประเทศไทย / (13) คณะหุ่นช่างฟ้อน
 เชียงใหม่ ประเทศไทย / (14) คณะเพชรทองเรือ ขอนแก่น ประเทศไทย / (15) คณะเจ้าขุนทอง กรุงเทพฯ ประเทศไทย
 (16) คณะหนังตะลุง อาจารย์ยาวาที ทรัพย์สิน นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

กิจกรรมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม
(Corporate Social Responsibility: CSR/ University Responsibility, USR)

นอกจากนี้ ในวันจันทร์ที่ 15 ธันวาคม 2557 เวลา 08.30 – 13.00 น. ยังได้จัดกิจกรรมแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR/ University Responsibility, USR) ขึ้น ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และ โรงละครหอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยการจัดกิจกรรมสาธิตเชิงปฏิบัติการ (workshop) ละครหุ่นนานาชาติ ให้แก่คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนฝางชนูปถัมภ์ จำนวน 50 คน โรงเรียนสันป่าตอง จำนวน 54 คน โรงเรียนศิริมิ่งคลาจารย์ จำนวน 75 คน และวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่

จำนวน 60 คน รวมทั้งสิ้น 244 คน เพื่อให้คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวได้ร่วมเรียนรู้ทักษะการเชิดหุ่น และร่วมประดิษฐ์หุ่นละครจากตัวแทนคณะหุ่นของทั้ง 10 ประเทศ นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่คณะครูและนักเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสกับศิลปะการเชิดหุ่นจากหลากหลายนานาชาติได้อย่างใกล้ชิด และสามารถนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและรู้จักวัฒนธรรมของกันและกันในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนโดยผ่านศิลปะการแสดงหุ่นที่หาดูได้ยากในปัจจุบัน

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เรื่อง : สมโชติ อ๋องสกุล¹

คณะกรรมการดำเนินการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มี ๓ ชุด

ชุดที่ ๑ คำสั่งที่ ๔๑๑/๒๕๐๔ คณะกรรมการ
ดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการเป็นประธานคณะกรรมการ

ชุดที่ ๒ คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ จอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการ

ชุดที่ ๓ คำสั่งที่ จอมพลถนอม กิตติขจร
นายกรัฐมนตรี แต่งตั้งให้พลตรี พระเจ้า วรวงศ์เธอกรม
หมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นประธานคณะกรรมการ

ประธานคณะกรรมการชุดที่ ๑

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

(พ.ศ.๒๔๔๖-พ.ศ. ๒๕๓๘)

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เกิดเมื่อวันเสาร์ที่
๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ เวลา ๐๙.๕๐ น. ณ บ้าน
ถนนอัษฎางค์ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร (ปัจจุบัน
คือ กรุงเทพมหานคร) เป็นบุตรชายคนเดียวของ
เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (หม่อมราชวงศ์
เปีย มาลากุล) อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ และ
ท่านผู้หญิงเสงี่ยม พระเสด็จสุเรนทราธิบดี (นามสกุล
เดิม วสันตสิงห์) มี พี่น้องรวมทั้งสิ้น ๑๐ คน

¹ รองศาสตราจารย์สมโชติ อ๋องสกุล ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล สมรสกับนางสาวดุขฎิ ไกรฤกษ์ (ท่านผู้หญิงดุขฎิ มาลากุล ณ อยุธยา) บุตรี เจ้าพระยามหิธร และท่านผู้หญิงกลีบ มหิธร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๔ ท่านทั้งสองไม่มีบุตรธิดา

การศึกษา

พ.ศ. ๒๔๕๐ เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านเมื่ออายุประมาณ ๔ ขวบ กับครูแฉล้ม (แฉล้ม คุปตารักษ์ ภายหลังเป็นพระยาอนุศาสตร์พณิชยการ)

พ.ศ. ๒๔๕๑ เรียนหนังสือกับครูอุ (พระยาพณิชยการศาสตร์วิธาน)

พ.ศ. ๒๔๕๒ เรียนหนังสือกับครูเชื้อ (หม่อมหลวงเชื้อ อิศรางกูร ภายหลังเป็น หลวงไวทยะ)

พ.ศ. ๒๔๕๓ เข้าเรียนโรงเรียนมัธยมราชบูรณะ (ปัจจุบันคือ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย) เลขประจำตัว ๑๔๕ สอบไล่ได้ชั้น ประถมพิเศษปีที่ ๓ ตามแผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่งเปลี่ยนเป็นมัธยม ๓ ตามแผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๒ ซึ่งเปลี่ยนเป็นมัธยม ๓ ตามแผนการศึกษา พ.ศ. ๒๔๕๖ ท่านเรียนอยู่ที่โรงเรียน สวนกุหลาบวิทยาลัยจนสอบไล่ได้ชั้น มัธยม ๓ ขณะที่มีอายุได้เพียง ๑๐ ปี

พ.ศ. ๒๔๕๗ บิดาได้นำเข้าถวายตัวต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ย้ายเข้า เรียนที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (ปัจจุบัน คือ โรงเรียนวชิราวุธวิทยา) เป็นนักเรียน ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขประจำตัว ๑๔๙ โดยเรียนข้ามมัธยมปีที่ ๓ อีก ๑ ปี แต่ไม่ต้องเรียนวิชาเลขคณิต และภาษาอังกฤษเพราะสามารถทำคะแนนได้ดีมาก โดยเฉพาะวิชาเลขคณิต สอบได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ จึงได้รับรางวัลอยู่เป็นประจำ

พ.ศ. ๒๔๕๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งนักเรียนมหาดเล็ก รับใช้ขึ้น และหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักเรียนมหาดเล็ก รับใช้รุ่นแรก ได้รับเงินเดือนเดือนละ

๒๐ บาท ทำให้ท่านไม่ได้เรียนที่โรงเรียน อีก แต่ปลายปีท่านยังคงมาสอบไล่ และได้เลื่อนไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๖

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุลเป็น นักเรียนมหาดเล็กรับใช้อยู่ประมาณ ๖ ปีเศษโดยเป็นนักเรียนเสือป่าด้วย

พ.ศ. ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ไปแจ้งแก่ ท่านผู้หญิงเสงี่ยม ดังนี้ “ไปบอกแม่ว่า จะส่งปิ่นไปเรียนอังกฤษ สังกัดกระทรวง ธรรมการ จะได้กลับมารับราชการแทน พ่อ แม่คงจะยินดีมาก” หลังจากนั้นจึงมี พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล รับทุนกระทรวง ธรรมการไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ระยะแรกได้ไปอยู่กับครอบครัว Marshall ที่เมือง Brighton เพื่อฝึกฝนด้านภาษา และประเพณี

พ.ศ. ๒๔๖๕ เข้าศึกษาภาษาสันสกฤตและบาลีที่ School of Oriental Studies มหาวิทยาลัยลอนดอน และได้เริ่มเรียน ภาษาสันสกฤตเป็นครั้งแรก

พ.ศ. ๒๔๖๗ เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด โดยเลือกภาษาสันสกฤตเป็นวิชาเอก และ ภาษาบาลีเป็นภาษาโท

พ.ศ. ๒๔๗๑ สำเร็จการศึกษาและได้รับปริญญาตรี เกียรตินิยม ทางภาษาสันสกฤต (B.A. Honours)

พ.ศ. ๒๔๗๒ ศึกษาวิชาครูเพิ่มเติมที่มหาวิทยาลัย ออกซ์ฟอร์ด หลังจากผ่านการสอบสอน และสอบข้อเขียนบางวิชาผ่านไปแล้ว ท่านล้มป่วย จึงเดินทางไปรักษาตัวที่ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พ.ศ. ๒๔๗๔ ระหว่างพักรักษาตัวอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ได้พิจารณาผลการทำงาน และผลสอบที่ ผ่านมาของท่านอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ จึงมอบปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

- (M.A) เมื่อท่านรับปริญญาแล้วรีบเดินทางกลับประเทศไทยในปีนั้น
- พ.ศ. ๒๔๙๘ สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (รุ่นแรก)

ชีวิตการทำงาน

- พ.ศ. ๒๔๕๕ ถวายตัวเป็นมหาดเล็กที่พระที่นั่งอัมพรสถาน
- พ.ศ. ๒๔๕๘ เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นเล็ก
- พ.ศ. ๒๔๖๑ เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นใหญ่
- พ.ศ. ๒๔๗๔ อาจารย์ประจำกองแบบเรียนกรมวิชาการ (ปัจจุบันคือกรมอาชีวศึกษา)
- อาจารย์พิเศษคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๔๗๕ อาจารย์โท อาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๔๗๗ หัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยม คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมากกระทรวงธรรมการมีคำสั่งให้โอนโรงเรียนมัธยมหอวังไปสังกัดกรมมหาวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกหัดสอนสำหรับนิสิตฝึกหัดครูมัธยม ดังนั้นโรงเรียนมัธยมหอวังแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเป็นโรงเรียนสาธิตแห่งแรกในประเทศไทย
- พ.ศ. ๒๔๘๐ อาจารย์เอก อันดับ ๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้มอบหมายให้หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยใช้สถานที่โรงเรียนหอวัง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล จึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาอีกตำแหน่งหนึ่ง และได้จัดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๔๘๑ เป็นต้นมา
- พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา

- พ.ศ. ๒๔๘๗ ชั้นพิเศษ อันดับ ๒ ทำงานในหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๒ สิงหาคม-๖ ตุลาคม)
- พ.ศ. ๒๔๘๙ ชั้นพิเศษ อันดับ ๓ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และได้ดำรงตำแหน่งนี้มาจนถึง ๑๑ ปีเศษ
- พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๔๙๖ รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมวิชาการ
- พ.ศ. ๒๔๙๗ รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมการฝึกหัดครู (ถึงวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙) รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีวิทยาลัยวิชาการศึกษา (ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙)
- ศาสตราจารย์พิเศษในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๐๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม รัฐบาลชุด นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๐๑-๒๕๐๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม รัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
- รักษาการอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๑๘-๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๑)
- พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม (๑ กันยายน) เนื่องจากยุบกระทรวง
- พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๐๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลชุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๑๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาลชุดจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี
- พ.ศ. ๒๕๑๒ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา
- พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ภาระหน้าที่ในฐานะอธิบดี ปลัดกระทรวงและรัฐมนตรี

อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ ๒ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๘๙) ท่านได้ดำเนินงานที่สำคัญ เช่น ได้สนับสนุนกิจการของโรงเรียนราษฎร์ โดยเพิ่มเงินอุดหนุนให้แก่โรงเรียนมากขึ้น มีการปรับปรุงเงินเดือนและแก้ไขกฎหมายที่ให้ประโยชน์แก่ครู รวมทั้งได้เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายให้ครบทุกจังหวัด

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

ดำรงตำแหน่งในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๙ - ๒๕๐๐ เป็นระยะเวลาที่ท่านได้ปรับปรุงเรื่องการศึกษามากที่สุด ได้แก่

๑. จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูมัธยม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐ ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ปทุมวัน

๒. จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูมัธยม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ ที่ขอยประสานมิตร สุขุมวิท ๒๓ ปัจจุบัน คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

๓. ร่างแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช ๒๔๙๔

๔. จัดตั้งกรมวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๔๙๕

๕. จัดตั้งโรงเรียนสาธิตปทุมวัน พ.ศ. ๒๔๙๖

๖. จัดตั้งกรมการฝึกหัดครู พ.ศ. ๒๔๙๗

๗. จัดตั้งโรงเรียนประถมสาธิตประสานมิตร

พ.ศ. ๒๔๙๘

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและได้ดำรงตำแหน่งอยู่ ๔ สมัย ระหว่างช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๑๒ ต่อเนื่องกันรวมระยะเวลา ๑๑ ปีครึ่ง ในช่วงเวลานี้รัฐบาลได้แถลงนโยบายจะพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาคให้ก้าวหน้า

งานที่สำคัญที่ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ได้ดำเนินงานตามนโยบายและสร้างผลงานที่ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง คือการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ ซึ่งมีการเตรียมการและวางรากฐานการบริหารและการจัดการที่มั่นคง จนทำให้มหาวิทยาลัยทั้งสองเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในปัจจุบัน

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อัสัญกรรมเมื่อ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

(ดู หนังสือ รำลึก ๑๐๐ ปี หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: ๒๕๔๖.)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานคณะกรรมการดำเนินการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ๔๑๑/๒๕๐๔)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจัดสร้างมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ๔๑๒/๒๕๐๔)

ประธานคณะกรรมการเตรียมร่างหลักสูตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งที่ ป.๑๑๗/๒๕๐๕)

รองประธานคนที่ ๒ ในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๒๐/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๖ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเป็นประธานและพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง)

กรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เสนอสภาร่างรัฐธรรมนูญเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๐๖)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๕๐๗)

ประธานคณะกรรมการชุดที่ ๒

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

(พ.ศ. ๒๔๕๑-พ.ศ. ๒๕๐๖)

ประวัติส่วนตัว

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เกิดเมื่อ ๑๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ที่บ้านท่าโรงยา ตลาดพาหุรัด กรุงเทพฯ เป็นบุตรของพันตรีหลวงเรืองเดชอนันต์ (ทองดี ธนะรัชต์) กับนางจันทิพย์ ธนะรัชต์ (สกุลเดิม วงษ์หอม)

เริ่มการศึกษาขั้นต้นที่จังหวัดมุกดาหาร จากนั้นเข้ารับการศึกษาต่อที่โรงเรียนวัดมหรณพาราม ในปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑

การรับราชการทหาร

เข้ารับราชการเป็นนักเรียนทำการนายร้อย กองพันที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๒ รักษาพระองค์ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ขณะที่ติดยศ ร้อยตรี (ร.ต.) ได้เกิดกบฏบวรเดช นำโดยพลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าบวรเดช ร้อยตรีสฤษดิ์ ณะรัชต์ เป็นหนึ่งในผู้บังคับหมวดปราบปรามกบฏของฝ่ายรัฐบาลที่มีพันเอกหลวงพิบูลสงคราม เป็นผู้บังคับบัญชา หลังจากรัฐบาลได้รับชัยชนะ ได้รับพระราชทานยศ ร้อยโท (ร.ท.) จากนั้นอีก ๒ ปีก็ได้เลื่อนยศเป็น ร้อยเอก (ร.อ.)

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๔ ร.อ.สฤษดิ์ ณะรัชต์ เข้าร่วมรบในสงครามมหาเอเซียบูรพาขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองทัพบกทหารราบที่ ๓๓ จังหวัดลำปาง มียศเป็น พันตรี (พ.ต.) และได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ จนช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงได้เลื่อนยศเป็น พันเอก (พ.อ.) ตำแหน่งผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑๓ และผู้บังคับการจังหวัดทหารบกลำปาง

หลังสงครามโลกครั้งที่สองยุติ มีการปลดเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง พันเอกสฤษดิ์ ณะรัชต์ เติบโตเป็นผู้บังคับการกรมทหารราบที่ ๑ รักษาพระองค์

จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ คณะนายทหารนำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ ก่อรัฐประหาร พันเอกสฤษดิ์ ณะรัชต์ เข้าร่วมคณะรัฐประหาร

นับแต่นั้นมา พันเอกสฤษดิ์ ณะรัชต์ ได้เติบโตในชีวิตราชการอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ได้รับพระราชทานยศ พลตรี ดำรงตำแหน่งแม่ทัพกองทัพบกที่ ๑ และรักษาการผู้บัญชาการกองพลที่ ๑ หลังปราบกบฏวังหลวงเมื่อปีเดียวกัน ได้รับการเลื่อนยศเป็น พลโท ตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้ตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก ครองยศ พลเอก

ส่วนตำแหน่งทางการเมืองในรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น พลเอกสฤษดิ์ ณะรัชต์ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ต่อมาในวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหารบก และได้รับพระราชทานยศ จอมพล

จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์

วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐบาลชุดสุดท้ายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ในคืนวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ ได้นำกำลังทหารก่อรัฐประหาร จอมพล ป. พิบูลสงคราม

หลังจากยึดอำนาจแล้ว จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ ตั้งนายพจน์ สารสิน ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ภายหลังจากรัฐบาลนายพจน์ สารสิน จัดการเลือกตั้งแล้ว พลโท ถนอม กิตติขจร ก็รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ต่อมาในวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ ได้ยึดอำนาจ ออกประกาศคณะปฏิวัติยกเลิกรัฐธรรมนูญ พร้อมตั้งกองบัญชาการปฏิวัติ

ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๒

ในช่วงที่บริหารประเทศ จอมพลสฤษดิ์ ณะรัชต์ ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ โดยกล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว” ได้สร้างผลงานทั้งทางด้านการบริหารและการพัฒนาประเทศไว้มากมาย ผลงานที่สำคัญๆ ได้แก่ การออกกฎหมายเลิกการเสพและจำหน่ายฝิ่นโดยเด็ดขาด กฎหมายปราบปรามพวก

นักเลง อันธพาล กฎหมายปราบการค้าประเวณี และ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย จนกระทั่งได้จัดทำแผนพัฒนา เศรษฐกิจฉบับที่ ๑ (ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙) เป็น แม่แบบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า อายุได้ ๕๕ ปี

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ก่อนถึงอสัญกรรมประมาณ ๑ เดือนได้ประกาศ แต่งตั้งตนเองเป็นประธานคณะกรรมการเตรียมการ จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตั้งแต่ ๔ กันยายน ๒๕๐๖ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นรอง ประธานคนที่หนึ่ง หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล เป็นรอง ประธานคนที่สอง กรรมการประกอบด้วยพระยาศรี วิสารวาจา ศาสตราจารย์หลวงพิณพิกษ์ พิทยาเกท ศาสตราจารย์แถบ นิลนิธิ ดร.กำแหง พलगูร และ ผู้แทนสำนักงบประมาณ

ก่อนถึงอสัญกรรม ๖ วัน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีเดินทางวางศิลาฤกษ์ “อาคารมหาวิทยาลัย เชียงใหม่” เมื่อ วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ กล่าว ปราศรัยตอนหนึ่งว่า

การลงทุนสร้างคนให้มีการศึกษาและความสามารถ นั้น ย่อมจะเป็นกำไรแก่ชาติในอนาคตไม่มีที่สิ้นสุด

โปรดระลึกอยู่เสมอว่ามหาวิทยาลัยนั้นเป็นสมบัติ อันล้ำค่าอย่างหาประมาณมิได้ของชาติ ถ้าเราปล่อยให้ เสื่อมทรามลงไป ก็จะเป็นสิ่งที่น่าเสียใจและเสียดาย เป็นที่สุด

(ดู ประมวลสุนทรพจน์ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พ.ศ. ๒๕๐๕-๒๕๐๖ . คณะรัฐมนตรี กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๐๗ อนุสรณ์ในงาน พระราชทานเพลิงศพ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ๒๕๐๖)

ประธานคณะกรรมการชุดที่ 3

พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ ประพันธ์

(พ.ศ.๒๔๑๔-พ.ศ. ๒๕๑๙)

พระประวัติ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพระโอรสในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิป ประพันธ์พงศ์ และหม่อมหลวงต่วน ศิริวรวรรณ ประสูติเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ ที่ ตำบล บ้านตะนาว อำเภอสำราญราษฎร์ กรุงเทพมหานคร มีพระนามเดิมว่า หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร วรวรรณ

พระนามวรรณไวทยากรนี้ ได้ทรงเล่าไว้ในสยาม พากย์ว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเมื่อทรงสอบไล่ ได้รับพระราชทานทุนของพระองค์ไปศึกษาวิชาการใน ประเทศยุโรป แปลว่า “บ่อเกิดแห่งวิชาหนังสือ” จึง ทำให้ทรงพยายามค้นคว้าหาวิชาใส่ตนเพื่อเป็นการสนอง พรที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีพี่น้องร่วม บิดารวม ๓๓ พระองค์และที่ประสูติแต่ ม.ล. ต่วนศรี วรวรรณด้วยกัน คือ ม.จ. ศิวากร วรวรรณ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเสกสมรส กับ ม.จ. พิบูลเบญจางค์ กิตติยากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ มีโอรสซึ่งถึงแก่กรรม มีธิดาคือ ม.ร.ว. วิวรรณ วรวรรณ เศรษฐบุตร

การศึกษา

ขณะทรงพระเยาว์กรมหมื่นนราธิปพงศ์ ประพันธ์ทรงศึกษา ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยใน พ.ศ. ๒๔๔๓ จากนั้นใน พ.ศ. ๒๔๔๔ ทรงศึกษาที่ โรงเรียนราชวิทยาลัย สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงไปทรงศึกษา ต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๔๘ ทรงเข้าศึกษา ที่โรงเรียน Marlborough College เป็นเวลา ๕ ปี ทรงสำเร็จการศึกษาวិชาทาง Modern Side (ภาษา ปัจจุบัน) และ Classical Side (ภาษาโบราณ คือ ภาษา กรีก)

จากนั้นใน พ.ศ. ๒๔๕๓ ทรงเข้าศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดใน Balliol College และ ทรงสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญา B.A. เกียรตินิยม สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ใน พ.ศ. ๒๔๕๘ ทรงศึกษา ต่อที่ Ecole Libre des Sciences Politiques ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในวิชาการทูต และ ทรงสอบไล่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการทูต รางวัลที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๗๐ ทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาโทจาก มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด

ในเวลาต่อมาทรงได้รับ

- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์อักษรศาสตร์จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์รัฐศาสตร์ (การทูต) และ วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางกฎหมายแพ่ง มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด
- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ทางกฎหมาย มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก มหาวิทยาลัยแฟร์เลดิกินสัน
- ปริญญา (กิตติมศักดิ์) วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ทรงรับราชการและผลงาน

พ.ศ. ๒๔๖๐ เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาแล้ว ทรง รับราชการที่กระทรวงการต่างประเทศในตำแหน่ง เลขานุการตรีประจำสถานทูตไทย ณ กรุงปารีส ขณะที่ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศ์ วโรปการทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดี ขณะนั้นเป็นเวลา ที่สงครามโลกครั้งที่ ๑ เพิ่งเสร็จสิ้นลง และที่ประชุม สันติภาพที่พระราชมหามหาจักรี กำลังมีการพยายามวาง ระบบโลกใหม่โดยการจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติขึ้น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงได้รับมอบหมายให้ เป็นเลขานุการประจำผู้แทนไทยในที่ประชุมสันติภาพ พระองค์เสด็จกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๖๓ ทรง รับราชการในตำแหน่งหัวหน้ากองบัญชาการกระทรวง การต่างประเทศทำให้ทรงมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรม การทำงานจากสมเด็จฯ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

พ.ศ. ๒๔๖๕ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า อยู่หัว โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี และโปรด เกล้าฯ ให้เป็นปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศ ใน พ.ศ. ๒๔๖๗ ขณะมีพระชันษาเพียง ๓๓ ปี ได้ทรง แสดงบทบาทในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรี และการค้ากับนานาประเทศมายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการเจรจาทำอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีนกับเจ้าหน้าที่ ฝรั่งเศสที่ประจำการในอินโดจีน อีก ๒ ปีต่อมา โปรด เกล้าฯ ให้ทรงดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำ ประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม ซึ่งเป็น ตำแหน่งที่มีความสำคัญยิ่งเพราะขณะนั้นยุโรปเป็น ศูนย์กลางการเมืองระหว่างประเทศ และยังได้ทรงดำรง ตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนไปประจำสมัชชาสันนิบาต ชาติด้วย ทรงได้รับเกียรติโดยได้รับเลือกเป็นรอง ประธานคณะกรรมการการกำกับการเงินสันนิบาตชาติ รองประธานในการประชุมแก้ข้อบัญญัติแห่งศาลประจำ ยุติธรรมระหว่างประเทศ ประธานคณะกรรมการ ระเบียบวาระแห่งสมัชชาสันนิบาตชาติ สมาชิกสำนัก การทูตระหว่างประเทศ และผู้แทนประจำคณะกรรมการ อื่นๆ อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งนับว่าได้ทรงประสบความสำเร็จ ในการทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับว่า หัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ในประชาคม

พ.ศ. ๒๔๗๓ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เสด็จ กลับประเทศไทย ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงสอนวิชาภาษาอังกฤษและภาษาไทยและยังทรงทำ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ โดยทรงพระนิพนธ์ บทความ เกี่ยวกับการเมืองและการต่างประเทศด้วย

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ ๑ ปี กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงรักษาการแทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย และทรงกลับมาปฏิบัติราชการทางการเมือง ระหว่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง โดยทรงได้รับเชิญให้ดำรง ตำแหน่ง “ที่ปรึกษา” กระทรวงการต่างประเทศ และ สำนักนายกรัฐมนตรี ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๗๘ ทรงเป็นศาสตราจารย์ ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการในสภาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ตุลาการในศาลอนุญาโตตุลาการ

ณ กรุงเฮก และกรรมการในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ทั้งทางฝ่ายรัฐบาลและทางฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร และทรงเป็นผู้แทนไทยในการเจรจาทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับนานาประเทศจนเป็นผลสำเร็จใน พ.ศ. ๒๔๘๐ และทรงเป็นกำลังสำคัญในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับนานาประเทศ ทำให้ทรงได้รับพระราชทานเข็มราชการแผ่นดินสำหรับประดับเหรียญดุษฎีมาลา

พ.ศ. ๒๔๘๔ ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นประธานผู้แทนทูตไทยเจรจากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของฝรั่งเศส ณ ประเทศญี่ปุ่น ทรงได้รับมอบให้ลงพระนามในสัญญาได้ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๘๖ ขณะสงครามมหาเอเชียบูรพากำลังเข้าขั้นวิกฤติ ทรงได้รับแต่งตั้งเป็นตัวแทนของนายกรัฐมนตรีไปร่วมประชุมระหว่างนายกรัฐมนตรีของชาติต่าง ๆ ในเอเชียที่ประเทศญี่ปุ่น อีก ๒ ปี ต่อมาที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้งให้เป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช ๒๔๘๙ และในปีเดียวกันก็ทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา

จากนั้นใน พ.ศ. ๒๔๘๙ ทรงเป็นสมาชิกวุฒิสภา และทรงได้รับมอบหมายให้เจรจาให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติซึ่งเป็นผลสำเร็จเป็นอย่างดี จนประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน และผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ใน พ.ศ. ๒๔๙๐ และได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ. ๒๔๙๕

ในปีต่อมา โปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารแก่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพลตรี นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ และราชองครักษ์พิเศษ ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ ในปีต่อมา โปรดเกล้าฯ พระราชทานยศทหารแก่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นพลตรี นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์และราชองครักษ์พิเศษ

ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมคณะรัฐมนตรี ส.ป.อ. (สนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่กรุงเทพฯ และ

เป็นผู้แทนไทยในการประชุมเพื่อหาทางตกลงเกี่ยวกับปัญหาเกาหลีที่กรุงเจนีวา ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมเอเชีย - แอฟริกาที่บันดุงอินโดนีเซีย และทรงเป็นประธานคณะกรรมการการเมืองพิเศษ ในการประชุมครั้งที่ ๑๐ ของสหประชาชาติ และระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๐ ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ได้ลงคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ให้ทรงดำรงตำแหน่งประธานสมัชชาในสมัยประชุมครั้งที่ ๑๑ ต่อมาได้ทรงเป็นประธานการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเล ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ณ กรุงเจนีวา

นอกจากการนั้น กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ยังดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ เช่น เป็นรองนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ นายกราชบัณฑิตยสถาน และประธานสมัชชาแห่งชาติ

ผลงานสำคัญด้านการทูต

กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงมีผลงานด้านการทูตตั้งแต่ทรงสำเร็จการศึกษา และเข้ารับราชการประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีสใน พ.ศ. ๒๔๖๐ และเมื่อเสด็จกลับมารับราชการในกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ได้ทรงมีบทบาทในการเจรจาที่สำคัญหลายครั้งที่ได้กล่าวแล้ว เช่น การเจรจาขอคืนเงินที่เยอรมันริบไประหว่างสงคราม การเจรจาเรื่องภาษาต่างประเทศที่จะสอนในโรงเรียน

ปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งระหว่างที่ทรงรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศ คือ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่น คือ ปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอันเนื่องมาจากสนธิสัญญาไม่เสมอภาคที่ไทยจำเป็นต้องลงนามในรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ เมื่อทรงดำรงตำแหน่งปลัดทูลฉลองกระทรวงการต่างประเทศใน พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้ทรงแสดงบทบาทในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีและการค้ากับนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเจรจาทำอนุสัญญาว่าด้วยอินโดจีนกับเจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสที่ประจำการในอินโดจีน ซึ่งเป็นการเจรจาดั้งแรกที่กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงมีส่วนร่วมโดยตรงจนกระทั่งเมื่อได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้

ไปดำรงตำแหน่งอัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ เนเธอร์แลนด์และเบลเยียม ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญยิ่ง และทรงได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะผู้แทนไปประจำ สหประชาสันนิบาตชาติ และทรงมีบทบาทในองค์การ ดังกล่าว คือ ทรงได้รับเลือกเป็นรองประธานคณะกรรมการกำกับการเงินของสันนิบาตชาติ รองประธาน ในการประชุมแก้ข้อบัญญัติแห่งศาลประจำยุติธรรม ระหว่างประเทศ ประธานคณะกรรมการระเบียบวาระ แห่งสหประชาสันนิบาตชาติ สมาชิกสำนักการทูตระหว่าง ประเทศและผู้แทนประจำคณะกรรมการอื่นๆ อีก นับว่าทรงประสบความสำเร็จในการทำให้ประเทศไทย เป็นที่รู้จักและยอมรับในประชาคมโลก

พ.ศ. ๒๔๗๖ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรง ได้รับเชิญเป็น “ที่ปรึกษา” กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่ เสมอภาคกับนานาชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายตาม หลักข้อ ๑ ใน ๖ ประการที่คณะราษฎรได้ประกาศไว้ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ คือ หลักเอกราช คือ รัฐบาลจะพยายาม จะดำเนินการให้ประเทศไทยได้รับอำนาจอธิปไตยกลับ คืนมา กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเป็นผู้แทน เจริญตั้งแต่เริ่มแรกจนทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับนานา ประเทศจนบรรลุผลสมบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ ซึ่งทรง เป็นกำลังสำคัญในการเจรจาแก้ไขสนธิสัญญา

พ.ศ. ๒๔๘๔ ทรงเป็นประธานคณะผู้แทนไทยใน การเจรจากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอินโดจีนของ ฝรั่งเศสที่ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากประชาชนไทยเรียกร้อง ดินแดนที่สูญเสียไปคืนจากฝรั่งเศส และเกิดการสู้รบ กันในดินแดนที่เป็นกรณีพิพาทฯ ทรงใช้ความอดทนและ อยุ่ยั้งในการทำให้ฝรั่งเศสยอมคืนดินแดนบางส่วนให้ ไทย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพยายามปิดช่องไม่ให้ ญี่ปุ่นซึ่งกำลังดำเนินนโยบายวงศ์ไพบุลย์แห่งมหาเอเซีย บูรพาอยู่ การเจรจาลิ้นสุดลงด้วยการจัดทำอนุสัญญา กรุงโตเกียว ซึ่งทำให้ไทยได้ดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำ โขงกลับคืนมา แม้ว่ารัฐบาลฝรั่งเศสที่กรุงปารีสจะปฏิเสธ ไม่ยอมรับอนุสัญญานี้ก็ตาม

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ใน พ.ศ. ๒๔๘๒ ญี่ปุ่นได้เดินทัพผ่านประเทศไทย กรมหมื่นนราธิปพงศ์ ประพันธ์ทรงมีบทบาทสำคัญในการพยายามไม่ให้ความ

เป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นส่งผลเสียหายต่อประโยชน์ของ ประเทศไทย และทรงได้รับแต่งตั้งเป็นตัวแทน นายกรัฐมนตรีไปร่วมประชุมสมัชชามหาเอเซียบูรพา ระหว่างนายกรัฐมนตรีชาติต่างๆ ที่รัฐบาลญี่ปุ่นจัดขึ้น ที่กรุงโตเกียว ซึ่งทรงปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเรียบร้อย

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการจัดตั้งองค์การ สหประชาชาติขึ้นในระยะเริ่มแรกสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การ มี ๕๐ ประเทศ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงได้ รับมอบหมายภารกิจสำคัญในการเจรจาให้ประเทศ ไทยได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ทรงมี บทบาทสำคัญในการเจรจากับฝรั่งเศสและสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง ทั้ง ๒ ประเทศนี้มีแนวโน้มว่าจะคัดค้านการเข้าเป็นสมาชิก องค์การสหประชาชาติของไทย และทรงเจรจาได้สำเร็จ จนทำให้ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การ สหประชาชาติในวันที่ ๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็น สมาชิกลำดับที่ ๕๕ ซึ่งนับว่าเป็นชัยชนะทางการทูต เพราะเมื่อสงครามโลกเสร็จสิ้นลงนั้น สถานะของประเทศไทยอยู่ในภาวะล่อแหลมว่าจะถูกถือว่าเป็นประเทศผู้ แพ้สงคราม

ในรัชกาลปัจจุบัน กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็น เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน และผู้แทนถาวร ประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ใน พ.ศ. ๒๔๙๐

ระหว่างที่ทรงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงวอชิงตันและผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงประกอบภารกิจ ที่สำคัญ เช่น การเจรจาขอกู้ยืมเงินจากธนาคารโลก เพื่อนำมาใช้จ่ายในการลงทุนตามโครงการชลประทาน ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการท่าเรือกรุงเทพฯ และ โครงการรถไฟ ซึ่งเป็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศที่สำคัญ

ส่วนในสหประชาชาตินั้น ทรงมีบทบาทมากใน องค์การ เช่น ใน พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๔๙๒ ทรงได้รับเลือก เป็นรองประธานในคณะกรรมการที่ ๖ (กฎหมาย) พ.ศ. ๒๔๙๓ ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการ ๔ (ภาวะทรัสตี) พ.ศ. ๒๔๙๔ ทรงได้รับเลือกเป็นประธาน คณะกรรมการที่ ๕ (เศรษฐกิจการคลัง) และใน พ.ศ. ๒๔๙๕ ทรงได้รับเลือกเป็นประธานคณะกรรมการที่ ๖

(กฎหมาย) ขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ทรงได้รับยกย่องอยู่เสมอว่าเป็นผู้ที่มีอัธยาศัยงดงาม เชี่ยวชาญและรอบรู้ในระเบียบข้อบังคับการประชุม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ ซึ่งวงการเมืองระหว่างประเทศและหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ ถวายพระนามว่า Prince Wan หรือ The Famous Prince Wan ได้ทรงปฏิบัติพระราชกิจสำคัญด้านการต่างประเทศ ให้บังเกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ และนานาชาติ ผลงานในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ทรงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๒ ทรงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญยิ่งของไทย และทรงสนับสนุนฝ่ายโลกเสรีซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคเอเชีย นอกจากนี้ ทรงมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ใน พ.ศ. ๒๔๙๗

บทบาทและการกิจในด้านต่างประเทศของพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ที่สำคัญคือระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๙ - ๒๕๐๐ สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติในสมัยประชุมที่ ๑๑ ได้ออกเสียงโดยวิธีลงคะแนนลับเลือกพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ หัวหน้าคณะผู้แทนไทย ให้ทรงรับตำแหน่งประธานสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้รับคะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ นับเป็นเกียรติสูงยิ่งสำหรับประชาชนชาวไทยและประเทศไทย

อย่างไรก็ดี กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ได้ทรงเปิดเผยว่า เหตุการณ์ที่ทรงภาคภูมิใจพระทัยที่สุดในพระชนม์ชีพ คือการที่พระองค์ทรงมีส่วนในการแก้ไขสนธิสัญญากับ ๑๓ ประเทศ จนกระทั่งประเทศไทยได้รับอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์ใน พ.ศ. ๒๔๘๐ ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศ

ภารกิจสำคัญในขณะทรงดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทรงมีบทบาทในการเจรจาขอทวงหนี้ที่ประเทศญี่ปุ่นยืมมาจากประเทศไทย

ระหว่างสงคราม ซึ่งมีข้อโต้แย้งทางกฎหมายระหว่างประเทศหลายประเด็น เช่นในเมื่อประเทศไทยประกาศยกเลิกสัญญาที่ทำกับญี่ปุ่นระหว่างสงครามทันทันระหว่างประเทศทั้งสองก็น่าจะถือว่าเป็นโมฆะ การเจรจายืดเยื้อตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๙ ในที่สุดญี่ปุ่นก็ยอมขดใช้หนี้สินให้ไทยเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง และเป็นสินค้าและบริการอีกส่วนหนึ่ง

นอกจากนี้ก็ยังทรงเป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศที่สำคัญยิ่งของประเทศในช่วงสงครามเย็นซึ่งโลกแบ่งเป็น ๒ ค่าย ทรงสนับสนุนฝ่ายโลกเสรีภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกาเพื่อสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค ที่สำคัญคือทรงมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สปอ.) ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ และในปีเดียวกันนี้ ทรงเป็นผู้แทนไทยในการประชุมเพื่อหาทางตกลงเกี่ยวกับปัญหาเกาหลีที่นครเจนีวา และทรงได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานในการประชุมดังกล่าวร่วมกับเซอร์แอนโทนี อีเดน รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษและรัฐมนตรีต่างประเทศสหภาพโซเวียต ทรงได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในประชาคมโลก โดยทรงเป็นตัวแทนประเทศเล็กเพียงประเทศเดียวที่ได้เป็นประธานในการประชุมเพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์ที่สำคัญที่สุดครั้งหนึ่งของโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๙๘ กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ได้ทรงเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยในการประชุมเอเชีย - แอฟริกาที่บันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการประชุมของขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ทรงได้รับแต่งตั้งจากที่ประชุมให้เป็นผู้เสนอรายงานของที่ประชุม หน้าที่สำคัญของผู้เสนอรายงาน คือ เป็นผู้ชี้หน้าที่ตรวจตราบัญญัติที่ผู้แทนประเทศต่าง ๆ จะเสนอเข้าสู่ที่ประชุมและมีสิทธิตรวจแก้ไข ตัดทอน และอนุมัติให้เสนอเข้าสู่ที่ประชุมหรือไม่ก็ได้ แสดงว่าทรงได้รับการยอมรับจากประเทศในเอเชียและแอฟริกา

นอกจากนั้น กรมหมื่นนคราธิพงค์ประพันธ์ยังมีผลงานพระนิพนธ์บทความเรื่องเกี่ยวกับการทูตไว้มากมาย เช่น ประวัติการทูตของไทย ทูตแห่งสันติ ภูมิหลังการร่วมมือส่วนภูมิภาค หลักประกันความเป็นกลางถาวร วัฒนธรรมปฏิวัติของจีนแดง “ความเป็นจริง” ในวิเทศব্য พบบูเอนโลที่บันดุง การประชุมบันดุง

ซึ่งส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในวารสารสาธิตของกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๐๒ พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี

ผลงานในฐานะนักอักษรศาสตร์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีพระอัจฉริยภาพทางด้านอื่นอีกหลายด้าน ที่สำคัญคือ ด้านอักษรศาสตร์ ทรงเชี่ยวชาญอย่างยิ่งในภาษาไทย ซึ่งทรงรักและฝึกฝนพระทัยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย

เมื่อเสด็จกลับจากต่างประเทศใน พ.ศ. ๒๔๖๒ เป็นสมัยที่เริ่มมีการบัญญัติศัพท์กันเป็นกิจลักษณะ เพราะจะต้องแปลร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งร่างเป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาไทย ทรงให้ความสนใจมากและทรงเริ่มคิดศัพท์เป็นภาษาไทย จนเป็นพระกรณียกิจที่สำคัญ และได้รับยกย่องจากวงการต่างๆ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ขึ้น โดยมีกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ เป็นองค์ประธานและมีผู้เชี่ยวชาญในวิชาที่พิจารณาเป็นกรรมการ เมื่อสงครามเสร็จสิ้นรัฐบาลได้มอบหมายงานให้ราชบัณฑิตยสถานดำเนินการต่อ

ทรงดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยใน พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐบาลได้จัดตั้งราชบัณฑิตยสถานขึ้นเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ โดยมีหน้าที่ในระยะแรก คือกระทำการค้นคว้าในสรรพวิชาแล้วนำออกเผยแพร่ให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและประชาชนติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาคมปราชญ์ในนานาประเทศ และให้ความเห็นและคำปรึกษาหรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่รัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิชาการซึ่งรัฐบาลได้ร้องขอ

เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช ๒๔๗๖ นั้น ยังไม่มีราชบัณฑิต เริ่มด้วยมีเพียงภาควิชาอักษรศาสตร์ รัฐบาลได้ประกาศตั้งภาควิ

ชาสมาชิกรุ่นแรกของราชบัณฑิตยสถาน โดยหลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้มอบหมายสำคัญในการสรรหา กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเป็นภาควิชาอักษรศาสตร์และกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเป็นภาควิชาอักษรศาสตร์และการเมือง และเมื่อมีการประชุมภาควิชาสมาชิกรุ่นแรกในวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ ณ ศาลาสหทัยสมาคมในพระบรมมหาราชวัง โดยมีนายพันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา นายกรัฐมนตรีเป็นผู้เปิดประชุม

ที่ประชุมภาควิชาสมาชิกรุ่นแรกได้เลือกพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นนายกราชบัณฑิตยสถานเป็นพระองค์แรก โดยมีนาวาเอก พระยาวิเศษพิทักษ์ ได้รับเลือกเป็นอุปนายก และหลวงวิจิตรวาทการได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ และในวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องแต่งตั้งราชบัณฑิต จำนวน ๕๒ คน นับเป็นราชบัณฑิตรุ่นแรก พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะดำรงพระยศ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เป็นราชบัณฑิตในวิชาปรัชญา

งานชำระปทานุกรม

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถานระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๕, พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๔๙๐, พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๑๖ (รักษาการ) และ พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ ทรงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการของราชบัณฑิตยสถานจนกระทั่งมีชื่อเสียงมาจนปัจจุบัน

งานชิ้นแรกที่พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงบุกเบิก คือ “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓” ซึ่งเป็นงานที่สืบเนื่องมาจากงาน “พจนานุกรมฉบับกรมตำรา กระทรวงธรรมการ” ซึ่งได้ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ ต่อมากระทรวงธรรมการได้ตั้งคณะกรรมการชำระพจนานุกรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะทรงดำรงพระยศหม่อมเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส เป็นกรรมการ จนเมื่อตั้งราชบัณฑิตยสถานแล้วจึงโอนงานชำระพจนานุกรมมาอยู่ในราชบัณฑิตยสถาน

ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ กระทรวงธรรมการได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีว่าควรโอนงานชำระปทานุกรม กระทรวงธรรมการไปอยู่ในราชบัณฑิตยสถาน เพราะงานชำระปทานุกรมเป็นงานประเภทอักษรศาสตร์และเพื่อเชิดชูเกียรติของกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วย และเมื่อราชบัณฑิตยสถานได้รับโอนงานชำระปทานุกรมมาแล้ว ก็ได้ดำเนินการต่อโดยคณะกรรมการยังคงเป็นชุดเดิม มีพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรม

ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๙๐ พระองค์ต้องเสด็จไปรับตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา พระยาอนุนามราชชน(ยง) อุปนายกได้เป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมสืบต่อจนแล้วเสร็จ และได้จัดพิมพ์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ เป็นครั้งแรก

งานบัญญัติศัพท์ภาษาไทย

เมื่อพ้นหน้าที่ราชการแล้ว ทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีราชบัณฑิตยสถาน โดยทรงเป็นผู้ดำเนินงานบัญญัติศัพท์ภาษาไทยมาให้เป็นงานของราชบัณฑิตยสถาน ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย คณะรัฐมนตรีได้มอบให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงเป็นเจ้าของเรื่อง ดำเนินการร่วมกับผู้แทนของกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้เสนอศัพท์ที่พิจารณาแล้วให้อนุกรรมการของวรรณคดีสมาคมพิจารณาเห็นชอบก่อนเสนอให้ประกาศใช้

ทรงเล่าว่า สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถทรงเรียก United States of America ว่า ประเทศรวมแห่งอเมริกา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า สหกรณ์รัฐอเมริกา อ่านว่า สะหะกะระณะรัฐอเมริกา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงแปลเป็นสหการรัฐอเมริกา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความเหมาะสมในทางเสียง แต่ในทางความหมายควรให้มีความหมายว่าการปกครองร่วมมือ จึงทรงใช้ว่า สหปาลรัฐ ด้วยว่า

ส.ป.ร.อ.ต่อมากรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้ทรงนำคำว่าสหรัฐอเมริกา หรือ ส.ร.อ. มาใช้ สืบมาจนปัจจุบัน

งานด้านหนังสือพิมพ์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ทรงมีบทบาทสำคัญด้านหนังสือพิมพ์ด้วย โดยทรงก่อตั้งหนังสือพิมพ์ประชาชาติ หนังสือพิมพ์ของพระองค์มีคำขวัญว่า “บำเพ็ญกรณี ไม่ตรีจิตวิทยาคม อุดมสันติสุข” พระองค์ได้ทรงนิพนธ์บทความประจำในคอลัมน์ “ไขข่าว” ทรงใช้นามแฝงว่า “ไวรธรรม” ทรงอธิบายตีความเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อให้ผู้อ่านได้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงบ้านเมือง หนังสือพิมพ์ประชาชาติเป็นที่แพร่หลายและเป็นที่นิยมของประชาชนในสมัยนั้นเป็นอย่างมาก

ระหว่างที่ดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ประชาชาติอยู่นั้นพระองค์ทรงตระหนักดีว่า การศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์หรือวิชาการทางด้านหนังสือพิมพ์จะช่วยให้หนังสือพิมพ์มีความรู้และมีความสามารถดียิ่งขึ้น เมื่อทรงดำรงตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงทรงสนับสนุนการศึกษาสาขาวารสารศาสตร์จนการศึกษาสาขาวิชานี้มั่นคงจนปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ดำเนินการเปิดสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ (ภาคค่ำ) ในแผนกอิสระวารสารศาสตร์ พระองค์ได้ให้ความสนับสนุนและส่งเสริม จึงกล่าวได้ว่าทรงเป็นผู้ริเริ่มให้จัดดำเนินการเปิดสอนวิชาการหนังสือพิมพ์ขึ้น เพื่อให้นักหนังสือพิมพ์หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับด้านการประชาสัมพันธ์ในหน่วยงานต่างๆ ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเพิ่มเติมในเวลาว่างจากการทำงาน พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงเอาพระทัยใส่ในการส่งเสริมวิชาชีพทางด้านหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ ทรงส่งเสริมให้หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพ และทรงตั้งมูลนิธิวิชาการหนังสือพิมพ์เพื่อส่งเสริมวิชาการทางด้านหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ โดยทรงเป็นประธานเอง มูลนิธิได้มีการมอบรางวัลประจำปีสำหรับบทนำ ข่าว ภาพข่าว สารคดี และบทความให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ทุนฝึกงานแก่นักศึกษาวารสารศาสตร์ ให้ทุนเดินทางแก่นักหนังสือพิมพ์ซึ่งไปสัมภาษณ์และ

ดูงานในต่างประเทศ และให้มีการสัมมนาหนังสือพิมพ์
แห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการหนังสือพิมพ์

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์
ประพันธ์ ทรงประกอบพระกรณียกิจหลายประการ ทั้ง
ด้านการทูต การพัฒนาภาษา รวมทั้งด้านสื่อมวลชน
พระนามของพระองค์เป็นที่รู้จักคุ้นเคยของประชาชน
ทั่วไปว่า “เสด็จในกรมฯ” และ “พระองค์วรวงศ์”
พระกรณียกิจของพระองค์นับว่าเป็นประโยชน์ต่อ
ประเทศชาติและประชาชนชาวไทยตลอดมา ทรงเป็น
นักปราชญ์ที่ยากจะหาผู้ใดเทียบได้

สิ้นพระชนม์

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์
ประพันธ์ สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙
ขณะพระชันษา ๘๕ ปี ทรงได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
โปรดเกล้าฯ พระราชทานโกศกุดั่นใหญ่ประกอบ
พระเกียรติยศ ตั้งพระศพบนพระที่นั่งทรงธรรม
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม และต่อมาได้พระราช
ทานเพลิงศพ ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์
วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

หลังจากสิ้นพระชนม์ ทายาทของพระเจ้าวรวงศ์
เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ได้มอบหนังสือที่
ทรงสะสมไว้ให้แก่กรมศิลปากรซึ่งได้ร่วมกับธนาคาร
กรุงเทพ จำกัด จัดตั้ง “ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัย
สังคมศาสตร์” เพื่อเป็นอนุสรณ์เผยแพร่และสวด
เกียรติคุณของพระองค์

บุคคลสำคัญผู้มีผลงานดีเด่นระดับโลก

หลังจากสิ้นพระชนม์ได้ ๑๕ ปี ในวันที่ ๒๕
สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ อันเป็นวันคล้ายวันประสูติครบ
๑๐๐ ปี องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม
แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศถวาย
เกียรติคุณ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิป
พงศ์ประพันธ์ ในฐานะปูชนียบุคคลสำคัญผู้มีผลงานดี
เด่นทางด้านวัฒนธรรมระดับโลกประจำปีพุทธศักราช
๒๕๓๔ ในฐานะนักการทูตและนักวิชาการผู้ยิ่งใหญ่
ตามมติที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ ๒๕ ณ สำนักงาน
ใหญ่ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่ง

สหประชาชาติ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวัน
ที่ ๑๗ ตุลาคม – ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ และ
ชักชวนให้ประเทศสมาชิกร่วมจัดกิจกรรมในวันคล้าย
วันประสูติครบ ๑๐๐ ปี วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔
ด้วย นับว่าทรงเป็นคนไทยลำดับที่ ๘ ที่ได้รับประกาศ
เกียรติคุณนี้ รัฐบาลไทยได้จัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี พลตรี
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ใน
วันที่ ๒๕ – ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ กระทรวง
การต่างประเทศ วังสราญรมย์

(ดู คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน.
**พระอัจฉริยภาพด้านภาษาศาสตร์ของพลตรี
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์.**
กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๔
และ กนกวลี ชูชัยยะ, กฤษฎา บุญยสมิต. **บุคคลสำคัญของ
ไทยที่โลกยกย่อง พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์.** กรุงเทพฯ : บริษัท
เมธีทิปส์ จำกัด, ๒๕๔๗)

ตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวข้องกับ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประธานคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้ง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จอมพลถนอมกิตติขจรมีคำสั่ง
สำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๗๓/๒๕๐๖ ลงวันที่ ๒๐
ธันวาคม ๒๕๐๖ พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิป
พงศ์ประพันธ์เป็นประธาน หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
เป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วยพระยาศรีวิสาร
วาจา ศาสตราจารย์หลวงพิณพาทย์พิทยาเขต
ศาสตราจารย์แถบ นิลนินิ ผู้แทนสำนักงบประมาณ
โดย ดร.กำแหง พलगูรเป็นกรรมการและเลขานุการ

วงเครื่องสายในวัฒนธรรมชาวล้านนา

เรื่อง : ธิติพล กันตวิวงศ์ ¹

เมื่อกล่าวถึงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในวัฒนธรรมชาวล้านนา หลายท่านคงนึกถึง สะล้อ ซึง หรือพิณเปี้ยะ หากแต่เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในวัฒนธรรมล้านนานั้นมีความหลากหลายทั้งในลักษณะทางกายภาพและบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงในสังคม บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการรวมวงเครื่องสายในแต่ละพื้นที่วัฒนธรรมของล้านนา เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพและวิธีการบรรเลงโดยสังเขป และบทบาทและหน้าที่ของวงเครื่องสายในสังคมทั้งในอดีตและสังคมปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงจากสังคมแบบเกษตรกรรมสู่สังคมแบบอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

พื้นที่ทางวัฒนธรรมในล้านนาถูกแบ่งกลุ่มโดยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีความแตกต่างของวัฒนธรรมในแต่ละสายน้ำ เช่น สายแม่น้ำปิง วัง ยม น่าน สาละวิน ฯลฯ และกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สูง (High Land People) ประกอบด้วยกลุ่มม้ง (Hmong) และเย้า (Yao) และกลุ่มจีนทิเบต (Chinese-Tibeto) ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มกระเหรี่ยง ลีซู อาข่า ฮ่อ ลาหู่ คะฉิ่น และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในพื้นที่ราบ (Low Land People) ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาในกลุ่มออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิติพล กันตวิวงศ์ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และบริการวิชาการ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประกอบด้วยกลุ่ม ลัวะ กรอม มลาบรี และกลุ่มชาติพันธุ์ไท (Tai) 2 ประกอบด้วย ไทใหญ่ ไทจีน ไทยอง ไทลื้อ ไทยวน จากความหลากหลายของกลุ่มผู้คนที่อาศัยอยู่ในล้านนาและความแตกต่างของการอยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ที่แตกต่างจึงทำให้นิยมทางดนตรีปรัชญา ความงามของดนตรีของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างกัน พื้นที่ทางวัฒนธรรมของล้านนาแบ่งออกได้ 3 กลุ่มวัฒนธรรมใหญ่ วัฒนธรรมกลุ่มไทใหญ่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน กลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตก ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน และกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดแพร่ น่าน พะเยา เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันออกไป

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย (Chordophones) แบ่งออกได้ 2 กลุ่มหลัก เครื่องสายประเภทดีด (Plucked Instruments) และเครื่องสายประเภทสี (Fiddle Instruments) เครื่องสายประเภทดีดที่พบในพื้นที่วัฒนธรรมล้านนา เช่น ซึง, ปิน, พิณเปี๊ยะ, เตหน้ากู, ซือป้อ, ดิ่ง และเครื่องสายประเภทสี เช่น สะล้อ, ดิ่งสี, ฮอนร์ตยอ พบชื่อเครื่องดนตรีบางชนิดปรากฏในงานวรรณกรรม อย่างไรก็ตามไม่สามารถทราบถึงชื่อเพลง ทำนองเพลง และวิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรีนั้นๆ ได้ จากวรรณกรรมนิราศหริภุญชัย 3 โคลงบทที่ 84 ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีเครื่องสายประเภทสีไว้ดังนี้

“ ... ราตรีเทียนทีปแจ้ง เจาะงาม
มัวม่วนนดนตรีตาม ดั่ง ทร้อ
อุดสากันโลงยาม ชักขอบ ชื่นเอ
บุญที่บ่เบื่องป้อ เปลา่ข้าเซาทรง ... ”

‘ดิ่ง’ หรือ ‘ทร้อ’ มีลักษณะเป็นเครื่องดนตรีประเภทสีในปัจจุบันในสังคมล้านนาปัจจุบัน ‘ทร้อ’ หรือ ‘สะล้อ’ เป็นคำที่ใช้เรียกเครื่องสีที่มีลักษณะคำเรียกใกล้เคียงกับการเรียกชื่อเครื่องสีในวัฒนธรรมอื่นๆ

ที่ใกล้เคียง เช่น ‘ตรัว’ ในวัฒนธรรมเขมร, ‘ซอ’ ในวัฒนธรรมไทย, และ ‘tsuur’ - ออกเสียงว่า ‘จซอร์’ เครื่องสีในกลุ่มวัฒนธรรมชาวอัลไต มองโกเลีย ที่มาและการกำเนิดของสะล้อในวัฒนธรรมล้านนาไม่ชัดเจนว่าเริ่มต้นใช้เครื่องดนตรีตั้งแต่ยุคใดสมัยใด และ/หรือรับอิทธิพลจากวัฒนธรรมใด ปัจจุบันสะล้อเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมใช้บรรเลงในกลุ่มวัฒนธรรมชาวไทลื้อและไทยวน

‘ทร้อ’ หรือ ‘สะล้อ’ เป็นเครื่องดนตรีใช้ประกอบการ ‘จ้อย’ การขับบทร้องในวัฒนธรรมการเฝ้าสาวหรือเกี้ยวสาวของชาวล้านนา รวมทั้งการใช้ประกอบการอื้อกันโลงหรือโคลงเพื่อประกอบพิธีกรรม การเรียนรู้สืบทอดการบรรเลงเครื่องดนตรีในสังคมชาวล้านนาในอดีตใช้วิธีการสืบทอดแบบมุขปาฐะ (Oral Traditional) วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงดนตรีจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยวิธีจดจำและปฏิบัติตาม วิธีการสืบทอดนี้สามารถรักษาสำเนียงเพลงได้ดี แต่อาจจะทำให้บทเพลงสูญหายไปตามกาลเวลาเนื่องจากไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

เห็นได้ว่าการศึกษาดนตรีล้านนาในช่วงต้นปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมาในช่วงแรกได้มีการศึกษาและอธิบายลักษณะเครื่องดนตรีโบราณโดยอาศัยหลักฐานที่ปรากฏในวรรณกรรมเป็นข้อมูลอ้างอิงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเครื่องดนตรีบางชิ้นปรากฏเพียงเฉพาะชื่อหรืออาจเทียบเคียงกับเครื่องดนตรีที่หลงเหลือมาอยู่ปัจจุบันแต่หากไม่ปรากฏวิธีการบรรเลง และบทเพลงอย่างแท้จริง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าผลงานทางวิชาการ การศึกษาดนตรีล้านนามีกระบวนการการศึกษาและบันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการทางดนตรีวิทยา (Musicology) และมานุษยดนตรีวิทยา (Ethnomusicology) เพิ่มมากขึ้น การบันทึกโน้ต การบันทึกเสียง และภาพเคลื่อนไหว ทำให้สามารถเข้าใจวิธีการบรรเลง การใช้ดนตรีในบริบททางสังคมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เป็นฐานข้อมูลทางดนตรีเพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้ทำการศึกษาต่อยอด ซึ่งเป็นทิศทางที่ดีในการอนุรักษ์และพัฒนาดนตรีล้านนาต่อไป

ภาพจิตรกรรมฉาหลังพระประธาน วัดโหล่หิน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง
(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพ วันที่ 23 ตุลาคม 2557)

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง รูปภาพเทวดาตีดี ปิน
วัดภูมินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน
(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพวันที่ 25 ตุลาคม 2557)

หากกล่าวถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องสายประเภทดีดในล้านนา พบหลักฐานสำคัญหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรี เช่น หลักฐานจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง รูปเทวดาตีดีพิน บริเวณฉาหลังองค์พระประธาน วิหารวัดโหล่หิน หรือวัดโหล่หิน แก้วช้างยืน อำเภอกะฉะ จังหวัดลำปาง ไม่ปรากฏหลักฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่พบหลักฐานการบูรณะในราวปี พ.ศ. 2226 ภาพพินที่ปรากฏมีผู้สันนิษฐานว่ามีลักษณะคล้ายกับพินเปี้ยะ อย่างไรก็ตามภาพจิตรกรรมที่พบมีส่วนประกอบบางประการที่ผิดแตกต่างไปจากลักษณะของพินเปี้ยะที่ใช้บรรเลงจริงในปัจจุบัน กล่าวคือ ไม่ปรากฏส่วนที่เป็นกล่องเสียง (Resonator) และสายของพินทั้งสี่สายมิได้พาดขึงตึงมาจากบริเวณปลายหัวพินเปี้ยะ จึงมีอาจยืนยันได้ชัดเจนว่าภาพที่ปรากฏนั้นเป็นภาพพินเปี้ยะได้ หากแต่ยังมีหลายท่านที่เชื่อและยอมรับว่าภาพที่ปรากฏนั้นเทียบเคียงเป็นภาพพินเปี้ยะ จากลักษณะท่าทางในการบรรเลง ซึ่งอาจต้องรอการพิสูจน์และยืนยันจากนักวิชาการผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สะล้อก๊อบเมืองน่าน

สะล้อกลมเมืองน่าน

สะล้อแบบต่างๆ

(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพวันที่ 5 ธันวาคม 2557)

สะล้อกลมเมืองเชียงใหม่

อีกตัวอย่างที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในวัฒนธรรมล้านนา พบรูปจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดน่านที่แสดงลักษณะของเครื่องสายประเภทดีดที่นิยมบรรเลงในวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก ‘ปิ่น’ เครื่องดนตรีประเภทดีดกลองเสียงทำจากไม้ชุดประกบแผ่นไม้รูปร่างกลมหรือรี เจาะรูระบายเสียง มีคอยาว ซึ่งสาย 4 สาย มีลูกนับ(Frets) ใช้บรรเลงเดี่ยว และบรรเลงประกอบการขับซอ ในภาพจิตรกรรมพบเครื่องดนตรีอื่นๆ บรรเลงร่วมกันกับ ปิ่น เช่น สะล้อ และปี่

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายประเภทสีในวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม (Low Land People) โดยเฉพาะกลุ่มตระกูลไต พบเครื่องดนตรีเครื่องสายประเภทสี “สะล้อ” หรือ “ชะล้อ” พบการเล่นสะล้อในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตกและกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก ลักษณะกายภาพของสะล้อและวิธีการบรรเลงมีความแตกต่างกัน ลักษณะสะล้อที่ใช้บรรเลงในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสะล้อเมืองน่าน ประกอบด้วย 2

ลักษณะ ลักษณะแรก สะล้อกลม มีลักษณะลำตัวกลม หัวลูกบิดอยู่ด้านหลังคันสะล้อ มีสองสาย กลองเสียงทำจากกะลามะพร้าว เป็นลักษณะสะล้อในช่วงยุคแรก ที่นิยมใช้บรรเลง ลักษณะที่สอง สะล้อก๊อบ เป็นสะล้อที่พัฒนาต่อมา โดยเพิ่มลูกนับ(Frets) บริเวณลำตัวสะล้อ เสียงที่กดสายจึงเป็นเสียงที่ตายตัว ลำตัวสะล้อไม่กลม ลูกบิดอยู่ด้านข้างทั้งสองข้าง ลักษณะสะล้อก๊อบเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนา ตะวันออก ส่วนวัฒนธรรมล้านนาตะวันตกนั้นนิยมบรรเลงสะล้อกลม ที่มีลักษณะลำตัวกลึงหรือเหลาจากไม้เนื้อแข็ง มีขนาดความยาวโดยประมาณ 20 - 25 นิ้ว หัวลูกบิดอยู่ด้านหน้า คันชักแยกออกจากตัวสะล้อ ลักษณะสะล้อที่แตกต่างกันทั้ง 3 รูปแบบทำให้วิธีการบรรเลงแตกต่างกันไป หากแต่สะล้อทั้ง 3 รูปแบบมีลักษณะคล้ายกันคือ เป็นเครื่องสีประเภทปิ๊กพื้น คันชักเป็นอิสระแยกออกจากตัวสะล้อ อาศัยการหมุนสะล้อเพื่อเปลี่ยนสายในขณะที่บรรเลง อันเป็นเทคนิคที่สำคัญของสะล้อ

ฮอร์นตอยอร์

(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพวันที่ 25 ตุลาคม 2557)

กลไกการเกิดเสียงของเครื่องสายประเภทสั่นนั้น จำเป็นต้องใช้ความหนืดของสายคันชักทำจากสายหางม้าหรือวัสดุสังเคราะห์ด้วยยางสน เมื่อสายคันชักที่มีความหนืดเสียดสีกับสายของสละล่อที่พาดบน ‘หย่อง’ หรือ ‘ก๊อบ’ ทำจากไม้ไผ่หรือไม้จริงขนาดเล็กวางลงบนหน้าสละล่อ ‘ตาด’ ที่ทำจากแผ่นไม้ไผ่บางปิดลงบนกะลา ทำให้เกิดเสียงโดยผ่านกล่องเสียงที่ทำจากกะลาเพื่อขยายเสียง การใช้วัสดุในท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กะลามะพร้าวเป็นกล่องเสียง (Resonator) เพื่อให้เกิดเสียงกำธรและนุ่มนวลนี้เป็นเอกลักษณ์ร่วมกันกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีล้านนาตะวันตก และกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันออกแล้ว ยังปรากฏเครื่องสายประเภทสั่นในกลุ่มวัฒนธรรมไทใหญ่ด้วยเช่นกัน พบเครื่องดนตรีที่มีรูปร่างคล้ายกันกับไวโอลินเรียกว่า ‘ฮอร์นตอยอร์’ ใช้บรรเลงร่วมกับการขับร้องเอ็ดความ และใช้ประกอบในวงดนตรีจีาดไต ประกอบการเล่นลิเกจีาดไต ฮอร์นตอยเป็นเครื่องดนตรีชิ้นสำคัญในการบรรเลงร่วมกับการขับร้องเอ็ดความ ฮอร์นตอย มีลักษณะคล้ายกับไวโอลิน มี 4 สาย รูปร่างของฮอร์นตอยไม่มีกล่องเสียงแบบไวโอลินหากแต่มีปากลำโพงที่ขยายเสียงที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของสายที่พาดผ่านสะพานพาดสายที่ถูกสั่นโดยคันชัก

เครื่องสายประเภทสีส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมล้านนา นิยมใช้บรรเลงเดี่ยว บรรเลงร่วมกับการขับร้อง และประกอบการอื้อกันโอง จ้อย ซอ เฮ็ดความ เครื่องสายประเภทสีใช้บรรเลงเพื่อความบันเทิงและประกอบการอื้อสาว ต่อมาได้พัฒนาจากเครื่องเดี่ยวไปสู่การรวมวงบรรเลงร่วมกันกับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นๆ ทำให้เกิดรูปแบบวงดนตรีต่างๆ ต่อมา

การปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีเดี่ยว สู่การประสมวงเครื่องสายล้านนา

ความหลากหลายของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ในวัฒนธรรมดนตรีของชาวล้านนานั้นทำให้มีเครื่องดนตรีที่นำมารวมนวงเครื่องสายที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป โดยทั่วไปการแบ่งประเภทเครื่องดนตรีไทยแบ่งตามลักษณะในการบรรเลงแบ่งเครื่องดนตรีออกเป็น 4 ประเภท ตี ตี ตี เป่า ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งเครื่องประเภทเครื่องดนตรีในกลุ่มที่ไม่ใช่แบบตะวันตก (Non-Western Music) ที่แบ่งประเภทเครื่องดนตรีได้อย่างละเอียด โดยนักมานุษยดนตรีวิทยาคนสำคัญ 2 ท่าน Erich Moritz von Hornbostel และ Curt Sachs ที่แบ่งประเภทเครื่องดนตรีออกเป็น 5 กลุ่มใหญ่ ดังต่อไปนี้

- 1) เครื่องกระทบ (Ideophones)
- 2) เครื่องที่หุ้มด้วยหนังประเภทกลองแบบต่างๆ (Membranophones)
- 3) เครื่องสาย(Chordophones)
- 4) เครื่องเป่า (Aerophones)
- 5) เครื่องดนตรีประเภทอิเล็กทรอนิกส์
เสียงสังเคราะห์ (Electrophones)

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายในวัฒนธรรมชาวล้านนาได้เริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคโคสมัยได้นั้นมิได้มีการบันทึกไว้อย่างชัดเจน หากแต่ปรากฏหลักฐานในงานจิตรกรรมฝาผนังที่มีอายุในช่วงประมาณ 100 ปีที่ผ่านมา ส่วนการบรรเลงวงเครื่องสายของล้านนาปรากฏจริงในสังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง ประกอบการขับร้อง ประกอบการฟ้อนรำ และเพื่อประกอบพิธี การเรียกชื่อวงเครื่องสายที่ใช้ในแต่ละพื้นที่เรียกชื่อแตกต่างกันออกไป

และเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบภายในวงแต่ละวงใช้เครื่องดนตรีและจำนวนเครื่องดนตรีแตกต่างกัน วงเครื่องสายที่ใช้บรรเลงในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนา ตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดแพร่ น่านและพะเยา เรียกวงเครื่องสาย ‘วงสะล้อ ซอ ปิน’ ประกอบด้วย สะล้อ 1 คัน ปิน 1-3 ตัว ประกอบการขับร้องเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า ‘ซอ’ ส่วนกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตก ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง นิยมบรรเลงวงเครื่องสายที่เรียกว่า ‘วงสะล้อ ซอ ซึง’ เป็นวงเครื่องสายที่ประกอบด้วย สะล้อลูกสาม สะล้อลูกสี่ ซึงเล็ก ซึงกลาง ซึงใหญ่ ขลุ่ยพื้นเมือง กลองโป่งโป่ง ฉิ่ง ฉาบ ในการบรรเลงเพื่อประกอบการขับขอในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตกนิยมใช้วงปี่จุมประกอบการขับขอ วงปี่จุมประกอบด้วย ปี่จุมที่มีลักษณะลั่นทมอิสระ (Free-reed) 3-5 เลา และซึ่งสำหรับตีประกอบการขับขอขนาดใหญ่ 1 ตัว และกลุ่มวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นใช้วงปานแขวงวงเครื่องสายผสมเครื่องเคาะประกอบการขับร้องของชาวไทใหญ่ ‘เฮ็ดความ’ และบรรเลงประกอบการแสดงลิเกจ๊าดไต

เครื่องดนตรีเครื่องสายในวัฒนธรรมล้านนาในอดีตมีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิงในสังคมแบบเกษตรกรรม เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายและเครื่องเป่าใช้เพื่อบรรเลงเดี่ยว เป็นเครื่องดนตรีเฉพาะบุคคลที่ใช้บรรเลงประกอบการขับร้อง ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนที่ระบุวันเวลาในการประสมวงเครื่องสายของล้านนา ผู้เขียนสันนิษฐานว่าการรวมนวงเครื่องสายในรูปแบบดนตรีพื้นบ้าน(Folk Music) อาจรวมกันแบบไม่จริงจัง ใช้เพลงพื้นบ้านที่มีทำนองสั้นสามารถจดจำได้ง่ายมาบรรเลงร่วมกันในเบื้องต้น และต่อมาได้พัฒนาวิธีการบรรเลง หน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น เครื่องดนตรีที่ใช้ประสมวงแรกๆ อาจมีเพียงเครื่องสายประเภทตี ตี และเป่า ใช้ประกอบการขับร้องพื้นบ้าน ‘ซอ’ จังหวะของบทเพลงกำหนดโดยบทร้องที่มีความยืดหยุ่นในจังหวะตามสัมผัสของคำ และในเวลาต่อมาวงเครื่องสายได้พัฒนาโดยเพิ่มเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กลองโป่งโป่ง มีลักษณะเป็นกลองไม้ป่องกลางหุ้มด้วยหนังทั้งสองหน้า (Hand-Beaten Drum)

วงสล้อ ซอ ซึง

(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพวันที่ 7 เมษายน 2545)

ฉิ่ง ใช้เพื่อกำหนดจังหวะของวงให้มีความพร้อมเพรียงกัน และ ฉาบ ใช้ตัดจังหวะ (Syncopation) ตีจังหวะยกเพื่อขัดจังหวะเพลง ทำให้ทำนองมีการเคลื่อนที่ไปข้างหน้า เพิ่มอรรถรสของบทเพลง

ในช่วงสมัยของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี (พ.ศ. 2416-2476) อาณาจักรล้านนามีความสัมพันธ์กับราชสำนักสยาม ในช่วงเวลานี้เองเป็นช่วงเวลาที่สำคัญของดนตรีล้านนาที่ได้รับอิทธิพลการวงเครื่องสายไทยจากราชสำนักสยาม พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงได้นำครูดนตรีไทยหลายท่านขึ้นมาสอนให้กับนักดนตรีในคุ้มของพระองค์เอง ซึ่งก่อนหน้านี้มีครูดนตรีไทยที่ขึ้นมาทำงานเป็นนักดนตรีในคุ้มของเจ้าอินทวิชยานนท์ พระราชบิดาของพระราชชายาเจ้าดาร

รัศมีอยู่ก่อนแล้วเช่นกัน แต่ในช่วงสมัยของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเป็นช่วงที่ดนตรีและนาฏศิลป์ล้านนาพัฒนาอย่างเต็มที่ในกลุ่มดนตรีราชสำนัก (Court Music) พบการนำเครื่องดนตรีล้านนา เช่น สล้อ ซึ่งบรรเลงร่วมในวงมโหรีและวงเครื่องสายเพื่อประกอบการขับร้องและแสดง เช่น บทเพลงระบำซอ บทเพลงที่ใช้รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ครั้นเสด็จพระราชดำเนินเสียบนฉัตรพยับ ในปี พ.ศ. 2469 รูปแบบวงเครื่องสายล้านนา วงสล้อ ซอ ซึง ในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตกได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

วงสล้อ ซอ ซึง ในกลุ่มวัฒนธรรมล้านนาตะวันตก ได้จัดรูปแบบวงชัดเจนมากขึ้น แบ่งหน้าที่และบทบาทการบรรเลงของเครื่องดนตรีที่อยู่ในวงให้ชัดเจนมากขึ้น

จำนวนเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ลักษณะของวงสละลือ ซอ ซึง ในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไปตามรสนิยมของแต่ละท้องถิ่นเช่นกัน

วงสละลือ ซอ ซึง ถูกใช้บรรเลงประกอบการแสดงในการจัดเลี้ยงอาหารมื้อค่ำที่เป็นที่รู้จักกันในชื่อ ‘ขันโตกดินเนอร์’ โดยคุณไกรศรี นิมนานเหมินทร์ วงสละลือ ซอ ซึง จึงมีบทบาทและหน้าที่ในการขับกล่อมผู้ที่ร่วมรับประทานอาหาร เพื่อความบันเทิง และเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ของดนตรีท้องถิ่นมากขึ้น ปัจจุบันวงดนตรีสละลือ ซอ ซึงได้รับความนิยมแพร่หลายในฐานะวงเครื่องสายประจำท้องถิ่นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในงานถนนคนเดิน และเทศกาลต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ บทเพลงที่ใช้บรรเลงสำหรับวงสละลือ ซอ ซึง เช่น เพลงล่องแม่ปิง ปราสาทไหว เตียวดวงกุหลาบเชียงใหม่ สาวไหม ซอพม่า ซออ้อ ฯลฯ บทเพลงพื้นบ้านล้านนามีจำนวนไม่มากหากเทียบกับเพลงไทยเดิม บทเพลงใช้ประกอบการแสดงฟ้อนรำ เช่น เพลงฟ้อนสาวไหม เพลงฟ้อนวี เพลงฟ้อนจ้อง ฯลฯ และบทเพลงใช้ประกอบพิธีกรรม เช่น เพลงผีมดกินน้ำมะพร้าว เพลงมวย เพลงปราสาทไหว ฯลฯ

เพื่อให้เข้าใจวิธีการการประสมวงเครื่องสายให้ชัดเจนขอยกตัวอย่างบทบาทและหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นในวงสละลือ ซอ ซึงแบบเชียงใหม่ที่สละลือลูกสาม(สละลือกลาง) ทำหน้าที่เดินทำนองหลักของเพลง บางครั้งเพิ่มสละลือลูกสี่(สละลือเล็ก และใหญ่) บรรเลงทำนองประดับตกแต่งหรืออาจสร้างแนวทำนองขัดกับทำนองหลักเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของบทเพลง ซึงลูกสาม (ซึงกลาง) ทำหน้าที่บรรเลงทำนองหลัก ซึงลูกสี่ (ซึงเล็ก) ทำหน้าที่เล่นเก็บทำนอง ประดับตกแต่งทำนอง และซึงลูกสี่ (ซึงใหญ่) ทำหน้าที่เดินทำนองหลัก เน้นเสียงลูกตกของเพลง ชลุ่ม ทำหน้าที่บรรเลงทำนองที่มีเสียงสูงเชื่อมทำนองระหว่างทำนองหลักและทำนองประดับตกแต่ง โดยมีกลอง ฉิ่ง ฉาบ ควบคุมจังหวะของวง

บทเพลงที่ใช้บรรเลงส่วนใหญ่สำหรับวงสละลือ ซอ ซึง มีความยาวไม่มาก ประมาณ 16 ห้องเพลง หรือ 2 บรรทัด (8 ห้องเพลง เป็น 1 บรรทัด) ไปจนกระทั่ง 4-6 บรรทัดโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การบรรเลง

ดนตรีของล้านนาแตกต่างจากดนตรีไทยทั่วไป นักดนตรีจำเป็นต้องสร้างทำนองตกแต่ง หรือที่เรียกว่า การด้นทำนอง (Ornamentation) วิธีการด้นทำนองมีความสำคัญในดนตรีล้านนา สำเนียงและการสร้างทำนองใหม่บนทำนองหลักของนักดนตรีแต่ละคนมีความแตกต่างและหลากหลาย ลักษณะทำนองเพลงล้านนาส่วนใหญ่ใช้โครงสร้างเพลงที่มีกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง (Pentatonic) เป็นหลักในการสร้างแนวทำนองจึงมีอิสระในการเคลื่อนที่ทำนองโดยไม่กังวลต่อการประสานเสียงกับเสียงอื่นนอกกลุ่มเสียง การสร้างทำนองใหม่ทับบนทำนองหลัก ดนตรีล้านนาเรียกว่า ‘ออกแก’ ทำนองใหม่ที่ถูกรังขึ้นนั้นต้องอยู่ในโครงสร้างหลักของบทเพลง โดย ผู้บรรเลงเครื่องดนตรีนั้นจะออกแกเพียงบางครั้ง เพื่อไม่ให้ผู้ฟังสามารถจดจำทำนองที่คิดขึ้นใหม่ได้ และเป็นลูกเล่นเฉพาะบุคคล การออกแกจึงเป็นลักษณะเด่นในการบรรเลงรวมวงในดนตรีล้านนาที่มีบทเพลงขนาดสั้นซ้ำไปวนมาเป็นเวลานานๆ

วงเครื่องสายล้านนามีพัฒนาการในการรวมวงในช่วงประมาณ 70-100 ปีที่ผ่านมา หากเปรียบเทียบกับดนตรีจากประเทศอื่นๆ เช่น วงเครื่องสายจีน หรือวงเครื่องสายจากตะวันตกแล้วนั้น วงเครื่องสายของล้านนาเป็นวงใหม่ที่ยังคงรอการสร้างสรรค์และปรับรูปแบบการบรรเลงแบบประสมวง อีกทั้งรอการพัฒนาทางกายภาพของเครื่องดนตรีให้สามารถมีพิสัยของเสียงที่แตกต่างทั้งเครื่องดนตรีที่มีเสียงต่ำ เสียงสูง อย่างชัดเจน การเลือกเพิ่มหรือลดเครื่องดนตรีภายในวง (Orchestration) และบทเพลงที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการบรรเลงรวมวง

ทิศทางการประสมวงร่วมสมัยดนตรีล้านนา

ปัจจุบันเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายของล้านนาได้รับความสนใจที่นำไปบรรเลงร่วมในวงดนตรีทั้งในวงดนตรีไทยดนตรีแบบตะวันตก และวงดนตรีร่วมสมัย เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายบางชิ้นมีเสียงสำเนียงเฉพาะถิ่นง่ายต่อการบรรเลงร่วมกันกับเครื่องดนตรีอื่นๆ เช่น สละลือ พิณเปี้ยะ หากแต่เครื่องดนตรีประเภทที่กำหนดเสียงตายตัว เช่น ซึง นั้น

การบรรเลงพิณเป็ะร่วมสมัย
(ภาพโดยผู้เขียน บันทึกภาพวันที่ 9 เมษายน 2547)

อาจจะต้องปรับระดับเสียงเพื่อให้เหมาะสมในการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่นๆ นอกวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเทียบเสียงแบบดนตรีตะวันตกที่นิยมแบ่งเสียงในระบบบันไดเสียงแบบโครมาติก (Chromatic Scale)

นักดนตรีล้านนาเองได้พยายามคิดรูปแบบวงดนตรีร่วมสมัยที่ใช้เครื่องดนตรีล้านนาเองมาผสมผสานสร้างสรรค์ลักษณะเฉพาะแนวดนตรีแบบใหม่หลายกลุ่ม เช่น ผลงานอัลบั้มชุด ‘อวยดิน’ จากกลุ่มลายเมืองที่ให้ความสำคัญต่อการใช้พิณเป็ะเป็นเครื่องดนตรีหลักของวง เรียบเรียงการบรรเลงควบคู่กับซึง และขลุ่ยที่มีเสียงต่ำเน้นการเคลื่อนที่ของแนวทำนองโดยใช้กลุ่มเสียง 5 เสียงโดยมีลักษณะแตกต่างไปจากการประสานเสียงแบบเดิมโดยที่เครื่องดนตรีทุกชิ้นบรรเลงทำนองหลักไปพร้อมๆ กัน (Heterophonic Textures)

ลักษณะการสร้างสรรค์ของวงลายเมืองเป็นเป็นอีกตัวอย่างในการพัฒนารูปแบบวงเครื่องสายของล้านนา

นอกจากนี้กลุ่มนักดนตรีล้านนาอีกหลายกลุ่มได้ทดลองประสมวงเครื่องสายในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การรวมวงพิณเป็ะ 7 ชิ้น เรียบเรียงบทเพลงและทดลองบรรเลงโดยกลุ่มนักดนตรีภายใต้การนำของคุณพิพัฒพงษ์ หนองขัต วงทิพย์ การทดลองประสมพิณเป็ะ 7 ชิ้นทำให้บริบทการใช้ดนตรีเพื่อการเกี่ยวพารสแบบเดิมพัฒนาไปสู่การแสดงและนำเสนอวิธีการทางดนตรีเพื่อใช้บรรเลงรูปแบบใหม่ นอกจากนี้ อาจารย์ บงกคพ วรอุไร ได้นำขลุ่ยล้านนาทดลองประสมกับวงดนตรีแบบตะวันตกให้ความสำคัญกับเครื่องเป่าของล้านนาโดยได้เรียบเรียงทำนองให้สามารถบรรเลงร่วมกับวงเครื่องสายตะวันตกได้อย่างกลมกลืน ไพเราะ แต่ยังคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

จากอดีตที่ผ่านมาดนตรีล้านนามีบทบาทรับใช้ในสังคมแบบเกษตรกรรม รูปแบบวงดนตรีมีพัฒนาการจากเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุในธรรมชาติที่หาได้ไม่ยากในแต่ละท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคนิคเชิงช่างได้สร้างสรรค์เครื่องดนตรีที่มีความงามและสามารถบรรเลงได้จริง ความรู้เหล่านี้ควรได้รับการสืบทอดและพัฒนา ในยุคสมัยปัจจุบันที่สังคมก้าวสู่สังคมสมัยใหม่ในศตวรรษที่ 21 นักดนตรีล้านนาเองได้พยายามปรับตัว พัฒนาวิธีการบรรเลงจากเครื่องดนตรีขึ้นเดียวไปสู่การรวมวงแบบต่างๆ และบรรเลง เครื่องดนตรีให้มีความทันสมัย น่าสนใจ บทบาทของเครื่องสายนอกจากใช้บรรเลงเดี่ยวดังเช่นอดีตที่ผ่านมา การรวมวงเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะทำให้ดนตรีล้านนาได้พัฒนามากขึ้น โดยให้ความสำคัญต่อวิธีการผลิตเครื่องดนตรีให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ทั้งเครื่องดนตรีล้านนาด้วยกันเอง เครื่องดนตรีตะวันตก และเครื่องดนตรีจากกลุ่มวัฒนธรรมอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน นอกจากการพัฒนาเครื่องดนตรีแล้วในส่วนของการบรรเลงเครื่องดนตรีล้านนาเมื่อมีการรวมวง เทคนิคและการจัดระเบียบการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นภายในวงมีความหลากหลายโดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิธีการบรรเลงในรูปแบบวงดนตรีแต่ละประเภท วิธีการสร้างแนวทำนองต่างๆ ความรู้เหล่านี้ควรได้รับการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบจากรูปแบบดนตรีเดิมและนำไปพัฒนาทดลองประพันธ์บทเพลงเพื่อใช้บรรเลงกับวงดนตรีที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้แล้วผู้ฟังยังมีส่วนสำคัญที่กำหนดวิธีการประสมวงในรูปแบบต่าง รสนิยมและความต้องการของผู้ฟังในแต่ละยุคสมัยมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยต่อเนื่อง

วงเครื่องสายในวัฒนธรรมดนตรีล้านนามีรูปแบบที่หลากหลาย มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันจากการบรรเลงเครื่องดนตรีขึ้นเดียวไปสู่การบรรเลงเครื่องดนตรีสองชิ้นได้ต่อกัน จนกระทั่ง วงเครื่องสาย สะล้อ ซอ ซึง และวงเครื่องสายล้านนาร่วมสมัย วิธีการรวมวงเครื่องสายล้านนามีอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกำหนดเครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลงที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมดนตรีอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความเรื่องวง

เครื่องสายในวัฒนธรรมดนตรีล้านนานี้จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีล้านนาต่อผู้ที่สนใจต่อไป

บรรณานุกรม

- ทรงกลด ทองคำ.(2538), “เปี้ยะ” พิณโบราณที่ไม่ธรรมดา กับปัญหาการอนุรักษ์. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26. วันที่ 26-27 มกราคม 2538 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 119-136.
- ทิว วิชัยชิตะ และไพฑูรย์ ดอกบัวแก้ว. (2535), นิราศหริภุญชัย (ฉบับลำนพูน). สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 49 หน้า.
- อิทธิพล กันตวิวงศ์.(2548), กรณีศึกษารูปแบบบทการประพันธ์ดนตรีในช่วงพระราชยาเจ้าดารารัศมี. เชียงใหม่: คณะวิจิตรศิลป์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 97 หน้า.
- ธีรยุทธ ยวงศรี. (2540), การดนตรี การขับ การพ้องล้านนา. พิมพ์ครั้งแรก. สำนักพิมพ์ตรีสิน, 92 หน้า.
- สนั่น ธรรมธิ. (2538), ลักษณะดนตรีพื้นบ้านล้านนา: บทบาทและหน้าที่ที่แฝงเร้น. ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26. วันที่ 26-27 มกราคม 2538 ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า 111-118.
- Gerald P. Dyck. (2009), *Musical Journey in Northern Thailand Adventures in Ethnomusicology and other miscellaneous music making*. Minuteman Press of Fall River, Massachusetts, United States of America, 330 pages.
- Joel Akins.(2012), *Passing It On: Traditional Lanna Music in The Modern-Day City of Chiang Mai*. Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok, 129 pages.

ดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา

หากกล่าวถึงวัฒนธรรมของล้านนาแล้ว อาจต้องกล่าวรวมไปถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่า ที่ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในดินแดนล้านนาด้วย โดยทั่วไปแล้ววัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าจะมีความแตกต่างกันในเรื่องประเพณีความเชื่อ การแต่งกาย และดนตรี ฯลฯ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ จึงทำให้ดินแดนล้านนามักถูกกล่าวขานและยกย่องถึงความโดดเด่นในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่า เนื่องจากความสมบูรณ์ของดินแดน จึงส่งผลให้ผู้คนมีพลังสร้างสรรค์ทางศิลปะอันละเอียดอ่อน และละเอียดละไมในทุกๆ ด้าน เหมาะสมกับคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมอันหลากหลายและงดงาม

ศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่า กำลังอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง

อันเกิด จากการพบปะของผู้คนในสังคมโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมส่วนกลาง และวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง การจัดการเสวนาดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนาจึงเกิดขึ้น เพื่อเผยแพร่งานศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของกลุ่มชนเผ่าในล้านนาด้วยดนตรี ปลุกจิตสำนึกรักและหวงแหนงานด้านดนตรีชนเผ่าในล้านนา และเป็นแนวทางทำให้กลุ่มชนเผ่าต้องประยุกต์หรือเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ โดยยังคงอัตลักษณ์ของตนเองไว้อย่างมั่นคง และ เหนียวแน่น

การดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา ได้รวบรวมดนตรีและการแสดงจากกลุ่มชนต่างๆ มาแสดงและสาธิตเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของชีวิตและวัฒนธรรมผ่านเสียงดนตรี ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อในการเสวนาดังนี้

1 สรุปรจากการเสวนาดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา ในวันศุกร์ที่ 29 สิงหาคม 2557 เวลา 08.00 – 17.30 น.

ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. การบรรยายเรื่องกลุ่มชนเผ่าในล้านนา และดนตรีกับพิธีกรรมของชนเผ่าม้งโดยอาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลีปรีชา
2. การเสวนาวิชาการ หัวข้อ ดนตรีในวิถีชีวิต พิธีกรรม และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง โดย คุณชลลดา เปียะผะ และคุณนิคม แซ่เต็งดำเนินรายการโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธิติพล กันตวงศ์

3. การเสวนาวิชาการ หัวข้อ ดนตรีกับการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าปกากะญอ โดย คุณรังสรรค์ ไชยาและคุณพนา พัฒนาไพรวัลย์ (พ่อสำเต) ดำเนินรายการโดย อาจารย์บุญคงพ วรอุไร

4. การเสวนาวิชาการ หัวข้อ ยอดแซง เสงโต สุดยอดของดนตรีไทใหญ่ โดย ครูสร้างคำ จางยอด ครูสุทัศน์ สิ้นธพทอง คุณทวีศักดิ์ หน่อคำ ดำเนินรายการโดย อาจารย์อานันท์ นาคคง

แคน (Qeej)

จิ้งห่อง (จ่าง-Ncas)

ดนตรีม้ง

โดยบ้านแม่สาใหม่ แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

แคน (Qeej) เป็นภาษาม้ง อ่านว่า เหม่ง หรือ geng ซึ่งแปลว่า แคน หรือ mouth organ เหม่ง หรือ แคนเป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากลำไม้ไผ่ และไม้เนื้อแข็ง การเป่าโดยการเคลื่อนไหวกว้างไปด้วย เป็นการให้จังหวะ โดยการถอยและการเดินหน้าเหม่งเป็นวิถีชีวิตของชนเผ่าม้ง มักมีพิธีกรรมที่ต้องใช้เครื่องดนตรีนี้ตลอด เครื่องดนตรีนี้จะใช้ในทุุกงานของชนเผ่า แต่ใช้เพลงแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของงาน

จิ้งห่อง (จ่าง-Ncas) หรือลิ้นทองเป็นเครื่องดนตรีคู่กายคู่ใจ ของหนุ่มสาวม้ง จ่างเป็นเครื่องดนตรีที่ปู่ย่าตายายท่านสร้างไว้ และเชื่อกันว่ามีผีสิงอยู่ ใช้เป่าเพื่อบรรยายความรู้สึกในใจ สามารถเป่าได้หลากหลายรูปแบบ นิยมมีไว้จับสาว ถ้าเป็นหนุ่มสาว ต้องมีการฝึกเพื่อใช้จับสาว เป็นเครื่องเป่าโดดการติดนิ้วมือพร้อมการเป่า และดูดไปด้วย ใช้ปลายลิ้นกดเสียงเพื่อเป็นการกำหนดภาษาเหมือนการพูดคุยเพื่อให้แปลความหมายตามเสียง

ดนตรีลื้อ โดยคุณชลลดา เปียะพะ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านป่าคา

ลื้อคือผู้เฒ่าผู้แก่แห่งชีวิต มีภาษาพูดในกลุ่มหยา หรือว่าโลโล ตระกูลมาจากทิเบต พม่า และภาษา จีนฮ่อ ต้นกำเนิดของลื้ออยู่ที่แม่น้ำสาละวินและแม่น้ำโขง ตอนเหนือของทิเบต และทางตะวันตกเฉียงเหนือของมณฑลยูนนาน ประเทศจีน ได้อพยพเข้าสู่ประเทศไทย เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2464 กลุ่มแรกมี จำนวน 4 ครอบครัว ตั้งชุมชนครั้งแรกหมู่บ้านห้วยซ่าน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

เครื่องดนตรีทั้งหมดจะใช้ในการแสดงช่วงปีใหม่ หรือตรุษจีน เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญ ประกอบด้วย แคนน้ำเต้า(ป้าลื้อหูลู) แคนชนิดนี้มีเสียงที่เล็กแหลมไปจนถึงทุ้มต่ำ ตามขนาด,ซิงสามสาย(ซื่อป้อ) เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดมีลักษณะลำตัวเป็นไม้ นิยมใช้ไม้เนื้ออ่อน และไม้สัก จำปา แล้วห่อหุ้มกล่องเสียงด้วยหนังงูเหลือมหรือตะกวด และขลุ่ย(หยื่อหลือ) ขณะที่บรรเลงซื่อป้อผู้เล่นจะกระแทกเท้าเพื่อเป็นการให้จังหวะแก่บทเพลงเช่นเพลง จี้จิลูลู ที่บรรยายถึงหญิง

การเสวนาดนตรีลิขู
และการแสดงดนตรีลิขู
โดยคุณชลลล เปียะผะ

สาวว่าอย่าอายเลย ขอให้ออกมาเต้นรำด้วยกัน หากมันแต่อย่างก็จะมีสี่สี่สน และบทเพลงที่พูดถึงการปลูกข้าวโพด ว่าข้าวโพดที่สวยที่งามจะมี 3 ช่วง และฝัก 3 ฝักต่อต้น ซึ่งบทเพลงส่วนใหญ่ที่ถูกสื่อออกมาจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและธรรมชาติ และมีการเต้นรำที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายจากความเครียด พักผ่อนหย่อนใจภายหลังช่วงเก็บเกี่ยว

ทั้งนี้ลิขูยังใช้ดนตรีเป็นสื่อในพิธีกรรมและความเชื่อต่างๆ เช่น ในช่วงเทศกาลปีใหม่จะมีการเต้นรำคำหัวผู้หลักผู้ใหญ่ และผู้อาวุโสที่มีความรู้ เด็ก เยาวชนก็เล่นดนตรี เต้นรำ ในรอบวง คนเฒ่าคนแก่ก็จะนั่งอยู่บริเวณใกล้กับวงเต้นรำ และร้องเพลงให้กลุ่มลูกหลานฟัง โดยสอดแทรกคำสอนไปด้วย ส่วนพิธีกรรมเกี่ยวกับการดูแลป่า ลิขูมีชื่อตำมา ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่ทำให้คนอาศัยทักษะในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและสืบทอดภูมิปัญญาชนเผ่าลิขู ในการจัดการ ดิน น้ำ ป่าและประกาศเจตนารมณ์ในการดูแลรักษาผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ไว้เพื่อชุมชนและสังคม เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐในการจัดการทรัพยากร โดยลิขูมีความ

เชื่อหรือพิธีกรรมต่างๆ ที่ดูแลรักษา และอวยพรให้คนในชุมชน ได้มีพืชผลดี ป่า อากาศ น้ำ และสัตว์ เป็นการคืนผืนป่า จะไม่เข้าไปทำการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้หรือสัตว์ป่า เว้นแต่การเก็บเห็ด ฝัก และยาสมุนไพรเท่านั้น เนื่องจากในบทสวดมีการสาปแช่งต่อผู้เข้าไปทำลายไว้ หากใครฝ่าฝืนก็จะพบกับสิ่งที่เลวร้ายเกิดขึ้นกับป่า ป่าต้นน้ำ ป่าชุมชน และป่าในพิธีกรรมต่างๆ ที่เทพเจ้าอยู่ และสัตว์ป่า (อาทิ ไก่ป่า นกนางแอ่น อีเก้ง ช้าง ควาย กระบือ นกตบยุง) สิ่งเหล่านี้เป็นความเชื่อของลิขูที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ส่วนเทพเจ้านั้นจะมีอยู่หลายองค์ เทพเจ้าที่อยู่ในภูเขาสูงใหญ่ และศาลเจ้าเหนือหมู่บ้าน (ห้ามมิให้สตรีเข้าไป จำกัดเฉพาะเพศชายเท่านั้นที่เข้าไปทำพิธีกรรม)

สำหรับปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับความเจริญของสังคมเข้าไปในชุมชน ทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชาวลิขู หากพูดถึงช่างผู้ทำเครื่องดนตรีนั้น มีจำนวนน้อยลง เยาวชนสมัยใหม่ก็ออกจากหมู่บ้านไปสู่ชุมชนเมือง ส่วนคนเฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ความสามารถก็เสียชีวิตลงไปเป็นจำนวนมาก เช่น หมู่บ้านปางสา แม่จัน เชียงราย ผู้ที่สามารถทำเครื่องดนตรี

การเสวนาดนตรีเมียน โดยคุณนิคม แซ่เต๋น และการแสดงดนตรีเมียน

เหล่านี้ได้ไม่มีแล้ว ต้องไปหาซื้อในหมู่บ้านที่ยังพอมีอยู่บ้าง เช่น หมู่บ้านหัวแม่คำ แม่จัน เชียงราย ซึ่งมีช่างผู้สามารถทำเครื่องดนตรีนี้ได้ 2 ท่าน และบ้านเฮโก แม่จัน เชียงราย รวมถึงละแวกดอยช้าง ก็เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่พอมีช่างหลงเหลืออยู่บ้าง สำหรับนักดนตรีนั้นยังพอมีผู้ที่สืบทอดด้วยการสอน ถ่ายทอดให้แก่เด็กและเยาวชนอยู่เสมอ

ดนตรีเมียน โดยคุณนิคม แซ่เต๋น

ครูอาสาในมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา ประธานในเครือข่ายปฏิรูปที่ดินและพื้นที่ ประธานเครือข่ายเผ่าเมียน

ชนเผ่าเมียนนั้นมีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศจีน ยูนนานมาก่อน และมีการอพยพมาทางตอนเหนือของเวียดนาม ลาว และเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ดนตรีเมียนประกอบด้วยเครื่องดนตรีหลัก 4 ชิ้น ดังนี้ :-

1. ปี่ (อ้อสัด) ใช้ประกอบพิธีงานแต่งงาน ต้อนรับผู้ใหญ่ และเทศกาลปีใหม่
2. กลอง (โจ้ว) มีไม้ซึ่งประกอบเพื่อเป็นตัวช่วยให้ได้เสียงที่ตั้งกังวาน และเชื่อว่ากลองจะสร้างความขลังในการประกอบพิธีกรรมประกอบกับฆ้องและฉิ่ง
3. ฉิ่ง
4. ฆ้อง

การบรรเลงดนตรีของชนเผ่าเมียนจะไม่มีการเล่นประกอบเหมือนกลุ่มชนอื่นๆ ในการตีกลองจะมีอาจารย์ที่เป็นหมอมีร่วมสวดทำพิธีกรรม และต้องยิงปืนให้เสียงดังที่สุด โดยเป็นปืนแก๊ปที่ใส่ดินปืนจากการดำด้วยตัวเอง และยิงเพื่อส่งวิญญาณผู้ล่วงลับ อีกทั้งในงานศพจะมีกระดิ่งสำหรับหมอมีเพื่อแกว่งในท่วงท่าตามการประกอบพิธี ดนตรีที่กล่าวมา 4 ชนิดข้างต้นนี้จะสอดแทรกอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานแต่งงาน งานบวช หรืองานศพ เป็นต้น โดยท่วงทำนองที่สื่อสารออกไปจะจำแนกใช้เฉพาะตามงานต่างๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้จะมีปี่เป็นเครื่องดนตรีนำให้เครื่องดนตรีอื่นสอดคล้องตามทำนองนั้นๆ ในการทำพิธีใหญ่ๆ ของชนเผ่าเมียนนั้นจะต้องใช้อักษรจีนที่มีความสำคัญมากเข้ามาประกอบในพิธีกับอาจารย์ผู้ทำพิธีกรรม เช่น อาจารย์หมอมีที่ประกอบพิธีเพื่อวิถีชีวิตของชุมชนและมีปี่บรรเลงประกอบ ในส่วนของพิธีกรรมงานศพ งานบวช จะไม่ได้ใช้ปี่ในการบรรเลง แต่จะใช้ฆ้อง กลอง และฉิ่ง เท่านั้น ร่วมกับไม้เสียงทลายเพื่อเป็นกุศโลบายในการส่งผู้ล่วงลับ

ในปัจจุบันการสืบทอดดนตรีตามบรรพบุรุษ ถูกกระแสสังคมจากภายนอกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อีกทั้งคนรุ่นใหม่ก็ออกไปอยู่ภายนอกมาก จึงมีการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างตามกระแสนานนอกที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ในเรื่องของ การประยุกต์การเต้นรำ การแสดง การขับร้อง ก็มีการปรับเปลี่ยนและประยุกต์กับ

คุณรังสรรค์ ไชยา

อาจารย์บุญคพ วรอุไร

กระแสนอกบ้าง อาทิ การพูด การขับร้องด้วยภาษาของตนร่วมกับทำนองแบบสากล โดยทุกวันที่ 18 เมษายนของทุกปี จะมีการจัดงานชนเผ่าเมืองประเทศไทย และกลุ่มประเทศอาเซียน รวมไปถึงกลุ่มคนเมืองที่ไปอยู่ในประเทศต่างๆ ก็จะกลับมาชุมนุมกัน ณ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายเป็นประจำ จะพบว่ามีส่วนน้อยมากที่ผู้เผ่าผู้แ่จะทำการแสดงการขับร้องแบบวิถีดั้งเดิม ส่วนมากจะเป็นการขับร้องประสานเสียงจากเครื่องดนตรีภายนอก อย่างในชุมชนที่กระผมอาศัยอยู่นั้นผู้ที่ผลิตและใช้เครื่องดนตรีแบบดั้งเดิมนั้นสูญหายไปแล้วเสียด้วยซ้ำ ที่ผ่านมาเครื่องดนตรีที่นำมาใช้ในชุมชนจะถูกซื้อมาจากชุมชนอื่นที่ยังหลงเหลืออยู่ ทั้งนี้หากเป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญจะถูกกำหนดให้ใช้แบบดั้งเดิมทั้งหมดอยู่ ไม่มีเครื่องดนตรีภายนอกเกี่ยวข้อง เช่น งานบวช งานศพ และงานแต่ง แต่บางงานแต่งจะมีวงดนตรีสมัยใหม่ภายนอกเข้ามาเล่นเสริมบ้างในบางชุมชนที่เปลี่ยนแปลงตามกระแสมัยใหม่เพื่อสังสรรค์ในงาน

ดนตรีปกาเกอะญอ

คุณรังสรรค์ ไชยา ผู้ทำงานดนตรีร่วมกับศิลปินชาวปกาเกอะญอ เช่น ตือโพอ และ ชี สุวิชาญ เล่าว่ามีคนเปรียบเทียบกับระหว่างศิลปินทั้งสองว่า ตือโพนั้นเหมือนเป็นเบิร์ด ธงไชย ของคนปกาเกอะญอ ส่วนชี สุวิชาญนั้น เหมือนโลโซ และตือโพออกแนวลูกทุ่ง

มากกว่า ยกตัวอย่างเพลงแม่เป็นคนจน ของชี สุวิชาญ จะใช้เตหน้าตัวเดียวในการปรับเสียง (คีย์) ให้ได้ทำนองแตกต่างกันออกไปได้ ซึ่งต่างไปจากรูปแบบการเล่นของตือโพอ เพลงนี้เป็นการเล่าเรื่องวิถีชีวิตชนเผ่าผ่านคำร้องปกาเกอะญอ บวกกับคำร้องที่เป็นภาษาไทยกลางผสมอยู่ด้วย

เพลงคอดีเดอ ที่ได้นำโหวดของอีสานเข้ามาเล่นด้วย นอกจากนั้นยังมีเจมเบ้ (เครื่องตีของแอฟริกัน) เตหน้า ปี่เขาควย และกลองกบ อีกทั้งเกิดการปรับเปลี่ยนท่วงทำนองและวิธีการเล่าเรื่องให้เป็นแบบดนตรีสากล อาทิการนำกลีสะฉิม ซึ่งในช่วงจังหวะของการละเล่นกระทบไม้เข้าไป ผสมผสานในจังหวะของเพลง และใส่เบส แยกโซโฟนเข้าร่วม ซึ่งจะได้เรื่องราวที่แตกต่างไปอีกแบบหนึ่งกับเรื่องราวที่ได้ยินและคุ้นเคยมา

อาจารย์บุญคพ วรอุไร แสดงความเห็นว่าการแทรกซึมความชอบเข้าไปในดนตรีกะเหรี่ยงนั้นเป็นการแสดงถึงความสอดคล้องกัน เช่น ตือโพอ ชื่นชอบเพลงลูกทุ่งจึงนำเอาเตหน้าเล่นเพลงลูกทุ่ง จึงเป็นเตหน้าทางลูกทุ่ง ส่วนชี สุวิชาญนั้นจะเป็นไปทางศาสนาทางคริสเตียนเข้ามาผสม แนวประสานจึงต่างออกไป ซึ่งชี สุวิชาญเคยกล่าวว่า “เตหน้าแลมิตร คำว่าแลนั้นถูกให้ความหมายในสองนัยยะคือ การมองดู มองหาเพื่อนที่เป็นเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ (ในที่นี้หมายถึงเตหน้าเป็นผู้มอง) อีกความ หมายคือเตหน้าและ

การแสดงเตหน่าของปกาเกอญอ โดยครูพนา พัฒนาไพรวัลย์

มิตร หรือเตหน่ากับหมู่เพื่อนๆ ซึ่งมีเพื่อนที่เป็นเครื่องดนตรีซึ่งหลากหลาย ชำมพรหมแดนเพื่อบรรเลงร่วมกันมากมาย” สิ่งที ชี สุวิชาญทำนั้น อาจเปรียบได้กับครูจรรย์ มโนเพชร ที่ได้นำเพลงคำเมืองสมัยเก่าผสมผสานเล่นกับคอร์คดนตรีสมัยใหม่บนกีตาร์ ชิกิเช่นเดียวกัน ใช้จังหวะทำนองที่ล่อยอยู่เดิมเข้าไปในคอร์คจากความสามารถที่มีด้านกีตาร์ จึงถูกประยุกต์เข้าบนสายของเตหน่า เพราะฉะนั้นเพลงของชี สุวิชาญจึงมีคอร์ค ในขณะที่ตือโพ เป็นจังหวะและทำนอง หากต้องการโน้ตเสริมนั้นจะต้องทำการหาวิธีใหม่ ทั้งตือโพและชี สุวิชาญ ที่อยู่ต่างถิ่นกัน เล่นดนตรีต่างกัน คนละสำเนียงกัน ด้วยเครื่องดนตรีเดียวกัน รวมไปถึงนักดนตรีปกาเกอญอท่านอื่นที่มีสำเนียงของดนตรีแตกต่างกันออกไป จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าการนำเตหน่าที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีดั้งเดิมปกาเกอญอมาบรรเลงในแบบสมัยใหม่ให้สัมพันธ์กับใช้ชีวิตของคนในปัจจุบัน ซึ่งคนปกาเกอญอมีความรู้สึกรักของการนำไปใช้มากกว่าการเก็บดูแลรักษา เปรียบได้กับการอนุรักษ์คือการนำไปใช้ให้เกิดการสืบทอด แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนปกาเกอญอที่เป็นนักคิดโดยการสร้างอัตลักษณ์ให้กับตนเอง ครั้งหนึ่งครูพนาเล่าให้ฟังว่า แต่เดิมนั้นเตหน่าไม่ได้เล่นในแบบที่ชี สุวิชาญเล่นในปัจจุบัน เมื่อครั้งยังเป็นหนุ่มครูพนาเคยพยายามที่จะนำเตหน่าเข้าไปเล่นในโบสถ์ของศาสนาคริสต์ แต่ถูกบาทหลวงไล่โดยเหตุผลว่าเตหน่าเป็นเครื่องดนตรีที่ไม่เหมาะกับการนมัสการ

ในโบสถ์ แต่พอมาถึงยุคชี สุวิชาญ กลับกลายเป็นเหมือนการเสกมนต์ ทุกครั้งที่ชี สุวิชาญอยู่ร่วมในโบสถ์ จะต้องถูกเชิญให้นำเตหน่าขึ้นมาเล่นทุกครั้งในโบสถ์ที่ครูพนาถูกไล่เมื่อสมัยก่อนนั้น นี่จึงเป็นการพัฒนาตามกาลเวลาของเครื่องดนตรีที่เรียกว่าเตหน่าอันอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน

อาจารย์อานันท์ นาคคง ให้ข้อสังเกตว่าชาวกะเหรี่ยง(ปกาเกอญอ) นั้นไม่ได้มีอยู่แค่ที่พม่า เชียงใหม่ เชียงราย แม่สอด เท่านั้น แต่ยังมีที่อยู่ในส่วนของกาญจนบุรี สุพรรณบุรี ที่มีลาวผสมอยู่ เช่น ลาวทรงดำ และลาวพวน ซึ่งอาจารย์ได้มีโอกาสเก็บข้อมูลกะเหรี่ยงในกลุ่มไล่โว่ คนกะเหรี่ยงกลุ่มนี้มีเครื่องดนตรีที่เป็นแคนเป่ากันอยู่ เป็นเรื่องที่ถูกมองกันว่าไทลาวในลุ่มแม่น้ำโขงนั้นมีวัฒนธรรมกับดนตรีที่ใช้แคนที่สุด จึงถูกยกให้เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มนี้ ที่มาเลเซีย รัฐบาลก็มีการใช้แคนเป็นสัญลักษณ์เช่นเดียวกัน อย่างวงเวียนแคน (ขานโปต้า) แคนจึงไม่ถูกจำกัดว่าเป็นของใคร ไม่จำกัดเฉพาะว่าเป็นของกลุ่มไทลาว

จากหลักฐานของนักโบราณคดี ได้ขุดพบกลองสำริด (กลองกบ) ตั้งแต่ตอนใต้ของจีน ไปจนถึงขวามลายู และมีรูปของคนเป่าแคนประทับอยู่บนกลองเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่ากลองกบไปถึงไหนแคนก็ไปถึงที่นั่นด้วย อีกทั้งปีเขาคายที่เปรียบเหมือนพี่น้องกับแคนซึ่งมีกลไกในการสร้างเสียงแบบเดียวกัน ซึ่งมีลัน (single หรือ, พรี่หรือ) แต่แคนนั้นจะสามารถสื่อสารเข้าไปในเบื้องลึก

อาจารย์อานันท์ นาคคง

ครูสร้างคำ จางยอด

ของหัวใจ สร้างสุนทรียะ ได้มากกว่าปีเขาควายเพราะมีเสียงที่สามารถพัฒนาเป็นโน้ตต่างๆ ได้ ในขณะที่ปีเขาควายแสดงออกได้เสียงเดียว แต่ในตอนหลังที่แคนถูกตัดออกจากวิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยง และเตห่าน่าถูกเข้ามาใช้ จึงทำให้คนทั่วไปรู้จักเตห่าน่ามากกว่า จึงคิดว่ากระแสที่ตือโอ และชิ สุวิชาญ เข้ามามีบทบาทในโลกสมัยนิยม ก็ยิ่งทำให้เตห่าน่ากลบเครื่องดนตรีต่างๆ ได้

อัตลักษณ์ของแคนนั้น จะต้องใช้ผลน้ำเต้าเป็นโครงสร้าง แต่ถูกปรับเปลี่ยนเรื่อยมาจนกลายมาเป็นการทำขึ้นจากไม้เนื้อแข็งอย่างเช่นในปัจจุบัน แคนเป็นวัฒนธรรมร่วมในหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งกะเหรี่ยงก็มี แคนเช่นกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถรู้ได้แท้จริงว่าแคนดั้งเดิมนั้นเป็นอย่างไร ในส่วนที่พบในไล่ไต้หวัน เป็นแคนเช่นเดียวกับในลาว แต่จะให้น้อง และเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

ดนตรีไทใหญ่

อาจารย์อานันท์ นาคคง อธิบายว่าไทใหญ่นั้นมีที่ตั้งอยู่ 7 รัฐใหญ่ของพม่า มีการใช้ภาษาพิเศษที่ไม่ได้เหมือนกับภาษาพม่าทั่วไป มีประวัติศาสตร์พิเศษคนละชุดกันกับที่พม่าสร้างชาติ มีตำนานที่ยาวนานไม่แพ้กันกับสยาม ขอม และจามในเวียดนาม เพียงแต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ขาดการชำระ และขาดการผลักดันที่

จะทำให้เป็นที่รู้จักในมิติของประชาคมอาเซียน นอกจากไทใหญ่ที่อยู่ในรัฐฉานนั้น ก็มีการแพร่กระจายเข้ามาในล้านนาเป็นอย่างมาก และเครือข่ายที่อยู่ในภาคกลางด้วย รวมถึงย่านกรุงเทพฯ และปริมณฑล เพราะฉะนั้นเรื่องราวของดนตรีนั้นคงต้องมีการติดตามการเคลื่อนย้ายของผู้คนไปด้วยเช่นกัน

ครูสร้างคำ จางยอด กล่าวว่า “ในนั้นผมไม่อยากจะเป็นที่หนึ่ง แต่อยากเป็นส่วนหนึ่งในนั้น” เพราะชาติพันธุ์ไทใหญ่ก็เป็นส่วนหนึ่ง ไม่ใช่การเป็นที่หนึ่ง หากจะมองถึงอัตลักษณ์ของดนตรีไทใหญ่ว่าอยู่ตรงไหนนั้น เคยมีคำกล่าวหนึ่งที่ว่า “กินอย่างมาน ตานอย่างไต” ชาวไทใหญ่มีความเชื่อในทางพุทธศาสนาอย่างมาก รวมถึงดนตรี การแต่งกาย วัฒนธรรม และความเชื่ออยู่ จะอาศัยผูกเรื่องราวกับศาสนา เพราะฉะนั้นเสียงฆ้องเสียงกลองออกที่ไหน ฟัน้องโตมก้อยตรงนั้น เช่นเมื่อมีพิธีกรรมทางศาสนา เราจะขาดเสียงฆ้องเสียงกลองแทบจะไม่ได้ทุกครั้ง เสียงฆ้องเสียงกลองถือเป็นศูนย์รวมของไทใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นไทใหญ่มาจากที่แห่งไหน นี่เป็นอัตลักษณ์อย่างชัดเจนว่าคนไทใหญ่รวมกันเมื่อไหร่ ที่ไหน

ไทใหญ่มีพิธีกรรมอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่เกิดจนตายอยู่แล้ว เช่นพิธีอาบเดือน ที่จะอาบน้ำเงิน น้ำทอง ซึ่งปฏิบัติเป็นประจำก็จะมีเสียงฆ้องเสียงกลองประกอบอยู่แล้ว หรือแม้แต่ปอยสา่งลอง ก็ใช้ดนตรีด้วยเช่นเดียวกัน พอเติบโตขึ้นเราก็มีกำลังมากพอที่จะเป็นเจ้า

ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ

ศรัทธา เสียงฆ้องเสียงกลองก็เข้ามามีบทบาทร่วมอีก จนกระทั่งตายพิธีก็อาจจะมีเสียงฆ้องเสียงกลอง ร่วมอย่างไม่ขาดหายไปจากประเพณีและพิธีกรรม ตลอดช่วงชีวิตของชาติพันธุ์ไทใหญ่ เช่น เอ็ดความ (การร้องเพลง) ซึ่งจะร้องในทุกโอกาส อาทิ งานบุญ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานบอยส่งลง จะเป็นการร้อง ออกมาจากในจิตใจ (แต่งสด ร้องสด)

พูดถึงเอ็ดความนั้นมีหลากหลายทำนองมาก ทำนองที่ไม่มีดนตรีประกอบจะเรียกว่าเอ็ดความโหลง เอ็ดความน้ำเต้า ยอดแซง คือการนำเอาเอ็ดความเข้ามา และนำดนตรีมาประกอบให้เป็นเสียง จะเห็นว่าเอ็ด ความจริงๆ แล้วเป็นทำนองการขับร้องมาก่อนอยู่แล้ว อย่างความโหลง จะสามารถร้องต่อเนื่องกันไปได้ตลอด เช่น การที่มีงานงานหนึ่ง ผู้ขับความโหลงอาจจะพูดถึง เรื่องของเจ้าภาพนั้น กล่าวสรรเสริญหรือนำเรื่องราว ต่างๆ มาเรียร้อยผูกเข้าด้วยกัน เหมือนการพูดคุยเพียง แต่พูดให้เป็นทำนองจนเกิดเป็นการขับร้องนั่นเอง การ ร้องเอ็ดความนั้นสามารถร้องเป็นกลุ่ม และเป็นการ ร้องโต้ตอบกันระหว่างชายหญิงได้อีกด้วย มีโวหารอยู่ในเอ็ดความในปีสาต่างๆ ก็เคยเขียนเอาไว้ เราจะขับร้อง ออกมาโดยมีโวหารเก่าๆ แฝงอยู่ กระแสที่จะทำให้หายไปนั้นก็มี แต่มีคำกล่าวหนึ่งพูดถึง เก่าแก่หยงหยางหน่า เปออะเหยอใส่” แมงมุมหน้าหนาวจะมองเห็นเมื่อน้ำค้างอยู่ คือการพูดถึงสิ่งที่เป็นธรรมชาติว่าจะมาก่อน

เอ็ดความ แบ่งออกเป็น ความโหลง หมอตอลอ (สะล้อ) ความปี่น้ำเต้า ความหยอบยอน ความล่องโคง จะมีเสียงขึ้นเสียงลง สูงสุด ต่ำสุดเหมือนน้ำสาละวิน ล่องโคง คือการล่องแม่น้ำสาละวิน ไม่ได้ไหลตรงไม่ได้ มีทำนองเดียว จะมีขึ้นลงสลับกันไป คล้ายกับล่องน่าน ของ ไทย เป็นต้น) ความจีหนึ่ง ความแซง ความจาด แซง แต่หมอตอลอนั้นเลือนหายไปแล้ว กระผมเคยเจอ ที่แม่ฮ่องสอนเมืองปอนอยู่ท่านหนึ่ง แต่ได้เสียชีวิตลง ไปแล้ว

ส่วนการแสดงดนตรี นักดนตรีจะเริ่มหัดเล่นเพลง ง่ายๆ ก่อน ชื่อเพลง ตางสูตางเฮา คล้ายๆ ล่องแม่ปิง เป็นเพลงที่ง่าย สำหรับหัดเบื้องต้นก่อนจะเข้าขั้นสูงต่อไป มีอยู่ประมาณ 39 เพลง เล่นกันมาตั้งแต่สมัยลุง ออ จิยะ ส่วนเพลงที่ชาวไทใหญ่นิยมเล่นคือเพลง ขึ้นใหญ่ ใหม่สูง เมืองไต โดยลุงออ จิยะ เป็นผู้ประพันธ์ เช่นกัน โดยเนื้อหาพูดถึงประวัติศาสตร์ของภูมิลาน ใช้ตะยอฮอนบรรเลงทำนอง และจี้ในการเป็นเครื่องดนตรี ช่วยควบคุมจังหวะ

ในฐานะที่ครูสร้างคำเป็นครูสอนดนตรีและศิลปะ การแสดงของชาวไทใหญ่มานาน เห็นความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการเป็นครูดนตรี จึงเล่า ว่า “ยืมในขณะที่เราร้องให้ กระผมมาเป็นครู 18 ปี แล้ว ภาระอันใหญ่หลวงในหัวใจของกระผมคือการสอน กระผมสอนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนเมืองหรือคนชาติ

ฆ้องไทใหญ่

การแสดงวงดนตรีไทใหญ่

ไหน รู้สึกดีใจและภูมิใจมากที่ได้สอน นั่นเป็นการสืบทอด ในรัฐฉานเยาวชนเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเข้ามาใช้ แรงงาน จึงต้องติดตามอย่างมากในการที่จะเผยแพร่ บางทีอาจจะห่างเหินไปมากแล้ว จึงเป็นความน่าห่วง อย่างมากที่เกิดในรัฐฉาน คนชาติไหนผมก็ยินดีเผยแพร่ แต่อยากให้อำเภอพนมบึงอ้อครูบาอาจารย์ เคารพ เครื่องดนตรี และคิดอยู่เสมอว่า เราอย่าเป็นทีหนึ่ง แต่เป็นส่วนหนึ่งนั่น”

ครูทวีศักดิ์ หน่อคำ ได้อธิบายการแสดง “จ๊าดแซง” ไว้ว่าเป็นการแสดงที่ต้องมีผ้าม่าน แสงสี ครบทุกอย่าง มีการร้องรำ และเล่นละครพื้นบ้าน วรรณคดีวรรณกรรมที่เดินทางพัฒนามาเรื่อย จะมี ตัวละครซึ่งแฝงอยู่ในเรื่องราว จนกลายมาเป็นการแสดง ละครผ่านตัวบุคคล คล้ายกับละครของของไทยวน ละคร เสภาในภาคกลาง อย่างของชาติพันธุ์ไทใหญ่ เหมือน เป็นการเนรมิตเพราะต้องเป็นการรวมการแสดงที่ หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการร้องการรำ การเล่นละคร เนื้อหาทางด้านวรรณคดีประกอบ สิ่งนี้จึงถือเป็น ความเข้มข้นมากในการที่จะรวมได้ เหล่านี้เรียกว่า “จ๊าดไต” จ๊าดที่ไม่ได้แปลว่าชาติการเลียนแบบมาจาก พม่า “จ๊าด” ภาษาพม่าจะเรียกว่า “ชาด” จ๊าดในที่นี้ แปลว่า “ชาดก” การแสดงจ๊าดนี้มีทั้งไทใหญ่และพม่า การแสดงนั้นจะคล้ายคลึงกัน แต่ทำนองที่เล่นนั้นแตกต่างกัน ทำนองของไทใหญ่จะนำมาจากความโหล่ง

จ๊าดไตจะเป็นการสอนสังคม เช่นการหยิบยกเรื่อง ของพระเวสสันดรขึ้นมาเล่น ซึ่งจะเป็นการสอนสังคม สอนให้เป็นคนดี เป็นต้น การเล่นจ๊าดนั้นก็มีการออกแขก เช่นเดียวกัน ข้อจำกัดของจ๊าดที่สมบูรณ์แบบที่สุด จะ ต้องเล่นในเรื่องที่เป็นชาดก เครื่องดนตรีที่ใช้เล่นในจ๊าดไต จะมีทั้งหมด 5 ชิ้น คือ

1. ตะยอฮอน (มีลักษณะคล้ายไวโอลิน) ให้เสียงเดียวกับไวโอลิน จะเป็นเครื่องดนตรีที่ขาดไม่ได้เวลา ร้องเพลง พม่าทำเครื่องดนตรีชิ้นนี้ให้ไทใหญ่ใช้
2. มองตาน (ตาน คือสีดำ) คือฆ้องสีดำ
3. มองแวง/มองเหลียง (ทำมาจากทองเหลียง) คือฆ้อง ที่ถูกมัดเรียงร้อยต่อกันในเฟรม
4. จีคือเครื่องเคาะจังหวะแยกออกเป็นหลาย ส่วนประกอบด้วย ฮอก ฉิ่ง ฉาบ และกลองซี่ค้อน
5. กลองจุ่ม (จุ่ม หมายถึงกลุ่ม หรือชุด)

ในเรื่องกลอง สมัยลุงอ อจยะ ผู้ก่อตั้งจ๊าดไต ท่าน จะมีแค่ 4 ลูกเล็ก และลูกใหญ่ 1 ลูก เรียกว่าเป็นตะโพน และพัฒนามาเรื่อยจนเป็น 8, 9 ไปจนถึง 10 ลูก

เครื่องดนตรีเสริมยังมี ปาดม่า/ปาดม่า คือกลอง ที่มีมารอง (ไม้รอง) รวมไปถึงคีย์บอร์ดที่เข้ามาสมัยใหม่ นักดนตรีครบชุดของคณะจ๊าดไตมักจะมีผู้เล่น 5 คน แต่หากรวมไปถึงนักร้อง นักร้อง และคนร้องเอ็ดความ วงจ๊าดไตเต็มวงจะมีสมาชิกประมาณ 30 คน นักดนตรี

การสาธิตตีกลองกันยาว
โดย ครูสุทัศน์ สิ้นธพทอง

การสาธิตตีฆ้องไทใหญ่ โดยครูสร้างคำ จางยอด

จะอยู่ประมาณแม่ฮ่องสอน เชียงใหม่จะอยู่ที่วัดป่าเป้า และเวียงแหง

ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทใหญ่ เริ่มจะหลงลืมดนตรีเก่าไปมาก เนื่องจากกระแสตะวันตกมาแรงและแทรกซึมอยู่มาก โดยเฉพาะจำตอ ที่จะหมดรุ่นไปแล้ว และไม่ทราบว่ามีรุ่นน้องขึ้นมาแทนหรือเปล่า ในส่วนกลองกันยาวนั้นไม่นานห่าง กระแสดีมาก แต่ตะยอฮอน มีคนสืได้ประมาณ 3 คนเท่านั้น หากมีความเป็นไปได้ จึงอยากจะทำให้มีการศึกษา การเรียนการสอนโรงเรียนของคนไทยด้วย

ครูสุทัศน์ สิ้นธพทอง (ครูนิฮอน) อธิบายเพิ่มเติมว่าสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทใหญ่อีกอย่างหนึ่งก็คือ กลองกันยาว ซึ่งจะมีการตีเนื่องในงานอันเป็นมงคลโดยส่วนใหญ่ คนเมืองจะเรียกว่ากลองปูเจ่ สิบสองปันนาเรียกกลองดินจ้าว คนไตจะเรียกกลองกันยาว ตามลักษณะสัดส่วน จะบีบเสียงคล้ายลำโพงออกทางกันกลอง ประกอบด้วยหนังวัวหุ้มไทกลอง มีเล็บช้างร้อยสายให้หน้ากลองตึง จะมีฆ้องเป็นเชิงหรือฆ้องเป็นจุม (ไทใหญ่เรียกมองแม่) เป็นฆ้องที่ประกอบด้วยกัน 6 – 7 ใบ มีตัวแม่ 1 ใบ และตัวลูกร้อยผูกกันไป ฆ้องใบใหญ่จะเป็นตัวคลุมให้สอดคล้องไปกับเสียงกลอง การตีตักกลองจะต้องตีโดยคำนึงให้เสียงพ้องกับฆ้องตัวใหญ่ เสียงเครื่องดนตรีจะต้อง

เทียบกันให้สอดคล้อง จึงจะสามารถบรรเลงเป็นบทเพลงได้ สำหรับกลไกที่ร้อยฆ้องเข้าด้วยกัน รวมถึงฉาบเป็น กลองเดียวกัน สามารถใช้หลักการยกครั้งเดียวแล้วตีได้พร้อมกันทุกใบนั้น เครื่องดนตรีที่ใช้คันโยกและตีได้คนเดียวนี้ ครูสร้างคำ จางยอดเป็นผู้ทำกลไกขึ้น

ภาษากลองก็เหมือนตัวโน้ตให้ช่วยจดจำ กลองที่ตีภาษาไทใหญ่พูดว่า “เสงต๊ิบเหมินนาง เสงคางเหมินเสอ” เสียงตีหน้าเวลาหน้าเปิดเรียกว่าเสียงต๊ิบไพเราะ ไส เหมือนเสียงผู้หญิง เสงคาง ก็คือเสียงทุบให้เหมือนเสียงครางของเสือ เสียงนกกาแก่ (นกพิราบ) มีอวจาจะข่า สลับกับการตบและทุบของ 2 มือ ส่วนการกระสวนจังหวะจะใช้ “โว่ กิน ทงถึงทง” เป็นคำพูดที่เลียนแบบการตีให้ได้ยินเสียงนั้น และมีทำนองเป่ยุบ ด้วยการตีเปิดปิดหน้า ใช้มีอกตตรงจากกลองไว้ ในการตีกลองคนตีจะต้องรู้จังหวะคนพ่อน คนพ่อนั้นไม่จำเป็นต้องดูจังหวะกลอง แต่กลับเป็นคนตีกลองที่ต้องตามจังหวะคนพ่อน

การสืบทอดของวัฒนธรรมที่เห็น อย่างคนยวนที่ได้รับมาจากไทใหญ่ เช่น กลองกันยาว และกลองมองเซิง อย่างในเชียงใหม่ที่กลองกันยาวก็กลองปูเจ่สำหรับการตีนั้นจะให้จังหวะไม่เหมือนกัน ไทใหญ่นั้นกลองกันยาวจะมีการกระสวนจังหวะ ที่มีรายละเอียด

การแสดงกลองกันยาวประกอบการฟ้อนเจิงใต้

ที่มากกว่า ครั้งหนึ่งเคยได้เห็น ครูประพันธ์ที่เคยตีกลองคล้ายกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดใกล้เคียง แต่ไม่เหมือนเลยทีเดียว ก็ถือว่าวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันมีการเลื่อนไหลต่อกันได้ เรารับของเขา เขารับของเรา สลับผลัดเปลี่ยนกันไป

ในปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทใหญ่เริ่มจะหลงลืมดนตรีเก่า เนื่องจากกระแสตะวันตกมาแรงและแทรกซึมอยู่มาก อีกทั้งมีการจำกัดเรื่องการแสดง โอกาสในการเล่น ปัจจุบันมีน้อยมาก โดยเฉพาะจำกัดที่จะไม่มีผู้สืบทอดแล้ว อีกทั้งป๊อปปูล่าที่เริ่มจะหายไปมาก ผู้เฒ่าได้ก็เกือบไม่หลงเหลือ จึงเป็นที่น่ากังวลว่าจะ สูญหายไปตามกาล

เวลาโดยไม่มีการสืบทอด แต่กลองกันยาวนั้นมีผู้ที่สืบทอดมากกว่า และยังมีผู้สนใจมาเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอนสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนดนตรีไทใหญ่ในโรงเรียนด้วย ซึ่งช่วยอนุรักษ์สืบทอดดนตรีไทใหญ่ได้อีกวิธีหนึ่ง

การเสวนาในครั้งนี้ มีผู้สนใจเข้าร่วมการเสวนา ทั้งอาจารย์ นักวิชาการ นักเรียน นักศึกษา

ประชาชนทั่วไป ซึ่งได้เปิดโอกาสให้ศิลปินกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้มาสาธิตการแสดงและให้ทัศนะ

ของกระบวนการคิดที่ผสมผสานความเชื่อวิถีชีวิตกับดนตรีของแต่วัฒนธรรม

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ถ่ายภาพร่วมกับวิทยากรผู้เข้าร่วมการเสวนา

อ้อละอ่อน : ความอาทรจากเสียงขับกล่อม

เรื่อง : สนั่น ธรรมธิ ¹

ภาพ : อานันท์ ราชวังอินทร์ ²

คำว่า “อ้อ” หมายถึง ส่งเสียงขับลำนำเพลง ส่วน “ละอ่อน” หมายถึงเด็กเล็ก การ “อ้อละอ่อน” หมายถึง การขับขานลำนำเพลงเพื่อกล่อมหรือเพื่อให้เด็กนอนหลับ เพลงอ้อละอ่อนจึงได้แก่เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นเพลงที่ผู้ใหญ่เป็นคนร้องกล่อมเพื่อให้เด็กนอนหลับ ไม่โยเยหรือร้องไห้ เนื้อหาของเพลงมักแสดงถึงความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อเด็ก และมีหลายเพลงที่สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวของคนในสังคมนั้นๆ ไปด้วย

ท่วงทำนองเพลงอ้อละอ่อน เป็นเสียงดนตรีที่ผ่านเส้นเสียงของมนุษย์โดยการขับขานเป็นทำนอง ลักษณะของเพลงอ้อละอ่อน เป็นบทเพลงที่มีฉันทลักษณ์ทางภาษาและขณะเดียวกันก็มีฉันทลักษณ์ทางดนตรีด้วย

ซึ่งหากกล่าวโดยลักษณะของท้องถิ่นทั้งความเรียบง่ายทางรูปแบบและท่วงทำนอง

เพลงอ้อละอ่อนโดยทั่วไป เป็นเพลงพื้นบ้านที่จดจำกันมาทั้งในรูปแบบของร้อยกรองภาษาและร้อยกรองดนตรี นับเป็นบทเพลงที่สามารถถ่ายทอดปรัชญา ความนึกคิดของชาวบ้านหรือกลุ่มชนได้อย่างใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากเป็นผลผลิตทางความคิดผ่านกระบวนการกลั่นกรองมาน้อยกว่างานวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทอื่น ดังนั้นการเข้าถึงเพลงกล่อมเด็กล้านนาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจชีวิตของชาวล้านนาได้ดีขึ้น

กล่าวถึงเนื้อหาที่แสดงให้เห็นความรัก ห่วงใยและอาทรต่อเด็กนั้นมีหลายบทเพลง อย่างเช่นตัวอย่างที่จะนำมาเสนอต่อไปนี้

1 สนั่น ธรรมธิ นักวิชาการศึกษานาฏการพิเศษ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

2 ศิลปินผู้เขียนภาพ : ชื่อภาพ “อ้อ...จา” เทคนิคสีอะครีลิกบนผ้าใบ ๑๖๐ x ๑๘๐ ซม.

อ้อจจา   หลับสองตา.....
 ถ้าพ่อนายมา   อีหล้าค่อยตื่น
 หลับบ่อขึ้น   นายค่อยหลับแถม
 แม่จักอ้อนนายแพง   หื้อหลับเซยเนอ
 นกเป่านกขุ่ม   อยู่ตุ่มหมากเขือ
 นกยูงปีกเบ้อ   ลายคำ.....
 จู๋ตันจอกฟ้า   กำบ้านหนา
 เอี้ยงโก้งเอี้ยงดำ   เอี้ยงคำแขกเต้า
 แลอันแลหลว   กระสาปากเล่า
 นกขุ่มหลบเงา   ฮ่มไม้.....
 จะมาอ้อจจา   อ้อจจา
 หลับเหียเตอะหนา   เจ้าแก้วแก่นตำ
 ของแม่เฮย.....

แปลได้ความว่า “หลับเถิดนะ รอฟ้อมาแล้ว ค่อยตื่น นอนไม่อึดก็นอนต่อเถิด แม่จะกล่อมลูกให้หลับอย่างเป็นสุข (เห็นไหม?) ผู่นกทั้งหลายทั้งนกเป่า นกขุ่ม นกยูง นกโพระดก นกกระจาบ นกค้อนทอง นกเอี้ยงต่าง นกเอี้ยงดำ นกขุนทอง นกแขกเต้า นกแก้ว นกกะลิง และนกกระสา ต่างพร้อมกันมาส่งเสียง ร้องเพลงขับกล่อมลูก นอนหลับเถิดนะ แก้วตา ของแม่.....”

ป่าหล้าหลับสองตา   อีพ้อไปนานอกบ้าน
 ไปเก็บป่าสำนใส่พก   ไปเก็บลูกนกใส่ซ้า
 ตัวนี้ไว้สำกิงนาย   ตัวนี้ไว้ขายแลกข้าว
 ตัวนี้ไว้ปันเจ้า   ป้อนข้าวแล้วค่อยหลับไป

ความว่า “หลับเถิดลูก พ่อเจ้าไปทุ่งนานอกบ้าน (พ้อไปครั้งนี้) จะได้เก็บผลสำนใส่พก จับนกใส่ตะกร้า และนกที่ได้ ส่วนหนึ่งจะเอามาทำอาหารเช้าเลี้ยงครอบครัว ส่วนหนึ่งจะขายเอาเงินหรือข้าวมาไว้กิน และอีกส่วนหนึ่งจะยกให้เจ้าเพียงผู้เดียว (หลับเถิดนะ) แม่ป้อนข้าวแล้ว ขอให้นอนหลับเสีย.....”

เนื้อหาของตัวอย่างเพลงทั้งสองบท บทแรกนั้น ให้ความสำคัญและความอบอุ่นใจ ด้วยการบอกกล่าวผ่านบทเพลงว่ามีฝูงนกนานาชนิดมารุมล้อมขับกล่อมและคอยอยู่เป็นเพื่อนในยามหลับนอน ส่วนเพลงต่อมาบอกว่าสิ่งที่พ่อแสวงหามาได้ทั้งหมดจะแบ่งเป็นสามส่วน ส่วนแรกนำมาเลี้ยงครอบครัว ส่วนที่สองเก็บไว้เป็นทุน และส่วนสุดท้ายมอบให้ลูกอันเป็นที่รักดังดวงตา แต่เพียงผู้เดียว

จากความหมายที่ได้จากบทเพลง แสดงให้เห็นถึงความรักความห่วงใย และความอาทรที่มีต่อเด็กอย่างเห็นได้ชัด และยังผนวกกับความไพเราะอ่อนโยนของท่วงทำนองแห่งการขับกล่อมก็ย่อมส่งผลให้เด็กรู้สึกอบอุ่นมั่นใจ นอนหลับสบายไม่ฝันร้าย เมื่อตื่นขึ้นเด็กจะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี เป็นเด็กดี เลี้ยงง่าย และเป็นผู้ใหญ่ที่ใจดีในอนาคตต่อไป

พินเปียะ : เสียงเพลงจากใจ

เรื่อง : วีรศักดิ์ ของเดิม¹

ภาพหลักปราสาทนอกเวียด กัมพูชา

หากจะกล่าวถึงเครื่องดนตรีในล้านนาแล้ว ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงวงดนตรีสะล้อ ซอ ซึง ซึ่งเป็นวงดนตรีที่สามารถพบเห็นได้ในงานปอยต่างๆ ทั่วไปในพื้นที่วัฒนธรรมล้านนา บรรเลงขับกล่อมภายในงาน นอกจากวงดนตรีสะล้อ ซอ ซึง แล้วยังมีเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่งที่ได้รับความนิยมสนใจในปัจจุบัน

นั่นก็คือ“พินเปียะ”พินเปียะ เป็นเครื่องดนตรีโบราณที่เกือบจะสูญหายจากวัฒนธรรมล้านนา ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากเครื่องดนตรีของอินเดียที่ตามศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แพร่เข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อหนึ่งพันกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่ง ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีภาพสลักตามปราสาทหินในวัฒนธรรมขอมโบราณ เช่น ปราสาทนอกเวียด

ปราสาทบ่อนเตี้ยขमार ปราสาทตาปรม เป็นต้น ส่วนหลักฐานในล้านนามักจะเป็นภาพจิตรกรรมลายคำเป็นรูปเทวดาตีพิณลอยอยู่ บนอากาศ เช่น วิหารวัดไหล่หิน วิหารพระพุทธรูป วัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง เป็นต้น ในวัฒนธรรมเขมรเรียก แสเดว เป็นพินน้ำเต้าสายเดียว ส่วนทางล้านนาพัฒนาเป็นพินเปียะ ๒ สาย ๓ สาย ๔ สาย จนไปถึง ๗ สาย

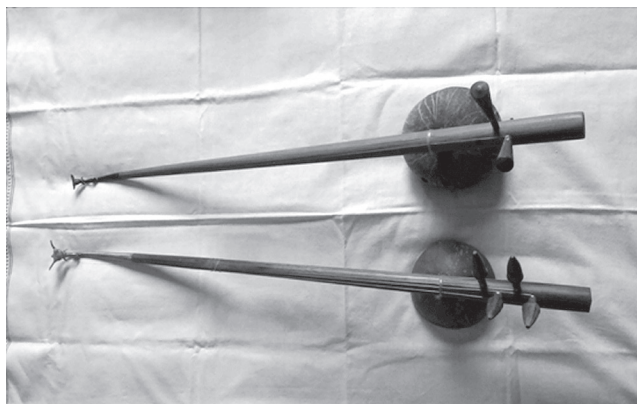
จากประสบการณ์ที่ผมได้เริ่มหัดตีพินเปียะ อันดับแรกสุดอาจารย์ท่านจะให้ฝึก “ป็อกสายเปียะ” ให้ได้สามเสียงที่ไสกังวาลชัดเจน ซึ่งก็คือเสียง Harmonic อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัวของเครื่องดนตรีชนิดนี้ และท่านจะบอกว่า “หื้อหัดตีจนนิ้วเป็นแก้วเมื่อเป้นแล้วก็จะตีจ่าง” ช่วงนั้นผมหัดตีพินเปียะทุกวันเมื่อมีเวลาว่าง จนปลายนิ้วนางข้างขวามเริ่มจะเป็นเม็ดแก้วใสๆ จากนั้นถึงจะได้ฝึกตีเป็นเพลงต่าง ๆ

การตีพินเปียะให้คล่องมืออารมณ์เพลงที่อ่อนหวาน ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างตั้งใจ ผู้ตีต้องมีอารมณ์สุนทรีย์ในขณะที่บรรเลง

ลักษณะที่โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของพินเปียะ คือพินเปียะมีเครื่องดนตรีที่ได้รับการออกแบบมาได้อย่างสวยงามและลงตัว มีหัวเปียะที่หล่อด้วยโลหะสำริดเป็นรูป นกหัสดีลิงค์ คั่นเปียะยาวพอประมาณคนตีและกะลามาพร้อมครึ่งซีกเป็นกลองเสียง ยึดติดกับคั่นด้วยสายรัด ในขณะที่ตีพินเปียะกะลามาพร้อมจะแนบอยู่บนแผ่นอกด้วยซ้ายบริเวณหัวใจ การตีพินเปียะเสมือนหนึ่งเพลงที่ออกมาจากหัวใจของผู้เล่น อีกทั้งลักษณะท่าทางในขณะที่ตีนั้น ผู้ตีมีความสง่างามกว่าการบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่น

1 วีรศักดิ์ ของเดิม นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

พิณเปี้ยะ ๒ สาย และ ๔ สาย

พ่ออุ้ยบุญมา ไชยมะโน

ในอดีตพิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีที่ชายหนุ่มนิยมติด เพื่อไปจีบสาวในยามค่ำคืน และมักจะเป็นที่สนใจของสาว ๆ เนื่องจากพิณเปี้ยะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยากกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ดังคำที่กล่าวว่า “หัดเปี้ยะสามปี หัดปี่สามเดือน” จึงถือได้ว่าผู้ที่หัดเปี้ยะได้เป็นผู้ที่มีความสามารถกว่าชายหนุ่มคนอื่นๆ อีกทั้งการติดพิณเปี้ยะในสมัยก่อนต้องถอดเสื้อโพ้นอก ทำให้สาว ๆ ได้เห็นกล้ามเนื้อที่ช่วงบนของหนุ่ม หากชายใดมีกล้ามเนื้อที่แข็งแรงก็แสดงถึงความขยันหมั่นเพียรในการทำมาหากิน จึงเป็นที่หมายปองของหญิงงาม

พิณเปี้ยะ หรือ เปี้ยะ มีส่วนประกอบต่าง ๆ ได้แก่ หัวเปี้ยะหล่อด้วยทองสำริดเป็นรูปหัวนก หัสติลึงค์ หัวช้าง หงส์ หรือสัตว์ป่าหิมพานต์อื่น ประกอบไว้ส่วนปลายของคันเปี้ยะที่ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ประเภทไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน ฯลฯ ลักษณะของคันเปี้ยะนั้นส่วนโคนจะใหญ่ จากนั้นไล่ขนาดให้เรียวเล็กลงจนถึงส่วนปลายที่ประกบเข้ากับหัวเปี้ยะ ความยาวของคันเปี้ยะขึ้นอยู่กับขนาดของหัวเปี้ยะ หรือขนาดของตัวผู้เล่น บริเวณโคนคันเปี้ยะจะเจาะรูไว้สำหรับใส่ ลูกบิดที่เหลาจากไม้เนื้อแข็ง ส่วนใหญ่นิยมใช้ไม้ประเภทเดียวกันกับคันเปี้ยะ ลูกบิดนี้จะทำหน้าที่ยึดตรึงสายเปี้ยะให้มีเสียงสูง-ต่ำตามต้องการ สายเปี้ยะ ในอดีตใช้สายทองเหลืองที่มีขนาดเล็กกว่าสายซิม และเส้นลวดสายเบรครถจักรยาน ปัจจุบันนิยมใช้สายกีตาร์ขนาดเบอร์ ๑ - ๓ จะผูกและพาดสายผ่านหัวเปี้ยะ โดยมีปากหัวเปี้ยะให้เป็นร่องสำหรับรองรับสายไม่ให้ขยับเคลื่อนไปมาในเวลาที่ดีดซึ่งมีผลต่อเสียงเปี้ยะที่เสถียรไม่สั่นเครือ สายจะถูกโยงเข้าหา

ลูกบิด ก่อนจะถึงลูกบิดสายเปี้ยะจะถูกรวบให้แนบติดกับคันเปี้ยะด้วย สายรัด หรือรัดอก ที่ทำด้วยเส้นหนังวัว หรือเส้นเอ็น หรือสายซอ สายรัดนี้ทำหน้าที่ยึดสายเปี้ยะ คัดเปี้ยะ คอตอ และกะลา ให้แนบชิดติดเป็นแนวเดียวกัน แล้วใช้ไม้ไผ่เหลาเป็นก้านเล็กพอประมาณ ขันชะเนาะปลายเชือกเพื่อการดึงรั้งให้ยึดติดกันแน่น คอตอ หรือหมอน หรือเสาค้ำ ทำด้วยไม้ทั่วไป หรือใช้ปล่องไม้ไผ่ เจาะตรงกลางให้เป็นรู เพื่อใช้สอดสายรัด คอตอทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างคันเปี้ยะกับกะลามะพร้าว กะลามะพร้าว ทำหน้าที่เป็นกล่องลำโพงขยายเสียงให้พิณเปี้ยะมีความดังกังวาน โดยใช้กะลามะพร้าว แกะครึ่งซีก จะใช้ส่วนบน หรือส่วนล่างก็ได้ ขุดผิวทั้งด้านนอกและด้านในให้เรียบ แต่อย่าให้บางจนเกินไป เพราะจะทำให้แตกได้ง่าย การเลือกกะลาต้องให้มีความพอเหมาะกับขนาดของพิณเปี้ยะ ไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป ซึ่งจะมีผลต่อเสียงมากที่สุด พินเปี้ยะโบราณบางคนมีการเจาะ “รูไซเสียง” ที่กะลาหนึ่งรู โดยมีความเข้าใจว่าเป็นรูที่ส่งเสียงออกมาภายนอกในขณะที่กะลาปิดแนบสนิทกับหน้าอกของผู้เล่น ส่วนประกอบสุดท้ายของพิณเปี้ยะคือ สายหน่อง ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวช่วยแบ่งเบาภาระให้กับหัวเปี้ยะ กล่าวคือ สายหน่องจะเป็นตัวรั้งสาย ๒ - ๔ ยกเว้นสายหลวง หรือสายปี เพื่อให้การขึ้นสายหาเสียงสูงไม่ต้องดึงเสียงทั้งสายเหมือนกับสายสะล้อ หรือสายซิง แต่มีสายหน่องเป็นตัวช่วยกำหนดเสียงที่สูงขึ้น โดยที่ความตึงของสายไม่ตึงมากจนเกินไป ช่วยลดความเสี่ยงการหักของหัวเปี้ยะได้ การหน่องสายยังทำให้สายหนึ่งเส้นมี ๒ เสียง

พ่ออ้อยบุญมา ไชยมะโน พ่อครูพินเปี้ยะแห่งเมืองลำปาง
ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง
(ดนตรี พื้นบ้าน-พินเปี้ยะ)

การบรรเลงในงานมหากะลาตินเนอร์และวาริริมย์
โดยจัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ
ณ ไร่แม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

ซึ่งได้เสียคู่ ๔ อีกทั้งยังช่วยการปือกสายหลวงง่ายขึ้น โดยที่ไม่ต้องเกรงการสัมผัสสายที่ ๒ ในขณะที่ปือกสาย สายหน่อนิยมใช้วัสดุอยู่ ๒ ประเภท คือ เส้นด้าย นิยมใช้ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำพูน เสียที่ได้จะมีความอ่อนนุ่ม และ เส้นลวดทองแดง จะให้เสียงที่ใสกังวาน นิยมใช้ในเขตจังหวัดลำปาง หากมาพิจารณาส่วนประกอบทั้งหมดของพินเปี้ยะแล้วจะพบว่า ที่องค์ประกอบมีความสำคัญเท่าๆ กัน การประกอบพินเปี้ยะต้องทำให้ส่วนประกอบต่างๆ มีขนาดที่สัมพันธ์กัน ซึ่งจะส่งผลให้เสียงพินเปี้ยะมีประสิทธิภาพมากที่สุด

พินเปี้ยะได้สูญหายไปจากสังคมล้านนาช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยมีผู้สันนิษฐานว่า มีการใช้พินเปี้ยะเป็นอาวุธทำร้ายร่างกายกันของหมู่ชายหนุ่มที่เดินแ่วสาว ในยามค่ำคืน ทางทางจึงสั่งห้ามการเล่นพินเปี้ยะ เพราะถือว่าเป็นอาวุธชนิดหนึ่ง แต่หากพิจารณาเครื่องดนตรีชนิดอื่นทั้งซึงและสะล้อก็ล้วนแต่เป็นอาวุธได้ทั้งหมด โดยเฉพาะ ซึง ซึ่งทำมาจากไม้สักทั้งท่อนสามารถเป็นอาวุธหนัก และน่ากลัวยิ่งกว่าพินเปี้ยะ ผมจึงมีความคิดเห็นว่า การที่พินเปี้ยะได้สูญหายไปจากสังคมล้านนานั้นน่าจะมาจาก ความยากในการหัดเล่นพินเปี้ยะ เนื่องจากผู้ที่หัดเล่นพินเปี้ยะนั้นต้องมีพื้นฐานทางด้านดนตรีมาก่อน อย่างน้อยต้องติดซึง หรือสี่สะล้อ เป็น ถึงจะสามารถหัดพินเปี้ยะได้ ดังนั้นผู้ที่หัดเล่นพิน

เปี้ยะจึงจำกัดในวงแคบๆ ของหมูนักดนตรี กอรปกับการเล่นพินเปี้ยะจะนิยมเล่นในช่วงวัยหนุ่มเพื่อหวังเอาไปเล่นจีบสาว เมื่อแต่งงานมีครอบครัวก็ก้าวเข้าสู่วัยทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ตื่นเช้าออกไปทำงานตามไร่นา หรือค้าขาย ตกเย็นกลับบ้านหัวค่ำก็เข้านอนหลับพักผ่อน เอาแรงสำหรับงานในเช้าวันต่อไป จึงไม่มีเวลาสุนทรีย์จับพินเปี้ยะขึ้นมาติดบรรเลง นานวันผ่านไปพินเปี้ยะจึงถูกลืมเลือน พินเปี้ยะบางตัวถูกเก็บไว้บนยุ้งข้าว บางตัวถอดเก็บไว้แต่หัว บางตัวเหลือแต่คัน ยิ่งผู้เฒ่าผู้แก่ล้มหายตายจากไป ลูกหลานก็ไม่ได้ใส่ใจดูแลขายเป็นของเก่าบ้าง ทิ้งไปบ้างเพราะไม่รู้ถึงคุณค่าและความสำคัญ จึงเป็นเหตุให้พินเปี้ยะได้สูญหายไปประยะหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ จรัญ มโนเพชร ศิลปินโพล์ของคำเมือง ได้เชิญพ่ออ้อยแปง โนจา และพ่ออ้อยบุญมา ไชยมะโน ร่วมแสดงในคอนเสิร์ตมานใหม่โยหมอก เป็นการจุดประกายพินเปี้ยะให้กลับมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง มีนักดนตรีรุ่นใหม่ให้ความสนใจฝึกหัดเล่นพินเปี้ยะเป็นจำนวนไม่น้อย และยังมีการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เช่น การเล่นพินเปี้ยะผสมกับการอื้อกะโอง การบรรเลงพินเปี้ยะหมู่ การบรรเลงผสมกับสะล้อ ซึง ฯลฯ จึงทำให้เกิดแนวเพลงพินเปี้ยะร่วมสมัย เป็นการต่อยอดที่ส่งเสริมและอนุรักษ์เครื่องดนตรีชนิดนี้ให้อยู่คู่กับสังคมดนตรีล้านนาสืบต่อไป

ดนตรีบำบัด

เรื่องและภาพ : พญ.ลลิตา ธีระสิริ ¹

ปฏิเสธไม่ได้ว่าใต้บรรยากาศโลกจะต้องมีเสียงในอวกาศหรือในที่อยู่ภูมิกาศต่างหากที่จะมีแต่ความเงียบ

ใครๆ ก็รู้ว่าเสียงมีผลต่ออารมณ์ของเรอย่างลึกซึ้ง ทุกคนคงมีประสบการณ์กับเพลงมาแล้ว และก็คงเคยรู้สึกแล้วว่า เพลงบางเพลงทำให้เรามีความสุข รู้สึกสดชื่นกระปรีกระเปร่า บางเพลงทำให้เศร้าสร้อย บางเพลงทำให้ตื่นตระหนก บางเพลงทำให้เกิดอารมณ์โรแมนติกคล้อยตาม ... ไม่เช่นนั้นภาพยนตร์ ทำไมต้องมีเพลงประกอบ บางเพลงมีอิทธิพลมากเสียด้วย

สมัยนี้เรารู้ว่าเสียงที่แตกต่างกันก่อเกิดคลื่นสั่นสะเทือนไม่เท่ากัน เมื่อคลื่นเสียงมากระทบตัวเรา จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายผ่านส่วนที่เป็นของเหลวซึ่งก็คือน้ำ อันเป็นส่วนประกอบกว่า 70% ของร่างกายของเรา

เพื่อจะทำความเข้าใจในเรื่องนี้ เราต้องรู้ถึงเสียงในคุณภาพต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียงตัวของโมเลกุลของน้ำแปรเปลี่ยนไปเสียก่อน

คลื่นเสียงกระทบกับน้ำในร่างกายก่อให้เกิดพลังสั่นสะเทือน

สมัยใหม่นี้นักวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยอรมันและญี่ปุ่น ได้ทำงานวิจัยถึงโครงสร้างของน้ำ และพบว่าโครงสร้างของน้ำสามารถปรับเปลี่ยนไปตามพลังที่น้ำได้รับมา

แน่นอนน้ำจากแหล่งธรรมชาติที่บริสุทธิ์ และไหลผ่านแร่ธาตุต่าง ๆ ตามธรรมชาติย่อมเป็นน้ำที่มีคุณภาพที่สุด นั่นหมายความว่ามันจะเป็นตัวทำลายได้ดี และนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันพบว่า อะตอมของไฮโดรเจน 2 ตัวที่เกาะกับออกซิเจน 1 อะตอม อันเป็นโครงสร้างทางเคมีของน้ำนั้น มีอะไรลึกซึ้งมากกว่าการเกาะของอะตอมเฉย ๆ มากนัก

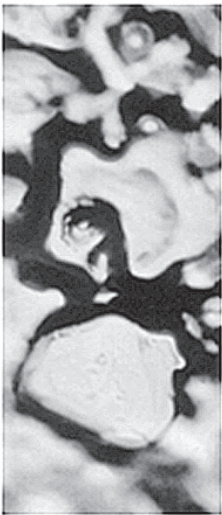
กล่าวคือ เขาพบว่า ถ้าโมเลกุลของน้ำ มีไฮโดรเจนอะตอมเกาะกันเป็นมุกมกกว่าคือมากกว่า 109 องค์า จะทำให้น้ำมีคุณภาพสูงกว่าน้ำปกติ น้ำจะพาเอาแร่ธาตุตลอดจนสารอาหารเข้าสู่เซลล์ได้มากกว่า

เมื่อนำน้ำชนิดนี้มาตกผลึกก็จะได้ผลึกรูปหกเหลี่ยมที่สวยงามราวเกล็ดหิมะ ซึ่งจะพบได้ในน้ำจากลำธารที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เช่นกลางป่าเขา น้ำที่ผ่านสนามแม่เหล็ก น้ำที่ผ่านสนามพลังของรัตนชาติ หรือน้ำที่ผ่านการสวดมนต์หรือน้ำมันต์ซึ่งถูกคลื่นพลังเสียงของการสวดมนต์ ทำให้โมเลกุลของน้ำเรียงตัวเป็นระเบียบ

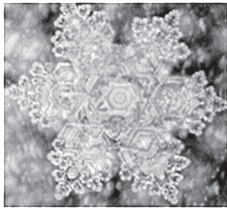
นักวิทยาศาสตร์ชาวญี่ปุ่น อิโมโตะพบว่า หากน้ำได้รับคลื่นกระทบจากเสียงดนตรีหรือเสียงเพลงที่มีคุณภาพ เสียงจะทำให้มีโมเลกุลเรียงกันใหม่เป็นระเบียบเรียบร้อย การทดลองเอาน้ำไปฟังเพลงเช่น เพลงของ เบโธเฟน บาร์ค หรือเพลงโคโตะของญี่ปุ่น จะทำให้คุณภาพของน้ำเปลี่ยนแปลงไป และสามารถตรวจได้จากการจับผลึกที่สวยงาม

1 ผู้อำนวยการบริหารวิจัยพิงค์ศูนย์ธรรมชาติบำบัด

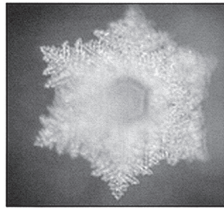

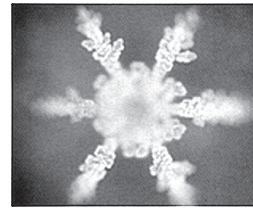
น้ำประปาไม่จับผลึก

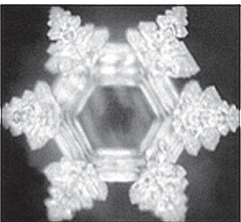
ผลึกน้ำในลำธาร

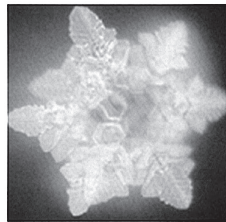
ผลึกน้ำฟังเพลงเบโธเฟน

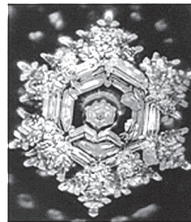
ผลึกน้ำฟังเพลงสวอนเลค

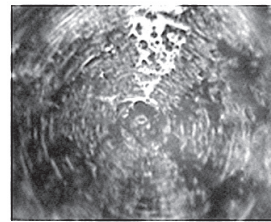
ผลึกน้ำฟังเพลงบาร์ค

ผลึกน้ำฟังเพลงโคโตะ

ผลึกน้ำฟังเสียงสวดมนต์

น้ำฟังเพลงเฮฟวีเมทัลจับผลึกไม่ได้

ความเป็นจริงคือ ร่างกายของเรามีน้ำเป็นองค์ประกอบมากกว่า 70% ดังนั้นหากเอาน้ำในตัวเราไปฟังเพลงที่มีคุณภาพดังกล่าว ก็จะทำให้ในตัวเราเกิดการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ เกิดความสงบจากภายใน สุขภาพทั้งกายและใจของเราก็จะดีขึ้น นำมาซึ่งสุขภาพที่ดี

เพลงมีผลทำให้จิตสงบ

และทำให้สุขภาพกายแข็งแรง

น้ำที่ฟังเพลงเบา ๆ สบายหู มีผลึกสวยงาม แตกต่างจากน้ำที่ฟังเพลงเฮฟวีเมทัลที่ไม่สามารถจับผลึกได้ฉันใด เพลงก็มีผลต่อกายกับใจ นำมาซึ่งความสงบของร่างกายทำให้สุขภาพกระตือรือร้นดีกว่าเดิม

มีเพลงบางเพลงด้วยซ้ำที่ผ่านการวิจัยแล้วพบว่าสามารถเปลี่ยนคลื่นสมองของเราจากคลื่นเบต้าที่เต็มไปด้วยความตื่นเตน ให้กลายเป็นคลื่นแอลฟาซึ่งเป็นคลื่นแห่งความสงบ อันเป็นคลื่นเดียวกันกับการนอนหลับแบบ nonREM เพลงเหล่านี้จะจัดอยู่ในกลุ่มของ

เพลงนิวเอจ ที่มีทำนองฟังแล้วเย็น รื่นหู บางเพลงไร้ทำนองที่แน่นอน บางเพลงใช้เสียงธรรมชาติประเภทเสียงฝน เสียงน้ำตก เสียงคลื่นประกอบ เช่น เพลงของ คีตาโรบางเพลง และเพลงบาบานัม เควดัล้ม ของกลุ่มนวมมนุษย์ธรรม

ปัจจุบันในท้องตลาดมีเพลงประเภทฟังแล้วคลายเครียดมากมาย ประเภท music therapy, music for relaxation, new age music, green music, voices of nature เหล่านี้เป็นต้น

ยกตัวอย่าง อิทธิพลของเสียงเพลง เช่น หากต้องการนอนหลับดีขึ้น ต้องการให้จิตใจผ่อนคลาย การเลือกเพลงฟังมีความสำคัญยิ่ง เพลงที่มีเนื้อร้อง บางครั้งก็ไม่เหมาะ เพราะจะทำให้เราสนใจเนื้อหาของเพลงมากเกินไป ให้เลือกฟังเพลงบรรเลง และฟังในตอนกลางวันด้วย ไม่ใช่เปิดเฉพาะตอนก่อนนอน ขณะขับรถ หรือเมื่อใดที่ว่างก็สามารถเปิดฟังเพื่อผ่อนคลายได้ทั้งวัน

หรือจะฟังเสียงสวดมนต์ก็ได้ มีเทปเสียงสวดมนต์ของพระชายทั่วไป

พระอาจารย์สิงห์ทอง นราสโร ซึ่งแจ้งว่า เสียงสวดที่เป็นภาษาบาลี ทุกฐานเสียงสามารถสร้างพลังแห่งความสันติสุขเพื่อฟื้นฟูอวัยวะภายในทุกระบบทำให้เกิดพลังฟื้นฟูร่างกายและความสงบของจิตใจ ที่ศูนย์ธรรมชาติดำดับลัทธิวิชีติคุริยมนตราแจก ชีติชุดนี้เป็นเสียงสวดของพระอาจารย์สิงห์ทอง มีเสียงไวโอลินและคีย์บอร์ดของอาจารย์แนบ โสตถิพันธ์ประกอบสำหรับผู้ใดที่สนใจสามารถขอรับได้

การสร้างพลังสันติสุขด้วยเสียงเพื่อรักษาโรค

เสียงเป็นพลังงานชนิดหนึ่ง นักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่พบว่าคลื่นเสียงสามารถทะลุทะลวงเข้าไปสร้างความสันติสุขถึงเซลล์ร่างกาย และเพราะว่าร่างกายมีน้ำเป็นจำนวนมาก น้ำนี้เองที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อนำพลังจากคลื่นเสียงไปกระทบเซลล์

ทุกวันนี้เราใช้พลังงานจากภายนอกทำให้เกิดพลังสันติสุขและสามารถใช้รักษาโรคได้ เช่น การใช้รังสีฉายเพื่อลดขนาดของก้อนมะเร็ง หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันว่า “ฉายแสง” นั้นแหละ มีการใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าฉายเพื่อรักษากระดูกหัก การใช้คลื่นพลังแม่เหล็ก ใช้คลื่นเสียงที่เรียกกันว่าอัลตราซาวนด์ตรวจ รักษาอาการเจ็บปวดและรักษาไขข้ออักเสบ

ในสมัยก่อนก็มีบันทึกว่า คนเราสามารถใช้อาการรักษาโรคได้ เช่น สมัยอียิปต์ เสียงสวดมนต์สามารถรักษาอาการปวดข้อ แผลงัดต่อ และมีการมีบุตรยากเมื่อ 324 ปีก่อนคริสตกาล เสียงพิณสายสามารถรักษาอาการทางจิตประสาทของอเล็กซานเดอร์มหาราชได้ในคัมภีร์ไบเบิลก็กล่าวถึงตอนที่เดวิดเล่นพิณฮาร์ปเพื่อกำจัดอาการซึมเศร้าของกษัตริย์

ในบ้านเราก็มีย่านนาน เรื่องพระอภัยมณี ซึ่งเป่าขลุ่ยให้นางผีเสื้อสมุทรหลับไหลมาแล้ว ถ้าไม่มีเรื่องเช่นนี้เล่าขานกันในกลุ่มคนไทยโบราณ สุนทรภู่จะเอาพลีตที่โหมมาเขียน

เสียงเพลง เสียงสวด เสียงร่ายโคลงมีพลังสันติสุขเช่นเดียวกับรังสี คลื่นไฟฟ้า และคลื่นแม่เหล็กเช่นกัน เพียงแต่การทะลุทะลวงอาจจะน้อยกว่า แต่สำหรับเสียงแล้วกลับมีผลต่ออารมณ์มากกว่าพลังอื่นๆ เสียงที่ไพเราะจะช่วยสงบจิตใจ จะทำให้คลายเครียด

และทำให้ผ่อนคลาย ช่วยในการนอนหลับได้ ดูแต่เพลงกล่อมเด็กนั่นปะไร

ที่จริงธรรมชาติกำหนดให้อวัยวะต่างๆ ในร่างกายของเราสามารถฟื้นฟูสภาพของมันเอง หรือสามารถเยียวยาตัวมันเองได้ คนเรามีพลังในการรักษาตัวเองอยู่ในตัวทุกคน เพียงแต่เราต้องจัดเงื่อนไขให้เหมาะสมเท่านั้น อวัยวะต่าง ๆ ก็สามารถฟื้นคืนสภาพเดิมของมันได้ และคลื่นพลังจากเสียงดนตรี เสียงสวด เสียงเพลงก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้อวัยวะภายในของเรามีการสมานคืน มีการรักษาตัวมันเอง โทนเสียงที่แตกต่างกันก็มีผลต่ออวัยวะแตกต่างกัน

พระอาจารย์สิงห์ทอง นราสโรเคยบอกว่าฐานเสียงของภาษาโบราณเช่นภาษาบาลี สันสกฤต ภาษาละติน เสียงของภาษาดังกล่าว สามารถสร้างพลังสันติสุขไปกระทบจักระต่าง ๆ ในร่างกาย และส่งผลถึงอวัยวะทั้งมวลภายในร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ ป่วยเป็นอะไรมันก็สามารถเยียวยาตัวมันเองได้ โดยมีเงื่อนไขอยู่ว่าต้องเปล่งเสียงออกมา เช่นสวดมนต์ก็สวดออกเสียง และการสวดมนต์ก็ต้องทำเสียงให้เกิน 7 เสียง ทำนองเดียวกับเสียงดนตรี จึงจะสร้างพลังสันติสุขได้หลากหลาย และการบำบัดจึงจะเกิดขึ้นได้

ยกตัวอย่างเสียงในภาษาบาลี เช่นเสียง “โอม” หากเปล่งเสียงออกมายาวๆ จะเกิดแรงสันติสุขในหลายตำแหน่ง สังเกตดีๆ คุณจะรู้สึกถึงคลื่นเสียงก้องที่หน้าผาก ในลำคอ ในอก เสียงก้องนี้จะสันติสุขถึงจักระ ถึงตอนนี้น่าจะทดลองทำดูด้วยตนเอง เวลาร้องโอม ให้เปล่งเสียงสูงก่อน แล้วค่อย ๆ ลดโทนเสียงต่ำลงต่ำลง และต่ำลงมาเรื่อย ๆ ทำหลาย ๆ ครั้ง

การเปล่งเสียงโอม ดังกล่าว จะทำให้ลมหายใจยาวขึ้นเรื่อยๆ จะทำให้เกิดสมาธิและใจสงบ อวัยวะภายในเกิดการเยียวยาตัวมันเอง พอถึงเวลาตื่นเราจะมีสมาธิทำงานได้ดี พอถึงเวลานอน เราจะสามารถหลับได้ดีกว่าเดิม

ผลกระทบของเสียงเพลงต่ออวัยวะต่างๆ

เสียงเพลงสามารถใช้คลายเครียดได้ด้วย ในเรื่องนี้ทุกคนสามารถเข้าใจได้ง่าย แต่ทำไมเสียงเพลงที่ไพเราะจึงเกิดผลต่อสุขภาพได้เล่า ผู้เชี่ยวชาญอธิบายได้ดังนี้

ก่อนอื่นต้องเข้าใจก่อนว่าคลื่นเสียงที่เกิดจากเพลงเป็นคลื่น หากจะทำคลื่นเพื่อประกอบความเข้าใจก็ลองโยนหินลงไปในสระน้ำ คุณจะพบว่า จะเกิดคลื่นแผ่กระจายเป็นวงไปกระทบและสั่นไหวตื้นกก กอหยาภิรม ผิง ปรากฏการณ์จากคลื่นเสียงก็เป็นอย่างเดียวกันเสียงนอกจากจะให้ความไพเราะแก่โสตสัมผัสแล้วแท้จริงสามารถกระตุ้นให้เนื้อเยื่อในอวัยวะทั่วร่างกายให้ฟื้นคืนความมีสุขภาพดีได้ดังเดิม

เสียงดนตรีที่ไพเราะสามารถเหนี่ยวนำให้คลื่นสมองซึ่งยุ่งเหยิงให้สงบลง ทำให้เจ้าตัวเกิดความสุขทำให้ระบบประสาทอัตโนมัติทำงานได้ราบรื่น นั่นหมายความว่าสามารถเหนี่ยวนำให้ฮอร์โมนในร่างกายหลั่งออกมาจากต่อมไร้ท่ออย่างสมดุล ทำให้ภูมิคุ้มกันดีขึ้น ดังนั้นเสียงที่มีคุณภาพจึงทำให้เรามีสุขภาพดีทั้งกายและใจ

เนื่องจากส่วนประกอบของร่างกายกว่า 70% เป็นน้ำ ดังนั้นเสียงดนตรี หรือ คลื่นเสียงจะก่อให้เกิดความสั่นสะเทือนของน้ำในร่างกาย ไปกระทบอวัยวะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใดที่ทำงานเกี่ยวข้องกับน้ำในร่างกายโดยตรง ก็จะถูกอิทธิพลของคลื่นเสียงกระตุ้นให้ฟื้นคืนสภาพได้ดีกว่า

ที่นำมาพิจารณาถึงโน้ตดนตรีแต่ละตัว เสียงสูงต่ำของตัวโน้ตจะมีผลกระทบต่ออวัยวะในร่างกายแตกต่างกัน เสียงแต่ละเสียงจะกระตุ้นการฟื้นฟูสภาพของเนื้อเยื่อในอวัยวะ เมื่อหลายเสียง หลายโทนรวมกันเข้าเป็นเสียงเพลง กระบวนการสั่นสะเทือนของคลื่นก็จะมีผลต่อร่างกายทั้งหมดดังนี้

เสียง โด เป็นความรู้สึกของกลิ่น มีผลกระทบต่อจมูก ลำคอ ลำไส้ใหญ่ และเข่า

เสียง เร เป็นความรู้สึกของรสชาติ มีผลกระทบต่อลิ้น เต้านม อวัยวะเพศ กระบังลมของช่องเชิงกราน และเท้า

เสียง มี เป็นความรู้สึกรับภาพ มีผลกระทบต่อตา ศีรษะ ลิ้นปี่ บริเวณสะดือ และต้นขา

เสียง ฟา เป็นความรู้สึกสัมผัส มีผลกระทบต่อไต ต่อมหมวกไต หน้าอก ไหล่ ลำไส้ใหญ่ น่อง และข้อเท้า

เสียง ซอล เป็นความรู้เกี่ยวกับการได้ยิน มีผลกระทบต่ออวัยวะเพศ น้ำลาย และเส้นผม

เสียง ลา เป็นความรู้สึกทะยานอยาก มีผลกระทบต่อกระเบนเหน็บ

เสียง ที ไม่ได้บ่งบอกความรู้สึก แต่มีผลกระทบท่อทั่วทั้งร่างกาย

เสียงเพลงสามารถกล่อมอารมณ์ให้เย็นลงได้

มีเพลงหลาย ๆ เพลงที่เมื่อฟังแล้ว สามารถเปลี่ยนแปลงคลื่นสมองจากคลื่นเบต้าหรือเดลต้า ที่เคลื่อนไหวกว้างขึ้นลงอย่างรุนแรง อันเป็นคลื่นสมองที่แสดงถึงความสับสน ตื่นเต้น ไม่สงบ ให้กลายเป็นคลื่นอัลฟา ที่มีการเคลื่อนไหวที่ขึ้นลงราบเรียบ และสม่ำเสมอ อันเป็นคลื่นสมองที่สงบกว่าได้

สำหรับเพลงที่เลือกใช้ควรเป็นเพลงบรรเลงไม่มีเนื้อร้อง มีเสียงธรรมชาติประกอบ มีจังหวะที่ช้าสม่ำเสมอ ทำนองราบเรียบ นุ่มนวล ผ่อนคลาย มีระดับเสียงปานกลางถึงต่ำ ความเข้มของเสียงไม่ดังมาก ที่สำคัญต้องแล้วแต่ความชอบของผู้ป่วย

ประเภทของดนตรีที่แนะนำได้แก่ เปียโน พิณ กีตาร์ วงออร์เคสตรา แจสซ้า pop classic เป็นต้น ทั้งหมดนี้ควรเป็นเพลงที่ฟังแล้วสบายหู จึงจะคลายเครียดลงได้ ปัจจุบันมีแผ่นวีซีดีในท้องตลาดมากมายที่ทำเพลง ในกลุ่มที่เรียกว่า new age เช่น music therapy, music for relaxation, green music เป็นต้น

จะยกตัวอย่างเพลงสำหรับการบำบัดที่ผู้เชี่ยวชาญเคยใช้เพื่อบรรเทาอาการเจ็บปวดในผู้ป่วยมะเร็ง เพื่อที่จะพอมิแนวคิดสำหรับการเลือกสรรเพลงมาฟัง ดังนี้

เพลงไทย : ลาวดวงเดือน ลาวเจริญศรี ลาวกระทบไม้ มอญดูดาว เขมรไทรโยค ลมหวาน เงาไม้

เพลงป๊อป : Cat steven -Morning Is Broken, Nat King Cole -Red Sails, John Denver - Its up to You.

เพลง sound track จากภาพยนตร์ : Born Free, The Sound of music, Chariots of Fire.

เพลงคันทรี่ : Willie Nelson, Star Dust, Sweet memories.

กีตาร์ : Will Ackerman- Childhood and Memories, Passage.

คอลัมน์ กองก้นบ้านเฮา

เรื่อง : สุนทร บุญมี¹

ซ่อนนึ่งแด่ไก่

อาหารประเภทนึ่งวอวคนล้านนามีอยู่หลายชนิดที่นิยมกันมากได้แก่ ไก่นึ่ง ปลาเนื้อ และ ซ่อนนึ่ง สำหรับซ่อนนึ่งนั้นก็มีอยู่หลายอย่างเช่นกันได้แก่ ซ่อนนึ่งไก่ ซ่อนนึ่งหน่อไม้ ซ่อนนึ่งวันเส้น ซ่อนนึ่งปลา ซ่อนนึ่งห้วยปลี ซ่อนนึ่งหมูและซ่อนนึ่งแด่ไก่ ซึ่งมีลักษณะคล้ายซ่อนหมกของทางภาคกลางแต่ไม่ใส่กะทิ เพื่อบริโภคส่วนผสมต่างๆมาคนคลุกเคล้าให้เข้ากันกับน้ำพริกแกงแล้วซ่อนด้วยใบตองหรือด้วยใบของหริ่งผักกาดขาว มีใบตองแบบยาวเล็กๆที่เรียกว่า “เตี๋ย” ผาดทับเพื่อไม่ให้รูปทรงแท่งที่สวยวามอยู่ตัว ซ่อนนึ่งแด่ไก่เป็นซ่อนนึ่งที่เพิ่มเติมส่วนผสมจากซ่อนนึ่งไก่ธรรมดาโดยมีผักเครื่องแฉะผสมลงไปอย่างละเอียดเล็กน้อยได้แก่ ใบชะพลู ผักชีฝรั่ง ผักตำลึง มะเขือพวง ถั่วฝักยาว ฯลฯ จะไม่มีใบของหรือใบตองเพราะมีผักต่างๆผสมอยู่แล้ว มีรสเผ็ดนำ หอมกลิ่นข้าวคั่ว เป็นอาหารที่นิยมรับประทานอีกชนิดหนึ่งในวันตรุษล้านนา

เครื่องปรุง	ไก่สับชิ้นพอคำ	500	กรัม
	ข้าวคั่วบดละเอียด	1/2	ถ้วยตวง
	น้ำปลา	2	ช้อนโต๊ะ
	น้ำมันพืช	2	ช้อนโต๊ะ

ผักเครื่องแฉะอย่างละเอียดเล็กน้อยรวมกันประมาณ 500 กรัม ได้แก่ ผักชีฝรั่ง ใบชะพลู มะเขือพวง มะเขือเปราะ ถั่วฝักยาว เห็ดหลมอ่อน ผักเผ็ดผักตำลึง พริกขี้หนูสด

เครื่องแกง	พริกแห้งเม็ดใหญ่	5-7	เม็ด
	หอมแดง	3	หัว
	กระเทียม	10	กลีบ
	ข่าหั่น	5	แฉ่ง
	ตะไคร้หั่น	1	ต้น
	เม็ดผักชี	1	ช้อนชา
	น้ำมันหอย	1	ช้อนชา
	กะปิ	1	ช้อนโต๊ะ

- วิธีทำ
1. โขลกเครื่องแกงให้ละเอียด ตักพักไว้
  2. สับไก่ชิ้นเล็กพอคำใส่ภาชนะพักไว้
  3. ล้างผักเครื่องแฉะให้สะอาดแล้วเด็ดหริ่งหั่นท่อนสั้นๆผสมกัน
  4. นำน้ำมันพืชใส่กระทะพอร้อนผัดเครื่องแกงให้หอม นำไก่ลงผัดพอสุกใส่ผักเครื่องแฉะคนเคล้าพอผักสุกตักใส่จาน
  5. ตักใบตองขนาดประมาณ 8 นิ้ว เจดให้สะอาดตัดหัวท้าย วาวซ่อนสองใบ ตักส่วนผสมที่ผัดลงกลางใบตอง ซ่อนลักษณะรูปทรงแท่ง ผาดด้วยเตี๋ยโดยฉีกใบตองกว้างประมาณ 2 นิ้ว ผาดทับซ่อนให้แน่นกลัดด้วยไม้กลัด
  6. เรียงใส่ในถาดนึ่ง นึ่งไประยะเวลาประมาณ 25 นาที

หมายเหตุ ถ้าไม่ทำเป็นซ่อนนึ่ง จะผัดส่วนผสมทุกอย่างให้สุกแล้วตักใส่จานก็จะได้อาหารอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า “คั่วแด่ไก่” ซึ่งจะไม่ใส่ข้าวคั่วหริ่งไม้กลัดตามข้างบน

¹ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๗ ด้านโภชนาการ โรงเรียนธีรภานุรักษ์บ้านโฮ้ง

ร่วมพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในวันชาติประเทศสหรัฐอเมริกา ประจำปี ๒๕๕๗

รองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีเฉลิมฉลองเนื่องในวันชาติประเทศสหรัฐอเมริกา ประจำปี ๒๕๕๗ โดยมี ฯพณฯ คริสตี เคนนี เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ให้การต้อนรับ ณ โรงแรมแชงกรีล่า เชียงใหม่ วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พิธีทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่อาพาธ

คณะผู้บริหารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัยและประธานคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีทำบุญถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่อาพาธเนื่องในวันคล้ายวันสถาปนาสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ครบรอบ ๒๑ ปี เพื่อเป็นการสืบทอดและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณีและความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติงาน ณ ตึกสงฆ์อาพาธ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗

พิธีหล่อเทียนและสมโภชเทียนพรรษา มช. ๒๕๕๗

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงานในพิธีหล่อเทียนและสมโภชเทียนพรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๗ ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีรองศาสตราจารย์ นายแพทย์ นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำเทียนพรรษาเข้าร่วมสมโภชในพิธีดังกล่าว ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันศุกร์ที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

พิธีทำบุญตักบาตรเนื่องในวันอาสาฬหบูชา และถวายเทียนพรรษา มช.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเนื่องในวันอาสาฬหบูชา และถวายเทียนพรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีรองศาสตราจารย์ นพ.อานาจ อัยสุข รองอธิการบดีฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี ณ ถนนสายวัฒนธรรม ทางขึ้นวัดฝายหิน พร้อมกันนี้ คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บุคลากรและนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมพิธีถวายเทียนพรรษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ วัดฝายหิน ในวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗

สัมมนาการเรียนการสอนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการ คณะวิศวกรรมศิลป์

หน่วยพัฒนาคุณภาพนักศึกษา งานบริการการศึกษา คณะวิศวกรรมศิลป์ มข. จัดการสัมมนา เรื่อง การเรียนการสอนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาพิการ คณะวิศวกรรมศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่ออบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการให้บริการ การสนับสนุนการจัดการศึกษา ความรู้พื้นฐานในการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาพิการในแต่ละประเภท สำหรับนักศึกษาพิการในระดับอุดมศึกษา ตลอดจนถึงคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดการแสดงผลงานนักศึกษาต่างชาติ

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ Institute of South East Asian Affair (ISEAA) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดการแสดงผลงานของนักศึกษาในรายวิชา Introduction to Thai Dance เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาชาวต่างชาติได้แสดงผลงานด้านศิลปวัฒนธรรม และเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมให้แก่นักเรียนชาวต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีมอบประกาศนียบัตรและปิดโครงการอบรมดนตรีล้านนา สะล้อ : ซึง

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการอบรมดนตรีล้านนา สะล้อ-ซึง รุ่นที่ ๒ ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ระหว่างวันที่ ๑๐ พฤษภาคม - ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ จัดขึ้นเพื่อเป็นการฝึกอบรมทักษะทางด้านการบรรเลงดนตรีล้านนา ให้กับประชาชน นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา รวมไปถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปะทางดนตรีล้านนา ประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรีและวงดนตรีล้านนาประเภทต่างๆ บริบทของการบรรเลงดนตรีล้านนาซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ผ่านการอบรมสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านศิลปะการแสดงดนตรี การสืบสาน ถ่ายทอดความรู้และทักษะการบรรเลงดนตรีล้านนา สะล้อ ซึง ให้กับผู้อื่น ซึ่งการอบรมดังกล่าว ได้มีผู้ผ่านการฝึกอบรมทั้งสิ้น จำนวน ๓๐ คน และได้มีพิธีมอบประกาศนียบัตรและพิธีปิดโครงการอบรมดนตรีล้านนา สะล้อ-ซึง รุ่นที่ ๒ ในวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๖ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานในพิธี ณ พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อบรมความรู้ด้านระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดอบรมความรู้ด้านระบบสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์แก่บุคลากรสำนักฯ เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้การใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมผู้ใช้งานทุกระดับ และเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่สู่การเป็น Digital University วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการล้านาคติศึกษา ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นประธานการประชุม คณะกรรมการบริหารโครงการล้านาคติศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เปิดการสัมมนา ชุมชนศิลปะเชียงใหม่ : ธุรกิจของศิลปะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง ชุมชนศิลปะเชียงใหม่: ธุรกิจของศิลปะ “The Business of Arts: A Mini Symposium” ที่จัดขึ้นโดย สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย สถานกงสุลใหญ่สหรัฐอเมริกา เชียงใหม่ ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ Chiang Mai Art Conversation (CAC) โดยมี Mr. Thomas White ผู้ช่วยฝ่ายวัฒนธรรม สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา กรุงเทพฯ และ

Mr. Hossein Famani ทูตวัฒนธรรมศิลปะ สหรัฐอเมริกา พร้อมด้วยผู้สนใจเข้าร่วมการสัมมนา ในวันเสาร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรมงานเลี้ยงขันโตกต้อนรับนักศึกษาใหม่ คณะวิศวกรรมศิลป์ ภายใต้โครงการสืบสานประเพณีเหือนไทลื้อ

สโมสรนักศึกษา คณะวิศวกรรมศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมงานเลี้ยงขันโตกต้อนรับนักศึกษาใหม่ คณะวิศวกรรมศิลป์ ภายใต้โครงการสืบสานประเพณีเหือนไทลื้อ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๗ เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนา และ สืบทอดกิจกรรมนี้ไปยังนักศึกษารุ่นต่อไป วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีเปิดโครงการบวชนกขัมมจารีณ

รองศาสตราจารย์ อธิภัทร วรรณฤมล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายสื่อสารองค์กรและนักศึกษาเก่าสัมพันธ์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการบวชนกขัมมจารีณ ที่จัดขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริม ศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ สถานปฏิบัติธรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระ ชนมายุ ๘๒ พรรษา (๑๒ สิงหาคมพ.ศ. ๒๕๕๗) ในวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ศาลาธรรม มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

ประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๘/๒๕๕๗ โดยมี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานการประชุม พร้อมด้วยรองศาสตราจารย์ นพ.นิเวศน์ นันทจิต อธิการบดี คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมประชุม ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันเสาร์ที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ต้อนรับนักศึกษากระบวนการวิชามนุษย์และศิลปะ คณะจิตรศิลป์ มข.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ นักศึกษากระบวนการวิชา มนุษย์และศิลปะ ที่เข้าทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านศิลปะ และได้เรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา ในวันอังคารที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เสวนาวิชาการ ดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดเสวนาเรื่อง ดนตรีกลุ่มชนเผ่าในล้านนา ในวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ โรงละคร หอนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธี โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดเสวนาดังกล่าวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะทางดนตรีของกลุ่มชนเผ่าในล้านนา ที่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง อาทิ ชนเผ่าลีซู ชนเผ่าม้ง ชนเผ่าเมี่ยน ชนเผ่าปกากะญอ ชนเผ่าไทยวน และชนเผ่าไทใหญ่ โดยวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงในเรื่องดนตรีชาติพันธุ์หลายท่าน นอกจากนี้การเสวนาดังกล่าว ยังได้มีการแสดงดนตรีของหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ ที่หาได้ยากในปัจจุบันมาแสดงในงานเสวนาดังกล่าวด้วย

พิธีเปิดโครงการค่ายคุณธรรมนำความรู้

รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่ายบริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และกิจการพิเศษ เป็นประธานในพิธีเปิด โครงการค่ายคุณธรรมนำความรู้ ที่จัดขึ้นโดย คณะกรรมการดำเนินงาน ด้านส่งเสริมศาสนา คณะทำงานโครงการอนุรักษ์ พัฒนาวัดร้าง สวนพุทธธรรม ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ค่ายคุณธรรม สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์ และเทศบาลตำบลสุเทพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมสืบสานพระพุทธศาสนาและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของศาสนาและนำหลักธรรมนั้นมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่ผู้อื่น ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ ค่ายคุณธรรม สวนพุทธธรรม วัดอุโมงค์

ให้การต้อนรับคณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนภา เชียวใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนภาเชียวใหม่ ที่เข้ามาทัศนศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้จักบ้านเรือนในล้านนาตลอดจนเกิดความรัก ความหวงแหน และร่วมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเรือนล้านนา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้นอกห้องเรียน ในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ให้การต้อนรับคณะผู้บริหารจาก มหาวิทยาลัยเกียวโตเซกะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณะผู้บริหารจากมหาวิทยาลัยเกียวโตเซกะ ที่ได้เข้าเยี่ยมชมการดำเนินงานของสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับโครงการศิลปวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเกียวโตเซกะ วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา ณ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้อนรับคณาจารย์และ น.ศ. จาก Kyoto Institute of Technology

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณาจารย์และนักศึกษาจาก Kyoto Institute of Technology ประเทศญี่ปุ่น ที่ร่วมโครงการ workshop และศึกษาแหล่งเรียนรู้สถาปัตยกรรมเมืองเชียงใหม่ โดยการนำของ อาจารย์ ดร. เอกชัย มหาเอก คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เทศบาลตำบลมะเขือแจ้ ศึกษาอุทยานด้านศิลปวัฒนธรรม

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับ คณะกรรมการสภาวัฒนธรรม องค์การเครือข่ายทางวัฒนธรรม และสมาชิกสภาเทศบาล เทศบาลตำบลมะเขือแจ้ จ.ลำพูน ที่เข้าศึกษาดูงานด้านศิลปวัฒนธรรม ภายใต้โครงการ

สัมมนาและศึกษาดูงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการสภาวัฒนธรรม องค์การเครือข่ายทางวัฒนธรรม และสมาชิกสภาเทศบาลตำบลมะเขือแจ้ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมตามแนวทางพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ และเพื่อสร้างความตระหนัก เห็นประโยชน์และความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๗

นักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ มช. เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช. ให้การต้อนรับ รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ สลัดยะนันท์ และนักศึกษาระบบวนวิชา การรู้สารสนเทศและการนำเสนอสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ ที่เข้าเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๕๗

ให้การต้อนรับคณาจารย์และนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณาจารย์และนักศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตภาคพายัพ ที่เข้าศึกษาสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗

การบรรยายพิเศษเรื่อง ประเพณีตานก๋วยสลาก

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีล้านนา โดยจัดบรรยายให้ความรู้เรื่อง “ประเพณีตานก๋วยสลาก” โดย อ.สนั่น ธรรมธิ ซึ่งการจัดบรรยายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีล้านนา เพื่อปรับฐานความรู้ความเข้าใจให้แก่คนรุ่นใหม่ให้สอดคล้องกับประเพณีที่ดั้งเดิมปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดการบรรยาย วันศุกร์ที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร่วมแสดงความยินดีกับรองศาสตราจารย์ ดร. วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์

คณะผู้บริหารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยบุคลากรสำนักฯ เข้าร่วมแสดงความยินดีกับรองศาสตราจารย์ ดร.วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์ ในโอกาสเข้ารับตำแหน่ง คณบดีคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้อนรับคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดกิจกรรมวาดเส้นสั้นๆ ให้แก่นักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรม ชั้นปีที่ ๑ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาการแสดงแบบสถาปัตยกรรม ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗

ต้อนรับคณาจารย์และนักเรียนจากโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ให้การต้อนรับคณาจารย์และนักเรียนจากโรงเรียนนานาชาติเชียงใหม่ ที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อให้นักเรียนได้ร่วมเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติเรือนโบราณล้านนา และรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้อนรับนายพิชณ สุวรรณะขุ เอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง และคณะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับนายพิชณ สุวรรณะขุ เอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง และคณะฯ ที่เข้าร่วมประชุมวางแผนการ แสดงด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ที่ จัดขึ้นโดยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง โดยมีการจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยเพื่อเผยแพร่คุณค่าแห่งความ เป็นไทยให้ประจักษ์ต่อสายตาชาวต่างชาติ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ เนื่องในวันออกพรรษา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมพิธีทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ พระสงฆ์ ๖๐๐ รูป เนื่องในวันออกพรรษา ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยคณะกรรมการดำเนินงานด้านส่งเสริมศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีนายวิน สิ้นธุสอาด รองผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยคณะผู้บริหาร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา และพุทธศาสนิกชน ร่วมพิธีดังกล่าว ณ ถนนสายวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗

การประชุมเตรียมงานเทศกาลหุ่นนานาชาติ @ เชียงใหม่ ๒๕๕๗

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดการประชุมเพื่อเตรียมจัดงานเทศกาลหุ่นนานาชาติ @ เชียงใหม่ ๒๕๕๗ (International Puppets Festival @ Chiang Mai ,Thailand 2014) ที่จะจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒-๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม พร้อมด้วยนายมรกต สุตดี ผู้อำนวยการกองสร้างสรรค์กิจกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บุคลากรจากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เข้าร่วมประชุม วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการอำนวยการ โครงการล้านนาคดีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๕๗ ที่จัดขึ้นโดยสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ ๘ ด้านล้านนาคดี ในโครงการล้านนาคดีศึกษา มช. พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้าร่วมประชุมดังกล่าว วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ร่วมพิธีทอดถวายผ้ากฐิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะผู้บริหารและบุคลากรสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมพิธีทอดถวายผ้ากฐิน โดยมี ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรีและนายกสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธี พร้อมด้วยอุปนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพุทธศาสนิกชนร่วมพิธีดังกล่าว ณ วัดฝายหิน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

กิจกรรมแอ่วเอือนไตลื้อ ประจำเดือนตุลาคม ๒๕๕๗

เมื่อวันที่ ๒๔-๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมามีสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรมแอ่วเอือนไตลื้อ โดยจัดแสดงวิถีชีวิตชาวไทลื้อ ที่อาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านหลวงเหนือ อำเภอต๋อย สะเท็ด จังหวัดเชียงใหม่ ภายในงานมีกิจกรรมสาธิตการทำอาหารและขนมของชาวไตลื้อ การปั่นฝ้าย การทอผ้า และการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทลื้อ นอกจากนี้ยังมีการฝึกปฏิบัติวาดภาพบนร่มจากอำเภอสันกำแพง และฝึกปฏิบัติต้องฉลุลายกระต๊ากจากสลาล้านนาให้แก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมได้ฝึกปฏิบัติ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แถลงข่าวการจัดงาน “แอ่วเอือน เอือนผญา” ในรายการมอเมืองเหนือ

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมามีผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม รองผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม แถลงข่าวการจัดงาน “แอ่วเอือน เอือนผญา” ในรายการมอเมืองเหนือ โดยงานดังกล่าวได้กำหนดจัดขึ้น ระหว่างวันที่ ๒๖-๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การประชุมคณะกรรมการอำนวยการประจำ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการอำนวยการประจำสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมด้วยคณะกรรมการอำนวยการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมการประชุม ณ ห้องประชุมสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๗

ต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ Tri – University International Joint Seminar and Symposium 2014 ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการนานาชาติ ดังกล่าว ได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปวัฒนธรรมล้านนา และเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมเรือนโบราณล้านนา วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มข.ชนะเลิศการประกวดกระทงใหญ่ พร้อมริ้วขบวนตระการตา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชนะเลิศการประกวดกระทงใหญ่ งานประเพณีเดือนยี่เป็งเชียงใหม่ ประจำปี ๒๕๕๗ ได้รับรางวัลถ้วยพระราชทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ กระทงใหญ่พร้อมริ้วขบวนตระการตา ในการประกวดกระทงใหญ่ ประเภทสวยงามกลุ่ม ๑ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วิริยจารี รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและทรัพยากรบุคคล พร้อมด้วยคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เข้ารับถ้วยรางวัลพระราชทานฯ ภายใต้แนวคิด “รุ่งโรจน์รัตนมหาเสปา เฉลิมฉลอง ๕ ทศวรรษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” ๕ ทศวรรษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมพลังเพื่อแผ่นดิน โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้จัดริ้วขบวนโดยนำเสนอในรูปพญาช้างชูคบเพลิงอันเป็นตราสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งช้างเป็นสัญลักษณ์ของเมืองเชียงใหม่ ส่วนคบเพลิงหมายถึงแสงสว่างแห่งปัญญา โดยพญาช้างเผือกประดิษฐานบนเรือรัตนมหาเสปาคำอันเป็นยานที่จะขับเคลื่อนนำพาไปสู่ความรู้โรจน์ในทศวรรษใหม่อย่างสง่างาม ส่วนด้านหน้าของรถกระทงประดับด้วย พญากรินทรปักษาที่สยายปีกโผบินอย่างองอาจ พร้อมกุญชรวาริที่แหวกว่ายในมหานที ซึ่งทั้ง ๕ เชือกเป็นช้างมงคลในป่าหิมพานต์เปรียบเสมือนการเดินทางอย่างรุ่งโรจน์นับเวลากว่า ๕ ทศวรรษของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกทั้งรายล้อมด้วยพญานาคราชและมวลงมัจฉา ส่วนด้านหลังของรถกระทงประกอบด้วยรัตนวิมานจำนวน ๕ หลัง ซึ่งประดิษฐานบนฐานดอกบัวที่เบ่งบาน เปรียบได้ดั่ง ๕ ทศวรรษที่ล่วงมาแล้ว ภายในรัตนปราสาทประดับด้วยโคมไฟที่มีสัญลักษณ์ของหม้อบรูณขมูญ ซึ่งหมายถึงความรู้เรื่องสง่างามและความเจริญงอกงามทางพุทธิปัญญา ดังคำขวัญมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ว่า “อัตตานัง ทมะยันติ ปณิตตา” บัณฑิตทั้งหลายย่อมฝึกตน และในขบวนกระทงมีผู้บริหาร บุคลากร และนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นตัวแทนในการร่วมเฉลิมฉลองความยิ่งใหญ่แห่ง ๕ ทศวรรษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่

การบรรยายพิเศษ “วัฒนธรรมการกินล้านนา”

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดโครงการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีล้านนา โดยจัดบรรยาย สาธิตและให้ความรู้เกี่ยวกับอาหารล้านนาในหัวข้อ “วัฒนธรรมการกินล้านนา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีเปิดการบรรยาย พร้อมด้วยนายสนั่น

ธรรมธิ หัวหน้าโครงการบริการข้อมูลศิลปวัฒนธรรมและพิธีกรรม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นผู้ดำเนินการบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อดังกล่าว ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีเปิดงานแอ่วเฮือน เยือนผญา

นายโชคดี อมรวัฒน์ ปลัดจังหวัดเชียงใหม่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมเปิดงาน “แอ่วเฮือน เยือนผญา” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิลาวัณย์ เสวตเศรณี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวรายงาน การจัดงานดังกล่าว

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับชมรมส่งเสริมสล่าล้านนา และโฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ไตลื้อบ้านใบบุญ โดยการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดพิธีเปิดงานแอ่วเฮือน เยือนผญา ขึ้น โดยมี นายโชคดี อมรวัฒน์ ปลัดจังหวัดเชียงใหม่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมเป็นประธานในพิธีเปิดงาน แอ่วเฮือน เยือนผญา ภายในงานได้จัดการแสดงชีวิตความเป็นอยู่

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ นักศึกษา เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป ได้เข้าชมวิถีชีวิต ข้าวของเครื่องใช้ การแต่งกายของชนเผ่าชาติพันธุ์ล้านนา และกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ไทเขิน ไทยวน ไทใหญ่ และร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตงานศิลปหัตถกรรม “ลานสรวง ช่วงศิลป์” โดยสล่าพื้นบ้าน พ่อครู แม่ครู ร่วมประดิษฐ์ของเล่นในซุ้ม “ม่วนจ๊นของเล่น ๔ ภาค” กิจกรรมบริเวณช่วงสุขภาพ และการแสดงด้านศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โดยงานดังกล่าวจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พิธีเปิดกิจกรรมผ้าไหมไทยครั้งที่ ๑๑

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ มานะแซม กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมพิธีเปิดนิทรรศการผ้าไหมไทยครั้งที่ ๑๑ โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.เสริมเกียรติ จอมจันทร์ยอง รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประธานในพิธีดังกล่าว ซึ่งจัดโดยศูนย์วิชาการและเทคโนโลยีสิ่งทอพื้นบ้าน (ผ้าไหมไทย) ร่วมกับสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ อาคารคิวิเปอร์ สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

กิจกรรม

Iwatsuki Doll Making Workshop

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับ เจแปน ฟาว์นเดชั่น กรุงเทพฯ จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ในงาน Iwatsuki Doll Making Workshop วันอาทิตย์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม อาคารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิจกรรมแสดงศิลปวัฒนธรรม ณ กรุงย่างกุ้ง

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับ ศูนย์อาเซียนศึกษา และคณะวิจิตรศิลป์ นำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยสำหรับงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ในระหว่างวันที่ ๓ - ๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้ง สหภาพเมียนมาร์

ต้อนรับนักศึกษา ม.ลาดกระบัง

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้การต้อนรับคณาจารย์ และนักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่เข้าศึกษาเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๗

การจัดธรรมบรรยายหัวข้อ ปีใหม่-ชีวิต : งานกับความสุข

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดธรรมบรรยายต้อนรับปีใหม่ ๒๕๕๘ ในหัวข้อ “ปีใหม่ - ชีวิต: งานกับความสุข” โดยพระอาจารย์อมโรภิกขุ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย เป็นประธานในพิธีเปิด พร้อมด้วยผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัณย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และบุคลากรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประชาชนทั่วไปเข้าร่วมรับฟังธรรมบรรยายดังกล่าว ในวันอังคารที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ ห้องประชุม สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เทศกาลหุ่นนานาชาติ2014@เชียงใหม่

นายศุภชัย เอี่ยมสุวรรณ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ผศ.นพ.ศุภชัย เชื้อรัตนพงษ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และนายพนตล ภาคพรต ผู้อำนวยการฝ่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ร่วมกันเปิดงาน ‘เทศกาลหุ่นนานาชาติ 2014 @ เชียงใหม่’ ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยมี ผศ.วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มช. กล่าวรายงานการจัดงาน พร้อมด้วยวงดุริยางค์จากนานาชาติ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศร่วมในพิธีอย่างคับคั่ง วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ต้อนรับอดีตทูตานุทูต จากสถาบันการต่างประเทศวศิวโรประการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาวัลย์ เศวตเศรนี ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ให้การต้อนรับอดีตทูตานุทูต ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพัฒนาแนวคิด เพื่อปรับชีวิตสู่จุดหมาย ประจำปี ๒๕๕๘ ที่เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา และรับชมการแสดงละครหุ่นละครหุ่น ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘ ณ พิพิธภัณฑสถานเรือนโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ครั้งที่ ๒๐

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับคณะ แพทยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มช. วัดฝายหิน และ สถาบันพิโมกข์มุข จัดฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐาน ครั้งที่ ๒๐ ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยมี รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข รองอธิการบดีฝ่าย บริการ พัฒนาสังคม ศิลปวัฒนธรรม และกิจการพิเศษ เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรมฯ ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๗ ณ สถาบันพิโมกข์มุข จังหวัดเชียงใหม่

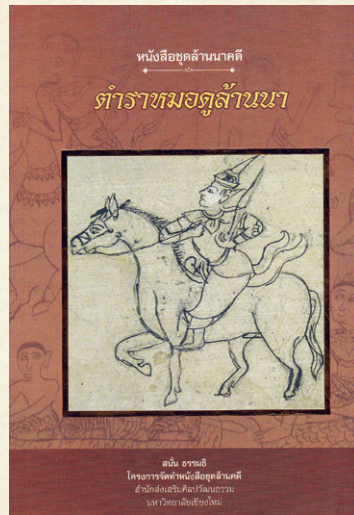
กิจกรรมแอ่วเอือนไตลื้อ ประจำเดือนธันวาคม

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดกิจกรรม “แอ่วเอือนไตลื้อ” ประจำเดือนธันวาคม ระหว่างวันที่ ๒๕-๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๗ โดยจัดแสดงถึงวิถีชีวิตของ ชาวไทลื้อ ซึ่งประกอบด้วย การทำอาหารและขนม การปั่นฝ้าย การทอผ้า และการจัดแสดง ข้าวของเครื่องใช้ของชาวไทลื้อ ที่หาได้ยากในปัจจุบัน ณ เรือนไทลื้อ:เรือนหม่อนตูด พิพิธภัณฑสถานโบราณล้านนา สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กีน้อพะหญา

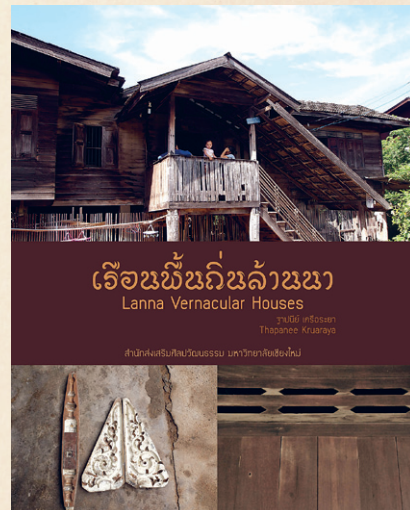
ตำราหมอดูล้านนา

ล้าขะฉะลิดศึกษา

ร้อยสาระ สรรพล้านนาคดี

เรือนขี้ฉะลิดล้าขะ

ติดต่อสอบถามและสั่งซื้อได้ที่ : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐ โทร ๐๕๓-๔๔๓๖๓๗ , ๐๘-๖๑๑๗-๕๒๗๗
 ส่งทางไปรษณีย์เพิ่มค่าจัดส่งเล่มละ ๓๐ บาท (ธนาคารดีสง่า นางสาวชนากา คำวงศ์)

RACHAMANKHA
CHIANG MAI

Rachamankha Hotel and Restaurant.
Your Home in Chiang Mai.

6 RACHAMANKHA 9, PHRA SINGH, CHIANG MAI 50200, THAILAND
T. +66 53 904 111 F. +66 53 904114 E-MAIL SALES@RACHAMANKHA.COM WWW.RACHAMANKHA.COM